L 6/38

Anul XXIV
19
(993)
Sîmbătă
9 mai
1981
10 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

60 DE ANI DE LA CREAREA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Marea sărbătoare a întregii noastre istorii, a prezentului și viitorului României socialiste

INIMA MEREU VIE A NAȚIUNII NOASTRE

Privilegiul acestor zile și ani, distincția și identitatea lor categorică, inconfundabile, chipul țării în nobila sa simplitate și măreție, chipul gîndurilor și visurilor noastre, al tuturor înfăptuirilor socialiste care ne-au consacrat și ne consacră printr-un nou destin, printr-o nouă condiție în istorie, stau toate la un loc mărturie, dovadă de spirit și abnegație a luptei eroice, profund patriotice și revoluționare desfășurate de partidul comunist timp de șase glorioase decenii. Un jubileu de care s-a cuprins cum munții de aerul tare al înălțimilor și respiră în sănătate ființa însăși a țării, dînd timpului prezent și viitor durata și ritmul propriilor sale împliniri și aspirații, ca o constelație în centrul căreia, vital, iradiază în inimi și conștiințe, călăuzitor și înțelept, vizionar, **Partidul Comunist Român.** Căci, un adevăr fundamental, cel mai de preț al istoriei noastre moderne și contemporane acesta este, partidul a condus și condu e întreaga operă de înflorire economică și socială multilaterală a României, el a condus, a unit în matca celor mai arzătoare și mai drepte aspirații ale poporului toate forțele democratice, progresiste ale națiunii și al dat, prin puterea luptei sale, unul din cele mai înălțătoare exemple de patriotism, instaurînd puterea maselor, edificînd un nou tip de societate, o democrație nouă, reală, cu consecințe în toate domeniile vieții materiale și spirituale.

Temeliile dezvoltării noastre fără precedent au fost puse, an de an, prin eforturile proprii ale poporului, prin energia și talentul întregii națiuni, astfel încît, azi, putem privi cu ochii adevărului și realității și putem aprecia cu demnă, neostentă mîndrie, ascendența și consecvența de fapt, patriotică, înnoitoare cu care partidul, prin politica sa, prin programul său, a făcut totul ca România să se înscrie pe coordonatele progresului și civilizației socialiste, făurindu-și, în independență și suveranitate, și la nivelul condițiilor, al posibilităților sale, o economie prosperă, dinamică, în plin avînt. Un sens umanist, de cea mai curată extracție, se resimte în toată această vastă operă și însoțește orice act și demers al partidului, orice document și hotărîre a sa, și aceasta cu precădere în etapa care a fost inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, o etapă indiscutabil cea mai laborioasă și cea mai bogată din întreaga noastră istorie. Un sens larg, umanist, și de cea mai vie semnificație pentru ceea ce înseamnă o mare operă, o mare creație de fapt, ne însoțește de atunci în toate actele, în toate demersurile muncii și vieții noastre, după criteriile și cerințele inseși ale prezentului și viitorului, ale exigențelor fiecărui moment istoric pe care îl trăim.

Ca orice operă de durată, angajată intim în procesul revoluționar constructiv al țării, cultura și arta, creația în general, au trăit în acești ani sub semnul înnoitor al întregii politici a partidului, cunoscînd și fiind îndemnate să cunoască mereu o largă deschidere spre viață, spre inima și conștiința oamenilor, spre miezul preocupărilor lor. Condusă și sprijinită îndeaproape de partid, orientată spre marile probleme ale construcției noii societăți, ale făuririi unei conștiințe noi, revoluționare, a unui nou om, nu întîmplător creația românească din anii inaugurați de Congresul al IX-lea, fenomenul cultural-artistic românesc au atins și ating cote valorice noi, legate de o nouă calitate a muncii și vieții, de o nouă dimensiune, deci, așa cum s-a prevăzut la ultimul forum al comuniștilor. În strînsă relație cu tot ce se întîmplă în țară, în realitatea materială și spirituală a lumii pe care o făurim, cultura joacă un rol esențial în procesul înfăptuirii tuturor marilor obiective pe care ni le-am propus. Se preocupă de aceasta și ne îndeamnă către un profund exercițiu al talentului și gîndirii creatoare însuși secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ne inspiră însuși exemplul său, marea sa personalitate, felul în care, înțelept și eroic, vizionar și exact conduce de mai bine de șaisprezece ani destinele României, ale noastre, ale tuturor. Patria a

Luceafărul

Continuare în pag. a 8-a

TELEGRAMĂ

Mult stimate și iubite tovarășe NICOLAE CEAUȘESCU

În preajma glorioasei sărbători a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii — 60 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român —, scriitorii din țara noastră își îndreaptă gîndurile și simțirea lor înaripată spre dumneavoastră, conducător iubit și stimat al Partidului și al României Socialiste, gînditor eminent și ghid încercat pe drumul spre lumina cea mai clară a istoriei patriei și vă roagă să primiți calde urări de sănătate, viață lungă și putere de muncă nebiruită, pentru a călăuzi partidul și poporul român spre victoria deplină a socialismului și comunismului pe pămîntul românesc.

De-a lungul acestor șase decenii, partidul a condus fără șovăire lupta poporului nostru împotriva exploatării, a fascismului și imperialismului, făcînd totul pentru ca milioanele de făuritori ai bunurilor materiale și spirituale să fie stăpîni pe propriile lor destine. Astăzi, cînd acest vis s-a împlinit, nu poate exista aspirație mai nobilă pentru slujitorii condeiului decît aceea de a slăvi în operele lor munca liberă a întregului popor, prin care chipul României Socialiste capătă o nouă frumusețe și strălucire. Fiind mereu prezenți pe acest vast șantier, scriitorii români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități se consideră și se vor considera întotdeauna, așa cum i-ați numit dumneavoastră, ajutoare de nădejde ale partidului, participînd cu toate forțele lor la prefacerea revoluționară a societății noastre.

Strîns uniți sub steagul glorios al Partidului Comunist Român, în jurul Comitetului Central, în jurul dumneavoastră, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, ne luăm angajamentul solemn de a face totul pentru înflorirea continuă a literelor românești, convinși fiind că nu pot exista lauri mai de preț care să încununeze fruntea unui om al scrisului decît aceia ai slujirii cu dăruire și devotament a partidului și poporului.

CONSILIUL UNIUNII SCRIITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Scriitorul și revoluția

Poate că niciuna dintre cele douăsprezece fiice ale anului nu a fost atît de fast înzestrată cu haruri și tilcuri nepereche, așa cum se întîmplă azi, acum, aici, cu luna românească a lui Florar. Redeșteptarea naturii pe care o proclamă, cu solemnități florale și ram înverzit, luna mai, merge mînă în mînă cu redeșteptarea naturii din noi. Glorificarea muncii și a solidarității muncitorești prin heraldica lui Arminden merge mînă în mînă cu celebrarea celor șase decenii care se împlinesc de la nașterea partidului comuniștilor români. E un fapt din grădina istoriei ; ce să caute acolo scriitorul de ficțiune ? va fi spus careva prin gînd reflex, nebănuind (poate) că este prizonierul unei erori morale, de caracter, ca să nu relev inconsistența politico-ideologică a acestei gîndiri. N-aș fi preumblat însemnarea de față prin spinișul polemicii dacă așezămîntul de sănătate cu ape tămăduitoare. Felix, nu mi-ar fi oferit recent — pe lîngă benefica însănătoșire de trup — și inneguratul dialog pe care, uite, îl aduc în balanța de bun simț și spirit justițiar al cititorului. Aflînd că mă îndeletnicesc cu d-ale scrisului, un „coleg de cură", arborîndușî suficiența drept erudiție și înțepenire de gînd drept nonconformism intelectual, a dat curs acestui raționament tranșant, fără drept de apel : Eminescu a fost Eminescu tocmai pentru că nu s-a lăsat prins în capcana politicii, ideile vremii lui l-au lăsat rece, nu a fost partizanul niciunui conflict în desfășurare, marele lui talent s-a exercitat exclusiv pe teritoriul sufletului, al sentimentelor, ceea ce este chiar condiția geniului ! am rezumat, cît mai fidel posibil, cugetarea întempestivului preopinent. Nu importă argumentele și logica rece cu care l-am întîmpinat, răbdător și ironic (o merita), pentru că oricine a navigat măcar un sfînt ceas în universul eminescian, în biografia poetului, va gîndi contrariul. Sînt de reținut, însă, lesniciunea cu care se

Pop Simion

Continuare în pag. a 7-a

Partid

În timp prefigurat dinspre lumină
De ani cu fericirea vii mereu
Urmîndu-ți calea demnă la bine și la greu
În galaxia noastră suavă și deplină.

Un zbor a fost aevea știind arhitectura
Izvoarelor fecunde prin generații clar
Purtînd cu strălucire însemn de făurar
Unirea-n libertate, durata și măsura.

Cuvîntul tău e miez, întîmpinare
Istorie și taină cînd pulsează
Clipă de clipă făptuind în rază
Flăcări prezente, flăcări viitoare.

Sîntem aici destine-ngemănate
Prefacere în era-i temerară
Cîrmaci dar și ostaș, temei de țară
Și împlinire, dor ce ne străbate.

Partid — o viață-n toate chezășie
Întruchiparea Patriei minune
Sufletul nostru și stea vie-n lume
Aleasă flacără de veșnicie.

Pavel Pereș

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN — 60 ● CTITOR DE TARĂ, CTITOR DE CONSTIINȚĂ ● «Incandescența miezului» — poem de Violeta Zamfirescu ● Reportaje de ● Valeriu Bârgău ● Areta Șandru ● Dan Mucenic și ● Pavel Perfil ● (în pag. 2—3).

Adevărurile noastre

Adevărul nu poate fi mare sau mic, el este sau nu este. Fundamental, da. Ca și previzibil, adeseori, văzut și simțit cu ardoare în inima însăși a vieții, așteptat și gîndit la raza propriului său destin, sub tensiunea propriei sale realități. Un adevăr sau altul indică și starea de spirit dar și conștiința, treapta de înțelegere a acestei realități, poziția sa de simțire, capacitatea sa de transformare, momentul său de vîrf, revoluționar. Mai multe adevăruri fac suma acestei realități și o reprezintă la scara istoriei, pe fugașul propriei sale deveniri. Ca o matcă de sprijin, imensă, pe care firul lung, răzbătător al tuturor întrebărilor și răspunsurilor noastre, ale vieții, în fața noastră și a istoriei, se atinge cu însuși izvorul său prim—patria în realitatea și cu chipul său fundamental de astăzi, un adevăr care este inseparabil acum de acela al soarelui său intim, vital, partidul în cea de a șaizecea sa aniversare, partidul al gloriosul său jubileu. Acest adevăr care este indestructibil al țării și care, prin demersul său prestigios în istorie, a dat celui ce l-a născut — poporul — dreptul și posibilitatea existenței sale libere, o profesiune a libertății de fapt, în exercițiul său eroic, fundamental. O împlinire în aspirații și o legitimare totodată în real, în suma și categoria propriilor sale adevăruri pe care cu mîndrie și justificare concretă, materială, le numim azi independență și suveranitate, și le mai numim și un nou tip de relații, o nouă democrație, socialistă, un nou om, o nouă conștiință, o nouă condiție de fapt

A. I. Zăinescu

Continuare în pag. a 7-a

Omagiu

Ne este dat un timp să-l rostuim și-un om
ne-ndrumă mersul demn spre viitor
și timpurile i-s ninse de grija ce o are
să urce națiunea spre comunism în zbor.

Nu are nici-o cută pe el sînt mii de frunți
și gîndul lui e torța totală care bate
c-o flamură lucidă în care regăsim
grija adîncă de om și de cetate.

Ne-am făurit o țară a binelui și demni
ii recunoaștem totul tăria și mîndria
de-aceea cînd rostim Partidul Comunist
vorbește-n slova noastră, întreagă,
România.

Dumitru Ion Dincă

Un act revoluționar

„Potrivit voinței poporului, cenzura este desființată pentru totdeauna. Orice român are dreptul de a vorbi, a scrie și a tipări slobod asupra tuturor lucrurilor" Acesta a fost decretul cu numărul trei al Guvernului vremelnicesc de la 1848, decret cu care mănunchiul de revoluționari aflați la cîrma țării în Principatele Române avea să consemne pentru totdeauna spiritul de libertate al unui popor nicicînd asupritor de alte popoare și nicicînd asupritor de gînduri. Mi-am adus aminte de acest decret cercetînd documentele acelor ani și nu mică mi-a fost uimirea aflînd că revoluția din Principate, spre deosebire de încrîncenările care au avut loc în aceeași perioadă în alte țări ale Europei, a fost făcută cu jertfe minime, fapt consemnat nu de puține ziare ale timpului de la noi și de aiurea. Chiar și revoluționarii care doreau să imprime asupra mersului evenimentelor un spirit mai

Petre Sălcudeanu

Continuare în pag. a 8-a

Democratizarea temelor

Din fericire pentru literatura română, este din ce în ce mai greu să fii scriitor, (nu în sensul de membru al Uniunii...), să te menții în atenția criticii și a cititorilor, să mergi mai departe. Unde sînt vremurile bune, nu prea îndepărtate, dealtfel, cînd aveam temeinice justificări privind o nereușită sau alta : Ce mare scriitor aș fi, ce proze bulversante aș da la iveală, dacă m-ar lăsa să spun ce știu, ce am auzit, ce am observat ! Împărțeam frățește eșecurile, cel puțin în mintea noastră, cu referenții cringeni și cenzorii de

Nicolae Țic

Continuare în pag. a 8-a

Rădăcini și temeiuri istorice

Cu 60 de ani în urmă, în mai 1921, cînd la București au avut loc lucrările Marelui Congres de făurire a Partidului Comunist Român, prin așezarea, pe baze comuniste și pe temeiurile statului național unitar, a partidului politic muncitoresc constituit în 1893, istoria poporului român înscria în paginile sale un moment de excepțională însemnătate. A fost unul dintre acele momente care sintetizînd cu strălucire un îndelungat și glorios trecut de luptă, marca începutul unei etape noi, superioare în lupta proletariatului, a maselor muncitoare, a forțelor democrate și progresiste pentru transformarea revoluționară a societății românești. Pe scena politică a României, unite în 1918, își făcea apariția, în chip simbolic, primul partid ce acționa, în numele poporului muncitor de pe întregul cuprins al patriei, pregătind epopeea eroică a emancipării sociale depline, a consolidării unității și neatîrnării țării.

Partidul Comunist Român s-a constituit nu ca o forță politică emanată doar din frămîntările anilor de după Marea Unire, ci a reprezentat rezultanta firească a unui îndelungat proces de creștere și maturizare a proletariatului român, cu rădăcini adînc implîntate în trecutul poporului nostru. El și trage seva, forța și vigoarea din veacurile de aprigă bătălie a românilor pentru unitate și independență, pentru progres material și social, continuînd, în condițiile istorice ale României întregite, tradițiile de

Dr. Vasile Niculae

Continuare în pagina a 8-a

● În acest număr : ● «Marile teme ale literaturii, marile idealuri ale epocii noastre» ● Semnează : ● Constantin Stoiciu ● Sultana Craia ● Marian Popescu ● Andrei Roman ● Nicolae Ciobanu ● Valentin F. Mihăescu ● Gheorghe Pituț ● Artur Silvestri ● Poeme de Ion Potopin ● Numele poetului de Cezar Ivănescu ● „O carte remarcabilă" de Voicu Bugariu ● Din lirica cehoslovacă

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN 60

CÎNTĂTOR DE ȚARĂ

VIRGIL CARIANOPOL

Făuritorul patriei

Partidului la 60 de ani

Ce tînăr ești Partid al vieții noastre
Și cît de drept și cît de pașnic ești
Tu ce ne-ai fost și ce ne ești speranță
Al visurilor noastre românești.

Ne-ai dat lumină, dragoste, putere
Ne-ai stat de veghe și ne-ai învățat
Cum să trăim în libertatea noastră
Și să ne fie drumul luminat.

Ești pentru noi exemplu demnității
Ne-ai luat din spate grijile șuvoi.
Ești visul nostru, cîrma peste vremuri
Și strălucirea vremurilor noi.

Prin cel care l-ai pus să ne conducă
Tu ne-ai croit spre veșnicie drum
Ne-ai înălțat și-ai devenit în lume
Făuritorul patriei de-acum.

Privind în urmă astăzi cu mîndrie
Îți mulțumim de neodihna ta
Că te-ai zidit la temelia țării,
Să poată țara veșnic lumina !

HORVATH DEZIDERIU

Prin tine sîntem noi...

Prin noi, prin brațul nostru drept
Am ridicat cetățile luminii,
Prin glasul îndreptat spre inimi,
Prin ce-i mai demn, mai omenesc din lume,
Prin comuniștii de ieri, de azi și de mîine
Am făurit o Lume.
Tu ești, Partid trup din trupurile noastre.
Ai fost, ești și vei fi pentru vecie
Cîrmaciul ce ne poartă din victorii în victorii.
Partidul sîntem noi,
Prin noi El urcă treptele spre zare
Și tot prin noi edifică noi vetre
Ce suie cu pași repezi spre noi creste,
Și-naltă țara spre soarele de aur,
Spre zidirea nouă a luminii.
Prin tine inhalăm aerul fierbinte
Și aerul curat ce respiră din munte,
Din codrii noștri și din zile temerare.
Tu ești prin noi conștiința,
Ești triumful de istorii.
Primăvara ta este primăvara noastră,
Cetățile-ți sînt vetre pentru noi
Și libertatea noastră, pasărea în zbor
Prin tine se îndreaptă spre culmi noi,
comuniste.
Prin tine rămînem veșnicia
Și flacăra ce arde, visul nou, măreț.
Prin tine însușit-am cuvîntul cristalin
Și marea de lumină prin tine o privim.
Prin tine am fost și sîntem
Ostași ai țării noi,
Prin tine am visat, luptat
[illegible]

VIOREL COZMA

Partid biruitor

Cu inimile noastre vibrînd înflăcărate,
Cu brațele vînjoase, prin muncă, zi de zi,
Partidului, buchete de flori și nestemate
Îi împletim din cîntul aprinsei bucurii.

Sub flamura-i de purpuri noi ne unim avîntul
Și țării minunate îi făurim temei.
Cinstim, prin munca noastră, cu țara legămîntul
Voinic de-a pune umăr la înălțarea ei.

Purtăm în ochi lumina din razele de soare
Și-n noi purtăm victorii spre anii viitori,
Partidul ni-i cunună mereu înfloritoare
Și țării temelie de harnici muncitori.

Pentru a țării sfîntă și dreaptă demnitate
S-o înflorim de-a pururi ne-am angajat deplin,
Veniți, toți fiii țării din colțurile-i toate
Să fie cerul țării în pace și senin.

Partidul este-a țării ne-nfrînta ei putere
Și-n frunte-un demn și brav conducător
Partidul clasei noastre ne-a înălțat în vrere
Și țara-i cu partidul mereu biruitor.

ANTON GRECU

Zbor demn

Se-aprind în piscuri zorii unui statornic țel,
Înfiorînd potecile visării,
Și-o primăvară nouă se-așează în drapel,
Arzînd solemn în rugurile țării.

Sîntem atît de tineri și-atîta de bogați,
Și-atît de suverani în nemurire,
Încît această mare ce-o împlinim ca frați
E-o nesfîrșită stare de uimire.

Sîntem semănătorii iubirii de partid
Și sîntem puri ca ochiul de fîntînă.
Partidul e izvorul din care se deschid
Izvoarele de glorie română.

Partidul este zborul cutezător și demn,
Mărșăluind clarvăzător în frunte,
E marele dispecer și marele îndemn,
Tăind spre noi necontenită punte.

LUDMILA GHIȚESCU

Venim cu flamurile zării

Venim cu toți cu flamurile zării,
Venim cu inima nes'însă-n piept,
Din vîrf Carpatic, pînă-n largul mării
Să te sărbătorim Partid al țării drept.

Brațul tău, virtutea-ntregului popor,
Fapte de glorii vibrează-ntre hotare,
Cutezătoarea cale străbați spre viitor
Înțelepciunea ta rodește-n fiecare.

Lumină-i chipul tău, lumină-i țară,
Făuritor al marilor izbînzi
În rodul tău se oglindește vara
De-ndemnul tău sîntem mereu flămînzi.

JURNAL DE UZINĂ

Stăpînul trandafirilor

valeriu bârgău

Mergeam grăbit peste încrengătura de căi ferate uzinale ce trec de la Bluming către combinat prin locul unde s-a construit nu de mult noua oțelărie electrică, iar niște versuri nu-mi lăsau mintea limpede, ochii clari pentru a nu mă împiedica de vreo șină de vreo traversă aruncată alandala.

Le-am alungat din cap, dar pînă la șosea mi-au revenit de mai multe ori în minte, semn că trebuie să le notez pe ceva. Nu aveam decît un petec de hîrtie la mine. Era fișa de plată pentru luna august din vara aceea. M-am oprit și în duduitul autobasculantelor care duceau zgura de la haldă, înspre Peștiș, la lumina zgurii care se vărsa din oale am notat versurile.

Fiind reparație la mașină am plecat ceva mai devreme. Am făcut curățenie pe sub transportoare, am spălat cu motorină mașina. Mirosul de motorină se pierde după mai multe zile de spălare repetată cu săpun parfumat și detergent din abundență. Soda cu care ne spălam noi la chiuvetele din spălător ne ardea mîinile. Unii spuneau că e amestecată cu sodă caustică.

Nu aveam nici un mijloc de transport pînă în oraș. Exista trenul personal de la orele 22.30. De fiecare dată călătoream cu frica în sîn. Noi aveam abonamente la trenul muncitoresc. Nu erau valabile și la trenurile C.F.R.-ului. Întîlneam și conductori de treabă care ne lăsau să călătorim. Alții ne pretindeau bani de o bere. De data asta am plecat pe jos. Era prea mult de așteptat pînă venea personalul. Noaptea era liniștită. Cerna se auzea în răstimpurile pușcăturilor de la halda de zgură, curgînd leneșă, frecîndu-se de malurile grele de păcură și rugină. Ceva se petrecea cu mine de cîteva zile. Nu-mi găseam singur locul. Am vorbit la telefon cu Ștefan Tripșa. Mi-a răspuns o voce groasă, guturală, lăsată puternic pe vocalele întrebuințate. Am fixat întîlnirea pentru luni seara. Mi-a spus unde stă și a mai rostit doar un „Te aștept !" — după care a închis brusc. Am rămas cu receptorul în mînă timp de circa un minut pînă mi-am revenit. Am făcut întrebările de cîteva ori. Le-am rupt de fiecare dată urmărind cum se ferfenițea hîrtia între degete. Vreme de o noapte întreagă s-au adunat acolo cîteva movile de bucățele mărunte, albe, minjite cu pastă albastră, subliniate.

Cum voi reconstitui memoria acestui mare oraș industrial ? Voi începe cu Tripșa. Cu cine altul ? Cum să o fac ? Ce să-l întreb ? Voi reuși să-l apropii de ideea mea ?

Am vorbit cu meșterul să rămîn liber a doua zi. M-a întrebat de ce. I-am răspuns fără să mă gîndesc prea mult. S-a mulțumit să zîmbească și a trecut mai departe printre stivele de cornier gemînd sub greutatea miilor de tone. Peste cîteva ore a venit la mine și mi-a spus să-l anunț și pe șeful de echipă. Să știe și el că rămîn liber. Să nu rămînă fără oameni la lucru. Am spus un „Să trăiți !" scurt după care am plecat cu gîndul la ceea ce avea să se întîmple a doua zi. Umblam ca bezmetic prin hală. Trebuie să fac un efort deosebit pentru a-mi reveni...

Strada Brâncuși ? Da. E lîngă Clubul Siderurgistul. În stînga. Un fel de vilă „a la Hunedoara". Cîte doi locatari cu ușile alături. Le știam. Chiar m-am mirat cînd le-am văzut prima dată. Au ceva insolit în arhitectură. Acum voi pătrunde în una dintre ele. Mă aștepta o misiune destul de grea. Întîlnirea cu un muncitor. Un muncitor care a fost înaintea mea și e și astăzi un muncitor. De fapt, e un muncitor celebru. Dar la urma urmei și eu sînt un muncitor. S-ar putea ca el să fi aflat asta de la cineva. I-am spus doar că vreau să scriu un articol despre el. M-a întrebat dacă stau la hotel ? Nu mai țin minte. N-am avut timp și nici nu am ținut să-i spun adevărul. Să nu creadă că sînt un diletant, un pierde vară care își dă importanță. Răpesc timpul omului ! L-am văzut odată vorbind la televizor. Țin minte și acum cît de îndirjit a spus la un moment dat : „Timpul este cea mai de preț comoară pentru om, pentru un muncitor !" Dacă aș ști că îi răpesc timpul prețios, m-aș lăsa păgubaș de pe acum. Îl știam pe Tripșa de cînd eram copil. Auzisem multe despre el. Ziarele scriau despre inovațiile lui, despre ideile lui noi privind producția de oțel, repararea cuptoarelor de la oțelărie... Lucruri mărețe. Face din oțel lucruri pe care nici nu le bănuiești. Îl îmblînzește ca pe un copil îmbiat cu ciocolată. Îl dirijează prin tot felul de țevării, vorbește cu el, îl sfătuiește să fie cuminte, să nu dărîme schelării uriașe în patrie și cîte și mai cîte.

Am stat a doua zi pînă la orele douăsprezece și am mîzgălit la hîrtii. Au ieșit cu chiu cu vai vreo patru întrebări și acelea foarte anemice, neexpresive pentru ceea ce urmăream să aflu de la Ștefan Tripșa. Mă duceam ca un școlar care vrea să întrebe ceva dintr-o lecție ce avea să-i fie predată peste o bună bucată de vreme. Poate în trimestrul viitor. Nu eram nici eu un începător. Îmi era însă frică să-l abordez direct. De ce oare ? Ia să lăsăm naibii emoțiile, și să fim doi oameni care discută despre un om, despre mai mulți oameni, despre un oraș, o epocă, o viață, o meserie. Chiar despre o legendă. Așa va fi mult mai bine. Pentru amîndoi. Ce ușor e pentru un om, un scriitor, să-și facă gînduri curajoase. Planuri îndrăznețe de lucru. Va scrie cutare carte. Va ataca cutare problemă de mare interes. Va publica un volum de poezii ! Mai greu e să le pună în aplicare. De fapt nici nu e chiar atît de greu. La urma urmei ce este scrisul dacă nu un act de curaj ? Nu se poate ca un scriitor să lucreze fără întrebări. Și le pune singur. Eroii ce-or să facă ? Să bea vin, să meargă la uzină, la cinematograf, să se certe atunci cînd nu le convine ceva, să muncească, să doarmă, să iubească și cîte altele. Afară de toate astea, eroii trebuie să răspundă la întrebările chinuitoare ale vieții, ale autorului chinuit și el de atîtea întrebări și probleme pe care i le pune în brațe, în conștiință, epoca în care trăiește, își desfășoară activitatea de scriitor, durează. Chiar făcînd acele lucruri enumerate mai sus precum și altele, eroii răspund la întrebări. Eroul meu de mîine, la orele 17, în strada Brâncuși...

Să nu mai teoretizăm. Oare îmi va ajunge notesul pe care îl am pregătit ? Dacă mi se termină pasta din pix ? Verific încă o dată pasta și iau pentru orice eventualitate stiloul cu rezervorul încărcat. Strecor, așa, pe nebăgate de seamă, un creion negru în buzunarul vestonului. Să fie acolo. Dacă îmi dă de băut, refuz ! Politicos. Nu că nu vreau să beau. Găsesc un motiv oarecare. Sînt bolnav de stomac. Fac un tratament deosebit. Dacă vrea să mă tragă pe sfoară. Eu știu ? Eroii pot face orice. Nu spun și dovedesc asta o seamă de scriitori contemporani ?!

Să nu uit de fotografie. Să-mi dea o fotografie ! Bine ar fi să aibă cască de muncitor pe cap. Să pară cu adevărat din oțelărie. Un argument în plus. Lumea are nevoie de argumente. Merge și fără. E mai indicat să fie în salopete. Cu aceste lucruri nu se glumește. Fiecare om cu uniforma lui.

Plec de acasă pe la orele 15.30. Nu cumva să întîrzii. Pantalonul călcat are o dungă de te poți tăia liniștit la deget dacă o încerci. Mi-am luat și cravata. Una roșie. Ca para focului. Mă strînge și mi-e cald. Și afară e cald. Vom discuta despre vechii muncitori ai Hunedoarei, dar, la urma urmei, vom ajunge și la cei noi. Așa că e mai bine să am cravată. Cravata e semnul muncitorului nou. Al muncitorului din zilele noastre. Așa spunea un tovarăș activist. Un muncitor tînăr și unul bătrîn vor dialoga. Despre cîte în ceruri și pe pămînt. Despre ce ? Hunedoara este mare. Tripșa e la fel de mare. Inovator, activist de partid, brigadier, om de acțiune etc.

Să vedem cum decurge discuția. Dacă Tripșa e morocănos, m-am dat naibii. Ne vom plictisi amîndoi și nu vom face mare brînză din timpul pe care îl vom petrece împreună. Nu mai trebuie nici fotografie în cazul acesta. Nici în salopete, nici fără. Ce să fac cu ea ? Se pune praful pe ea. Așa zic unii. Ca să nu le fie rușine de fotografii. Oare pe fotografia unui erou se poate depune praful ? Cine știe ? Am să aflu eu pînă mor.

Pînă în strada Brâncuși fac cel mult un sfert de oră. Am pas mare de fost infanterist care poate da onorul cu masca pe figură. Merg încet pentru a nu ajunge prea devreme. Să merg încet nu-mi stă în fire. Niciodată n-am reușit să mă plimb și eu ca omul, prin Hunedoara.

De unde o fi de loc Tripșa ? Toată lumea cînd spune Tripșa, spune Hunedoara și cînd spune Hunedoara — spune Tripșa. Trebuie să-l întreb neapărat de unde este de loc. Unde s-a născut. Unde-a văzut lumina zilei ? Dacă era noaptea sau ziua ? Sau să-l întreb după obiceiul lui Păunescu : „Cine ești dumneata, Ștefan Tripșa ?" Să-l pun în gardă. În gardă, domnule cavaler al cuvintelor și al faptelor eroice. Pe vremuri mai interesau stahanoviștii. Tata îmi vorbea de ei cînd eram de cîțiva ani...

Totuși, între doi muncitori hunedoreni nu e nevoie de sofisticare. Poate mă aude Mikloș baci. Să-i dau și lui odată dreptate. Lîngă restaurantul Corvinul se lucrează intens la o clădire cu două nivele. Ce naiba s-o mai face și aici ? Mă apropii și-l întreb pe unul îmbrăcat într-o salopetă murdară de ciment și var, vopseluri de toate culorile. Auzi, domnule : policlinică de stomatologie ! Deci se mută de la 1848 ? Foarte bine. Era prea la cucuruz. Decît să fi mers pînă acolo pentru o măsea care te sicîie, mai bine te lăsai păgubaș.

Mai am de făcut doar cîțiva pași pînă la țintă. Niște trandafiri mari, roșietici, mă îmbie dintr-o curte. Zac revărsați mult peste gardul de sîrmă cu ochiuri mici ascunse în vegetația abundentă. Parcă îmi fac cu ochiul. Te îmbie să-i cureștești. Uite, dom'le, că n-ai luat și niște flori ! Ce frumos era să ai un buchet de trandafiri în mînă !

Îl impresionai pe Tripșa. Acum e prea tîrziu. Nici n-ar fi prea frumos. Cogemitea vlăjganul de muncitor merge să discute despre Hunedoara, despre amintiri, cu un inaintaș, cu un mare muncitor, mare oțelar, om căutat peste tot și arătat cu degetul cînd vrei și cînd nu vrei — cu un buchet de flori în mîini ? Merg fără de flori. Nici n-am de unde să le culeg acum. Să rup de pe gard, mă poate auzi stăpînul trandafirilor. Ce frumos sună — stăpînul trandafirilor. Ce grozav trebuie să fie atunci cînd ești stăpînul trandafirilor...

Merg așa. Îmi ajung un notes, pixul, stiloul și gîndurile mele curate. Eu cred că sînt curate.

Nicolae Groza : „8 Mai 1921"

CONSTANTIN ATOMII

Aniversare

E înflorirea gliilor în toi.
Se-mpodobește iar cu steaguri țara.
E ziua Celui ce trăiește-n noi
Unindu-se pe veci cu primăvara.

Blînzi trandafiri deschid boboci de jar,
Surînd miresme-n cupe de lalele.
E ziua Celui ce-a-mbrăcat cu har
Pămîntul dacic în grădini de stele.

La porți de suflet liliecii ard.
Garoafele în brațe se oferă.
E ziua Celui ce ni-i azi stindard
În zbor solar spre comunista eră.

VIOREL VARGA

Cît timp va fi viață

Îmi iau lumina din același astru
Ce strălucește viu de 60 de ani
Prin roșul său în galaxia-suflet
Dind vremii albul florii de castani

Culorile au pururi aceeași rădăcină
Lumină-ngenunchiată de noapte nu există ;
Cît timp va fi viață și dragoste și zîmbet
În pieptul meu dura-va credința comunistă.

ION C. ȘTEFAN

Cîntec de primăvară

Primăvară de pace, bucurie de soare,
Cînd zilele urcă în calendare
Senine și înalte ca niște fecioare
Purtînd rodul din azi în mîine —
Mugurii cuvîntului meu sînt piine,
Boabă din boabă tămăduitoare ;
Lună de primăvară, cununie de soare,
Peste fruntea atîtor blînde ogoare —
Solii gîndului meu sînt împăcare,
Cum mustesc sevele în fiecare,
De la întîia țărîi întrupare ;
Mugurii-mi cresc pe ramuri albastre
De veghe eternă hotarelor noastre,
Cum ne îndeamnă, ne-nvață, ne-arată
Cel ce în fruntea noastră-i deodată
Roșul drapel fluturînd peste zare
Și tricolorul în mîndră-nălțare,
Solia luminii sorbind fiecare —

MARCEL BĂRĂGANU

Partidului

Cum muntele e prevestit de brazi
și stelele de cîte o fîntînă,
singe al meu, tu care-n steaguri urci
și fluturat de-această caldă mînă,

ești aripa ce nu dezminte zborul,
cîntarea dimineților de mai
cînd sevele mă știu pe dinafară,
și-aș fi grăbitul fruct pe care-l dai

de ziua Lui, să-i fie tineri anii
și drumurile lungi, să pot visa
pînă cînd vine clipa răcoroasă
și altul va cînta în urma mea.

CONSTANTIN RĂDUCANU

Simbol de vis și faptă

Din glasul tău au învățat chemarea
Feciorii și bătrînii de la noi,
Din cîntu-eroic ce luminează zarea
Spre-albastra stea a timpurilor noi.

Din lupta ta au învățat să-nfrunte
Furtuna și dușmanii-n bătălii,
Căci tu, Partid, ai stat mereu în frunte
Și țara-i apărat-o de urgii.

Ești pentru noi corolă de lumină,
Izvorul nesfîrșitelor visări,
Luceafăr peste bolta carpatină.

Și-un cînt înalță pînă-n depărtări
Poetul ce slăvește Erou-între eroi,
Simbol de vis și faptă pentru noi.

9 MAI 1981

L2

Drumuri și meserii

dan mucenic—pavel perfil

I

Se speriase de pămînt, așa cum te poți speria de un nor plin de grindină, deși acel val negru, plutitor se duce spre alte țări să-și descarce veninul. A ajuns la Iași și a săpat șanțuri de canalizare. Tot în pămînt își băga mîinile, dar nu-l mai mîngîia cu acea speranță a belșugului, cu acel ritual incoruptibil al însămînțării, ci rupea hîlci mari din acest pămînt — fie el cernoziom, brun-roșcat de pădure sau podzol. Rupea din el pentru că era nevoie socială de așa ceva. Era vorba de lampa unui clasic ce trebuia adusă în fiecare gospodărie, conectată la un sistem și menită să risipească ignoranța și teama. Refluxul memoriei tira însă după el tot ceea ce însemna aventura dezlegării de obligația față de pămînt. Simțea că dezgolirea violentă a cernoziomului era o violentare a vechilor iubiri. Atunci s-a hotărît să reteze colții remușcării și să se retragă spre periferia lucrurilor neplăcute. Greșea oarecumva și în privința asta : zicea că cea mai dreaptă iubire de pămînt e aceea de a nu te atinge de el. Ce lipsă la apel a memoriei bătrînilor trăia în acest bărbat trecut de prima tinerețe — Petru Apetroaie, din Săveni Botoșanilor... Nu se născuse pe Calea Națională, dar gîndea ca un angrosist de grîne : nu-și murdărea mănușa albă în uiumul morilor, dar cerea făină de cea mai bună calitate, „făina nulă", cum se spune de pe timpuri...

Așa a ajuns nea Petru gestionar la un depozit de ambalaje, șef peste un escadron de cutii de lemn, legate în cuie și fîșii de tablă de zerocinci. Le număra mereu și le tot așeza în locuri uscate, ca să nu se trezească vreodată cu lemnul de fag mîncat de rîme. Era cinstit din fire și tocmai de aia cînd cineva l-a propus o mică „afacere" l-a băgat la origine și i-a dat și două scatoalce sub bărbie. Mai păstra din netezimea pămîntului pe care îl lucrase cîndva, sufletul nu și-l preacurvise cîntînd balade împotriva calului, dar, fără să simtă, vorbea tot mai des de mixere și mașini de spălat cu comandă program. Pămîntul era, așa, o sumă de amintiri cețoase, care pot rodi pe seama soldaților și elevilor. Învățase și-o duzină de glume care se preschimbaseră cu timpul în calale pentru potcoavele cailor împușcați. Toate astea timp de zece ani. Răstimp în care soția devenise educatoare la o grădiniță din Iași, iar Mirabela (nume trezit de un pămînt care sporește ierburi neroditoare) învăța englezește într-un apartament cu două camere, confort doi sporit, iar butoiul cu varză murată și mașina de spălat stăteau în baie. Ilipite de cadă în care pluteau mai tot timpul rufe muiate în Perlan.

Asta pînă într-o zi, mai bine zis pînă într-o dimineață, pînă la ora în care Petru a descoperit printre lăzile lui de fag un șomoiog de verdeață. A smuls un fir și l-a dus neveste-si, crezînd că e o floare cine știe cum apărută printre lăzi. Dar femeia, deși orășeancă, simțea bine puterea neflorilor. De aia i-a și zis : „Mă, tăntălăule (aveau zece ani de căsnicie, avea dreptul să i-o spună), tu nu vezi că e vrej de pătlăgică ? Și te mai lauzi că ai trăit la țară, vai de capul tău...." A doua zi, înainte de răsăritul soarelui, era în depozitul lui de ambalaje. A dat lăzile deoparte, să aibă roșiile aer, și-a zis. Le știa acum numele, dar uitase felul în care cresc. A tras o fugă pînă la vară-sa, tot educatoare în Iași, și i-a cerut o săpăligă. A răscolit pămîntul din jurul vrejurilor de roșii, de parcă nu ar fi căutat să taie rădăcinile de pir, ci s-ar fi pornit după o comoară ce zace într-o vatră de aur. Seara, cînd s-a dus acasă, a cerut bani neveste-si, educatoarea, și și-a cumpărat o stropitoare din tablă zincată. Cînd a cules primele roșii știa că trebuia să se întoarcă de unde a plecat, acolo unde e o rușine să confunzi tulpine de bujor de mai cu vrejul de ardei sau roșie. Adicătelea, ori ești tăntălăul satului, ori ești agronom care s-a ajuns prin multe corigențe la activ. Or, Petru nu era nici una, nici alta. Atunci de ce căzuse atît de departe de locul simțirii sale ? Asta îl rodea cel mai mult, asta îi trăgea pătura de spinare în timpul somnului. Nevastă-sa, mai deșteaptă, a început să-i dea dreptate de la un timp. Îi cînta, ușor-ușor, în struna întoarcerii la țară, și, chiar așa s-a și întîmplat, el a început să danseze după ritmul acestei melodii, cine știe de cînd iscate. Într-o zi s-au hotărît să uite rufele vești muiate în perlan și să nu se mai gîndească la mașina de spălat iugoslavă. Au încărcat într-un camion tot ce agonisiseră timp de zece ani de tandrețe în opt-ori-opt-ori-opt ore și s-au întors la Săveni. Casa bătrînească era în paragină, iar în curte se ghemuiau sub ierburi ciini vagabonzi. Au pus mînă de la mînă și și-au sporit munca. Într-o lună, gospodăria lor s-a așezat în rînd cu celelalte. Petru a ajuns socotitor la una din fermele ceapeului, dar lucra și la strînsul porumbului, iar nevastă-sa muncea la baza de recepție și se îngrijea de lotul personal. Petru nu se mai lovea la cap cu coada săpăligii, să afle că e săpăligă, iar femeia făcea cea mai bună tochitură din partea aia a Botoșanilor. „Ne-a venit mintea la cap, femeile", mai zicea el citeodată. Mai vedem și noi cai pe stradă și nu ne uităm la televizor numai ca să vedem cum se coace porumbul." „Ai dreptate. Da' mai țîi minte roșiile alea dintre lăzi, ce chinuite erau..."

II

„Acu', că tot se lasă toamna într-o rînă și-și făcu bagaju' de iarnă, oi putea și tu, Mitule, să atingi seara cîte-o țuică" — se gîndi cu voce tare Meșterul. „Ai oleacă de răbdare, mai avem un hop și gata". „Păi tot nu isprăvirăți ?" Mitu țîțîi din buze și se ridică de la masă. „Merg să mai rup vreo două ceasuri de somn..." Meșterul nu voia să spună, dar se simțea că nu e tocmai vesel. Adică, el muncește de atîta amar de vreme la uzină, cîștigă bine, e cunoscut și stimat de toți — de-aia, nu-i așa, i se zice și Meșterul — și fiu-său, Mitu ăsta, n-a fost în stare să ajungă mai mult de un tractorist, care se scoală în cap de noapte să meargă la arat, vine după ce ies zorii, se culcă iar și iar se scoală să meargă la cîmp, iar vine și iar pleacă. Asta-i viață ? ! Să se prăpădească de tînăr hurducăit de mașina aia și-n sculare și-n culcare ? De-aia Meșterul tot vrea să aducă vorba spre munca lui, dar Mitu se face că nu pricepe și taică-său nu se hotărăște să-l supere, știe că-i e dragă munca asta și nu e bine să-l lovești pe om, mai cu seamă dacă-i tînăr, taman în ce iubește. „Îți aduce Ilie tractoru' ?" — îl mai întrebă, doar așa, ca să mai lungească vorba. „Nu, tată, mă duc eu direct acolo." De data asta Meșterul și-a pierdut răbdarea. „Dă-o dracu' de trabă, Mitule tată ! E sîmbătă seară, în loc să stăm și noi ca tot omu', să bem o țuică nouă, să ne veselim, să-l chemăm pe nen-tu Nae Bondoc cu acordeonu' și să ne bucurăm și noi de ultimele seri cînd putem sta în curte, tu, după tractor. Nu te gîndești un pic la tinerețea asta a ta? Și-acu' să mai și mergi tu pă cîmp după tractor, să nu mai vină nici măcar el la tine ? Crezi că mie mi-e bine cînd te văd chinuindu-te ?". Dar Mitu plecase să se culce, n-avea timp de ceartă și nici chef de asemenea discuții cu Meșterul n-avea.

S-a trezit pe la miezul nopții, s-a îmbrăcat degrabă, și-a dat cu puțină apă pe ochi și s-a îndreptat spre poartă. Meșterul era tot la masă, în curte, dar se făcea că nu-l vede. Pe Mitu l-a prins mila de bătrînețea Meșterului și de grija pe care simțea că i-o poartă. S-a apropiat de el, prin spate și, ca-n copilărie, l-a bătut pe umăr iar el s-a dat de pe celălalt. Meșterul nu s-a clintit. „Trece tată, campania, vezi-ți de treabă. Și ai răbdare cu țuica, am o poftă de nu-ți închipui."

Pe ulițele satului Brîncoveni, sat oltenesc de oameni vrednici, era liniște mare. Clopotul pis-

CTITOR DE CONSTIINTE

aburul pîinii

areta șandru

Prin oglinda retrovizoare, de sus, din cabina semănătorii, obiectul cel mai curat pe care omul de lîngă mine îl îndrepta spre un unghi sau altul al cîmpiei, se vede fișia de pădure, cu mugurii plesnind de sănătate, legănînd sus, între crengi, zeci de cuiburi de păsări, ca niște vase de lut trecute prin mîna unui olar, modelate dar nearse încă. Și atunci cînd semănătoarea se-oprise, iar omul coborîse să vadă dacă semințele de floarea-soarelui se legau de pămînt, ca într-un stop cadru, în bucata aceea de oglindă s-au îmbulzit deodată mai multe cuiburi, timplă lîngă timplă, căutînd în sus, înspre cer, venirea păsărilor.

Așteptîndu-le, pentru că zborul lor avea să se împlinească peste puțin, numărasem în gînd fîntînile întîlnite în Cîmpia Brăilei, atîtea cîte mi-au ținut calea, atîtea cîte sădiseră oamenii la răscruce de drumuri sau în mijlocul cîmpului, lîngă drumuri sau dincolo de ele.

Numărasem fîntînă după fîntînă și numărul lor îmi ieșise impar și cumpăneam în gînd căldările care aveau să astîmpere starea de sete și starea de veghe a omului, a cîmpului și-a păsării deopotrivă.

Lăsasem în urmă cu cîțiva kilometri un sat care trăia și respira pe marginea unei șosele. Un sat care și-a pus pînă aproape de dunga asfaltului pe care circulau mașini, ustu•oi și cartofi, fasole și roșii. Un sat de care o să mi se facă dor, și-n care o să mă reîntorc pentru că vreau să simt sub tălpi pămînt și nu asfalt, să aud ploaia spărgînd timpanul vreunui burlan, sau să mă odihnesc în cerdacul din fața ușii întins ca un covor.

Sînt oameni, mă gîndeam ajunsă în cîmp, care sînt legați de sate și rămîn țărani prin meseriile lor, și o parte din fiii lor și din nepoți, rămîn mai departe în vatră să aibă grijă de rostul pămîntului. Din cînd în cînd mai iau drumul orașului sătui de ouă și de șuncă, să cumpere pateu, portocale sau pește congelat.

După cum sînt oameni care au casa în sat și fac naveta în cel mai apropiat oraș și care au trecută pe cartea lor de muncă meseria de muncitor. Și care se întorc seara acasă și au grijă în continuare de bucata lor de pămînt, de usturoiul pus în fața casei, de prășitul cartofilor. Și mai sînt oameni — cei de la orașe — care au nostalgia unui adevăr, cum că veșnicia s-a născut la sate, și-atunci, în drumul lor spre litoral, unde-și vor petrece concediul, opresc lîngă porțile unor case, în fața cărora țăranii își pun la vedere fructele, și ei se opresc ca în fața unor semne de circulație, nedîndu-se jos din mașină decît atît cît să cumpere punga cu piersici sau cu roșii. Dar se cade că au trecut printr-un sat. Uneori, cînd vreo pană de cauciuc îi obligă să coboare totuși, lăsînd roata să se odihnească pe un cric, pătrund în curtea vreunui gospodar, bînd din laptele proaspăt, așteptînd în cerdac oprirea ploii, luînd coasa din mîna bătrînului și aplecînd cu stîngăcie iarba spre pămînt.

Poate că satul „Tudor Vladimirescu" în care eram, depărtîndu-mă de șosea înspre cîmpie, știa mai în amănunt ceea ce știam și eu. poate că și pe șoseaua pe care se găsea satul lor, mulți opriseră pentru puțin părîndu-li-se că popasul lor de-o clipă a fost suficient ca să cunoască un sat cu oamenii săi.

Vroiam să uit un timp de calorifer, de asfalt, de blocul turn în care locuiam. Oare cîți dintre noi nu ar da un anunț la o mică publicitate care să nu mire pe nimeni : caut casă cu streașină ? Fac parte dintre cei care vor căuta cu înfrigurare o casă cu streașină și negăsind-o pe alelle geometrice, căutînd-o inutil între blocurile M 49—M 50, va pleca, de cîte ori va avea ocazia, într-un sat în care caii, atîți cît au mai rămas, nu vor putea refuza într-o zi o potcoavă din plastic.

Calc, în sfîrșit, pe pămînt, departe de interdicția reîmprospătată cu vopsea — NU călcați pe iarbă, NU rupeți flori — calc, în sfîrșit, pe pămînt și nu pe asfalt, recunosc, întîi împiedicîndu-mă în el, pămîntul întors după acele unui ceasornic de lut, cu o nuanță în plus de negru îndreptată spre noi. Simt cum mi se lipesc fișii unsuroase din el pe tălpi, cum ele devin din ce în ce mai grele, dar insist și merg mai departe în brazda cîmpului, pe o solă, numită de cei din părțile locului, la înaltă tensiune. Și merg înainte, și mersul devine dintr-o dată mai ușor și mi-e mai lesne, și simt cum starea de vegetație a grîului nu poate, nu are cum să-mi fie străină de celelalte lucruri pe care le-am moștenit. Și căruțașul Sandu Ciurea care și-a îndemnat caii pînă aici, mă învață să recunosc grîul bun, cel care face ape sub bătaia vîntului, unduindu-se și avînd densitate. Mă aplec spre pămînt, așa simt mai puțin tăria vîntului decît de pe capra căruței, și fărîmițînd o bucată de pămînt în mînă, așa cum ai fărîmița o bucată de pîine, gîndul mi se-ntoarce spre țăranul Ion și

Boris Caragea : „Descătușare"

spre toți țăranii cu numele Ion, neștiuți, dar care, asemenea lui, și-au trădat măcar o dată într-o viață de țăran, dragostea față de pămînt, într-o clipă în care ei nu cunosteau cuvinte de răsfăț sau de dragoste, uimindu-se ca în fața primului născut, sărutîndu-l.

Undeva, se mișcă cîțiva bulgări, poate-i vreun panaram, cățelul pămîntului, aciuat ca orbetii, în vreun cuib. Semănătoarea dă roată brazdelor în care semințele de floarea-soarelui se înfig, împinse parcă de un călcîi nevăzut, în pămînt. Pămîntul se poate face mai tare ca betonul, cînd dă vîntul de primăvară, se usucă lespezi și nu se mai desface să-l taie discul, mă avertizează Smeu A. Stoian.

Se face noapte, parcă cineva ar face mai mică flacăra unei lămpi cu gaz. Scriu despre cele 500 de familii ale satului aflat dincolo de cîmp, spre șosea, îmi notez numele președintelui C.A.P., Vasile Nenciu, date despre vechimea satului. Numai despre pămînt nu notez nimic. Pămîntul îl simt. Pămîntul îl țin minte și atît. Se face noapte (vă mai notați ?), cineva aprinde o brichetă, dar o stinge vîntul, și-atunci aproape imediat izbucnește farul tractorului și la lumina lui mai adaug ceva hîrtiei. Și-n timp ce brazdele și-au primit porția de semințe, oamenii de lîngă mine se pregătesc de plecare, trăgînd de frîu și întorcînd spre sat.

Farul mai rămîne un timp să se legene deasupra bulgărilor de pămînt scormonind parcă prin brazde. Cel de la volan va mai sta în urma noastră să mai adauge alte și alte semințe pămîntului. Privirea lui o va lua poate înaintea farului pe cîmp, pipăind brazdă cu brazdă, atent ca nu cumva un ciot să-i oprească lanțurile semănătorii. Apoi va cobori controlînd cutiile de la semințe, nelăsînd în ele nici o boabă, și-și va lua cu sine pînă a doua zi în zori lanțurile — care, spune el — se potrivesc și la bicicletă și nu vrea să cadă pe mîna vreunui străin.

Undeva, în sat, se coace pîine — acea pîine pe care cei de aici o urmăresc de cînd au pus bobul în pămînt — pîine pe care cei din „Tudor Vladimirescu" refuză s-a aducă pe șaua bicicletei, de la Brăila.

Cu o astfel de pîine, din care ieșeau parcă aburii unei brazde, aveam să plec mai întîi în Brăila, așteptînd ora plecării mele spre casă.

Aveau să guste din ea, recepționera unui hotel, un navetist, un copil căruia colțul de pîine i s-a părut mai bun decît orice prăjitură de oraș, un vecin de apartament care mi-a sunat la ușă după întoarcerea mea, cerîndu-și scuze că la pîine s-a închis, și-au mai gustat-o, bineînțeles, cei de acasă. O pîine din care au mîncat aproape 10 oameni și care timp de patru zile, pînă la ultima felie a rămas la fel de proaspătă. Iar firimiturile acestei felii au fost lăsate pe-un pervaz oărecare dintr-un bloc turn, lipsit de streașină și burlane, la discreția vrăbiilor de oraș. Păsări care poartă ca și noi poate, nostalgia unui copac crescut în mijlocul cîmpului.

---

trulat al cerului liniștea la rîndu-i, privirea. Pînă la sola pe care trebuia s-o însămînțeze erau vreo trei kilometri buni. Mitu mergea repede, fără să fluiere, cum avea de obicei. Întîi s-a gîndit la Meșterul și la tristețea pe care i-o înțelegea, dar pe care trebuia s-o învingă. Apoi s-a gîndit că trebuie să vină iarna și să treacă la reparații, la semea, fără să mai vadă cîmpul de pe înaltul scaunului de tractorist. O să aibă mai multă vreme să stea la sfat cu Meșterul, o s-o vadă mai des pe Dina și o să aștepte primăvara. Și gîndind așa, s-a trezit să-i vine chef de fluierat. Și-a început să fluiere.

III

Era puțină la trup și nu i-a trecut niciodată prin minte că va mînui cîndva uneltele unei meserii de care, așa cum văzuse de atîtea ori la televizor, doar bărbații au parte. Dar soarta (numai ea ?) i-a ținut calea. A terminat zece clase la Călărași tocmai cînd se făceau înscrieri pentru meseria de oțelar. Părinții o chemau din nou la țară, în Bărăganu. („Vino, mamă, găsești de lucru și aici !"). A zis că mai întîrzie doi ani, pînă își termină liceul, pe urmă... „Și la ce liceu vrei să mergi ?" — a întrebat-o taică-său pe la începutul verii, înainte de admiteri. „La ăl de pregătește oțelari pentru Călărași", i-a răspuns. Bătrînul văzuse și el la televizor cum se coace metalul, și poate de aceea răspunsul fetei i s-a părut că miroase a batjocură de copil. „Ai, mă ? Și tocmai meseria asta vrei s-o înveți ?", a mai iscodit-o, cu gîndul că fie-sa l-a luat peste picior. Abia atunci a înțeles și ea cu adevărat ce spusese. Nu îi trecuse niciodată prin cap să intre la școala aia de meserii grele și, iată, acum, brusc, descoperise un drum nevisat. Ce o determinase să aleagă tocmai acest drum ? Chemarea insistentă a părinților ? Fronda vîrstei, pe care nu s-a abținut s-o manifeste ? Dorința — chiar dacă nu tocmai limpede — de a destrăma un complex și o prejudecată, ambele ca replică la un fel de a fi mai aspru, mai bărbătesc, dacă se poate spune așa ? Și se poate spune, căci fabricarea metalului este o îndeletnicire, aproape în exclusivitate, a bărbaților.

„Da, mă duc să învăț la liceul ăla de metalurgie." Bătrînul a mîngîiat-o cu privirea, apoi a simțit că îl cuprinde un irecuperabil sentiment de milă față de copil. „Vrei să te duci tu tocmai acolo, unde e atîta de muncă ?", i-a zis cu voce mică. „Da, tocmai acolo", a spus ea privindu-și tatăl drept în ochi, încercată totuși de presimțirea unui refuz. Dar el n-a mai avut tărie să mai vină. În locul său s-au instaurat o mulțime de sfaturi simple, pline de bonomie și de griji pentru viitorii ani. „Ai să te duci, bine, ai să te duci, dar mai întîi gîndește-te că trebuie să treci examenul". „Am să învăț și am să-l trec, fii fără grijă. Nu-s priponită la minte să nu-l pot trece".

Admiterea a fost ușoară, dacă nu am aduna la valul de emoții micile ironii ale examinatorilor. Era a treia fată din Bărăganu care voia să învețe meseria de oțelar, dar avea trupul și puterea unei fetițe. Asta trezea zîmbetele și glumele. Ea simțea însă că nimic nu putea să-i mai destrame drumul ales, acel drum izbucnit din neprevăzut, pe negîndite, ca o dimineață însorită după un șir de zile înnorate. Cu sentimentul ăsta a plecat spre Oțelu Roșu, apoi a început să-l uite, dusă de valul ocupațiilor de fiecare clipă, acolo, în acel oraș marcat de mirosul cocsului, de dogoarea șarjelor tot mai dese. Învăța bine, prindea repede lucrurile noi, se înălțase chiar cu un cap peste îndeminarea și pregătirea multora din tinerii veniți aici. La Hunedoara, la cuptoarele electrice, unde s-a dat examenul final în meserie, mașina ei de șarjare a mers cel mai bine, a obținut chiar și o șarjă record, cum zic cei din Hunedoara.

Drumul și-l descoperise aproape în toate amănuntele lui. Era vorba mai întîi de drumul școlii. Urma, cel încă necunoscut, al muncii în oțelăriile din Călărași. Ironiile pe seama făpturii ei s-au stins cu totul, iar bătrînii o mai chemau din cînd în cînd acasă, așa, ca s-o mai vadă. Ultimii doi ani i-au adăugat încă șase pe chip și în felul de a-și înțelege rosturile. Acum, pe Elvira Pop o puteți întîlni la Călărași. E unul dintre cei mai buni oțelari de aici, străină de complexul feminității, absentă la prejudecăți, pavindu-și cu aceste sentimente drumul ales, — acum își dă seama — nicicum din întîmplare.

În biruința soarelui firească

Ardea văzduh multiplicat
lumina lacrimei din piatră,
Părea o pace împăcată
prispa pămîntului arat.

Lacrima cercuia în gînd
duminecа după război,
Eroi necunoscuți cerînd
sleitul suflet înapoi.

Roșu ardea soarele firii,
Fierbinte miez rotea o stea,
Fluviul geniilor gîndirii
săbii de suflet ascuțea.

Trecea pămîntul prin tăcere,
Cu păsări, flori, văzduhul nins,
Atîția morți și înviere
născeau Partidul neînvins.

Părea cuvînt, părea pămînt
sămînța din alt veac țîșnită,
rotind mari visuri pe orbită,
scrise să nu piară nicicînd.

Spusu-mi-a cugetul

Tot candorii redăm lumea.
Înțelegerea profundă
Blînd întrezăritul umblet
Floare de ar fi să fie.

Mult văzduh deschis răsare întru neuitarea om,
Luminat respiră miezul,
Soare
De ne-ai fi tărie.

În durată și hotare regîndim înfiorare
Piatra
Odihnind eroi.
Jertfele înțelepciune numai de n-ar fi să fie.

Vechi străvechi oftează ochiul,
Aer nou despică gîndul,
Spiritul
Lujer cu fruct din nemaiauzit tărie.

Mîinile mi se-mpreună,
Blnide par, o drumeție dulce ființele,
Și tună mut în simbure
Sublimul om dorit ce va să fie.

Visat de nemurire

E frumusețe universul,
Obraz lîngă obraz, mînă în mînă
Ieșim din lacrimi veșnicind iar mersul
Iubirii, primăvara ne înginâ.

Învesmîntînd esența lumii din demult
Copacii lunecă în floare, cuib deschis
Tresar puterile materiei, ascult
Pururea simburele mugurelui vis.

Dans alb de zmee fluturii răsar
Din frăgezimea ierburilor spre copii,
Văzduh afund e lumea, armonii
Rotind renașterea minunii nehotar.

Rotind renașterea minunii

Ca niciodată sau tot ramură de mit
E căutarea vis nesomn imensul cer,
Mai plouă grabnic tresărit și rece
Brume și soare euforic,
În ele mă învălui coborînd să desvelesc
Lumina beznei, ochiul pămîntesc.
Unicul felurit.

INCANDESCENȚA MIEZULUI

POEM DE

violeta zamfirescu

Privescu zarea nu e zare, via nu e vie,
Zăresc carii în tulpini, le rod incet de ieri.

De alaltă miercure, de alaltă lune,
O, mișcarea lumii suitorul suflet
Timpla neprihană osîndirea umblet
Sînt păscute uneori să nu se mai adune.

Mume pling la rădăcini neliniștele mumii,
Zăresc șerpi cu clopoței legînd semn uitării,
În văzduhul piersică în uimirea zării
Numai oameni caută întrebarea lumii.

Înțelegi ?

Dacă o lume mult mai dură
Tandrețea ar numi-o fluturi,
Gestul uman o vechitură
Stigmatizîndu-le rebuturi.

Dacă emoția, — piatră rece —
N-ar mai șopti minuni subțiri,
N-ar mai îmbrățișa gîndiri
Zguduind fulgerul cînd trece.

Dacă-n oțel gătită firea
Simțul măsurii și l-ar pierde,
Dacă un fir de iarbă verde
N-ar mai cutremura uimirea...

Eu pot fi mută de cuvînt.
Dar gîngășia din copii ?
Nu se închide floarea zi
Surisu-ntregului pămînt.

Nu se închide floarea zi

Stări schimbătoare pipăi cu gîndul,
În toate frunzele sufletul grai,
Ating cu buzele puterea pietrei,
Aburâ stranie mă-mpinge să tai
Drumuri cu drumuri
Cercul de ape,
Roata luminii mă fringe aproape,
Aud în mine jucînd libație
Ce revărsare, ce concentrație.

Roata luminii

Erou al blînzilor sînt bucurie,
Risipă de om la ceasul invers,
Puterea mea cere nopții să-nvie,
Noaptea îmi cere puteri să-nțeleg,
Mult să cred văzului,

Sfîntenie auzului,
Iubind frumusețea să pot să o neg,
Trăgînd cer de afară, lume
Cu colți de jivine,
Să îl sui imblînzindu-l în cerul din mine.

Elena Greculesi : „Partidul Comunist Român"

Unicul felurit

Și numai boare blîndă îmi e harul
Între atîtea bătălii
Rîvnind favorile întregului,
Nu sînt decît lemuria timpului
Semeț umil dezvelind cerul zării din izvor,
Nu sînt decît tristă splendoare suflet gînd
Perpetuind purificarea păcii pe pămînt.
Ating lumină,
Îmbrățișatele candori
Păcătoșenie le pierd de-atîtea ori,
Ce vină,
Ard mîinile de soare bete,
Din vis frînte, pe vis desperechete,
În primăvară lunecînd îngîndurare,
Poate mai blînd mai fără vină-naintînd,
Aud în miezul necuprinsului
Pulsînd indestructibila lumină.

Indestructibila lumină

Lumea pare-mi-se uneori florie,
Alteori umil din schitul de tăceri

Trăgînd cer de-afară, lume

Neasemuită ar fi fața ta
Dacă-n ochi ți-ar licări și zările din mine,
Dacă în auzul meu ți-aș întîlni auzul
Dăruire îmblînzirii, a mai bine.

Miniată sînt, mi-ai supus conștiința,
Mă ridic, nu mai găsesc îngăduința,
Mă desprind de zîmbet, mă desprind de rană,
Lume glorificînd forța, tristă ești și vană.

Căutîndu-și pulsul spiritul pălit
Zboară alb în vidul de-nțelegere golit,
Modelez pe gînd pămîntul tot iubire,
Însetată sînt de adeverire.

Modelez pe gînd pămîntul tot iubire

Stranie victorie buzele-mi îngaimă,
Îmi cuprind conștiința de stăpîn, viața
Cu heraldice lumini, alb mi-e ninsă fața,
Și eu pun sigil tăgadă morții și pe spaimă.

Uneori contemplu clipa despicării-n două,
Soare răsărind aud, îndepărtarea mării,
Valuri susur, presimțirea fruct seminței nouă,
Unitatea risipirei imn reașezării.

Mîinile vibrînd sub umeri cu poveri în spate
Deschid mantia cu suflet desvelind gîndiri,
Tandru adevăr, lucruri legănate,
Cîtă înțelegere cer marile iubiri.

Cîtă înțelegere cer marile iubiri

Nouă ceruri zboară fluturi tulburînd tăceri
În substanțe străvezii multicolor să sune,
Dulci ecente de polen, văzduh vidat de ieri,
Trăgînd fir la nouă faguri cu înțelepciune.

Fluturi geana mărilor, zbor țîșnind din grind, e
Lumină aurorâ despicînd cu fine
Aripi tremurînd pămîntul aburei, zmerind-o,
Lumea schimbă veșnic lumea ce vă ia cu sine.

Tremurînd pămîntul aburei, zmerind-o

Desvelesc din amar pîrgă cu fructe,
Îndulcire frunzișului timpuriu și tîrziu,
Desvelesc și potecile dure adopte,
Unde sînt îmi e cîntec, unde plec tot nu știu.

Profitorii și oamenii se ucid mai departe,
O, baladele timpului ce febrilă vibrare,
Cu sufletul caut zmulgeri din moarte
Lumii mușcată de îngrijorare.

Lumii mușcată de îngrijorare

Fluviul singelui, abura ce nu se învață,
Drama iubirii ce nu se învață,
Spiritul suflet dens
Ce nu se învață.

Trec de izvor în nepierderea dorului,
Trec înginîndu-mi cîntecul înfim,
Poate văzduhul poeziei lumii
Va lecui spaima mileniilor sublim.

Poate văzduhul poeziei

Ar vindeca această lume
Dacă am pierde impulsul morții în urit,
De l-am uita în noaptea lui de început.
Sau dacă-n geana vie-a unui pîntec
Eternii simburi ai distrugerii
Hulpavă forță sînt...

Timplă de om putere spirit om doinit,
În miezul omenirii voi rămîne
Lumină sîngerînd a cîntec.

În miezul omenirii

A pătruns în tismane respirația om,
Păduri luminînd leagă zarea de zare,
Cîtă frunză tot frunză, cu nuanță doar alta.
Par abura lumii limpezind ochiul om,
Par cîmpie Islaz — Călător, sau par alta.

Poate muzica soarelui, victorie prelinsă
Fluierînd miez auriu de pădure,
Mîngîiere a viilor, — stîncă încinsă
Cu morți pietre sfinte, — pădure
Lăstărind sevă de izvor neînvinsă.

Ce speranță iubire minunile oameni
Armonii precum sorii rotiți de planete,
Iartă-mă mumă, dar a fost să mă samenî
La deschiderea cerului ziuă în oameni,
Am uitat ceața văilor desperechete.

Ca pe susur mi-e somnul, ca-nfloritul de vie
Sau fragilul brînduțelor în văzduhul lunatec,
Aud soare izvoarele-n mări, și cît mugur
Crește fructul veșmînt tot de simbur rotatec,
Armîndeni, veșnicie de mugur.

Veșnicie de mugur

Grîu tînăr grîu nou,
Niciun fir precum altul,
Felurime nuanțele,
Mănos ternul ploii lungi monotone,
Își caută obraz cristalin lăstărind
Floare fruct repetînd infinitul.

Din adînc spre înaltul dans văzduh al ideii
Magma aburei lumii suflă trupul
Luminii vertebrînd bucuriile formei.

Clipă dulce destinsă,
Cer divers, vînt pierzanie,
Frumusețe de om vrednic veșnic.

Concentrație unire
De auz văz unire

Cere roșia cireașă
La scara de vis ridicată,
Românie, facerea lumii
Din lumină de om.

Din lumină de om

Cît văz multiplicat îmi pipăie văzul
Prin ferestrele mirosind a perdele noi și a flori,
Prin brazda mișcată de mașini mișcătoare,
Suflet
Ritm cosmic,
Sămînță vibrînd tainic viața
Gîlgîind a mișcare,
Aud cerul trecînd prin nucleul pămîntului,
Respir dorul zărit dovedind aer pur,
Ochi nevăzuți îmi ating ochii,
Răsare fața fețelor
Zarea speranței, hrănind bucuria,
Luminează cîmpia ondulînd depărtarea.

Luminează cîmpia ondulînd depărtarea

Sforăie înfruntîndu-se
Zimbrii altor două milenii,
Glasul omeniei mai drept inviată
Ca amfora emană idei-mirodenii
Binevestindu-te, lume-nserată.

Glasul auzului, dor neînfrînt,
Ridică înțelegerea columnă-armonie,
Semănînd în inima acestui tragic pămînt
Cerul păcii de aur,
Trandafir României.

Glas lăuntric precum mersul și firea
Poporul meu,
Însorirea măsurii demnității de om,
Luminînd frumusețe priveliștea nouă
Și îndrăgirea culturii.

Marile teme ale literaturii, marile idealuri ale epocii noastre

Sensul teatrului istoric

Ce sens acordă dramaturgul român contemporan faptului de a scrie teatru istoric? Răspunsurile, căci sînt mai multe, diferă între ele în funcție de nivelul la care a ajuns dramaturgul respectiv în conceperea raportului dintre Teatru și Istorie. Plecînd de la simpla evocare pînă la opera dramatică durabilă, propunînd o viziune asupra unui timp istoric și a unei personalități istorice în plină afirmare, teatrul românesc de azi este din ce în ce mai captat de posibilitatea **creației** decît de proliferarea unor modalități **reproductive** după evenimentul istoric abordat. Dramaturgi ca Mihnea Gheorghiu, Al. Sever, Marin Sorescu, Mihai Georgescu sau Paul Anghel își înscriu operele de teatru istoric la convergența, în planul dramaticului, a celor trei nivele ale istoriei, istoria evenimențială, istoria conjuncturală și istoria structurală. Concordanța analizată de Lukács, în **Romanul istoric**, între conflictul social-istoric și caracterul în acțiune, nu poate fi realizată de dramaturgul contemporan decît printr-o adecvată cuprindere a celor trei nivele ale istoriei amintite mai sus.

Cele „5 lumi ca spectacol" pe care le prezintă *) Mihnea Gheorghiu au prilejuit întrebarea de la început. Sînt cuprinse în acest volum două scenarii de film (**Burebista, Cantemir**) și trei piese de teatru, (**Capul, Zodia Taurului, Patetica '77**), întrepătrunderile celor două arte — teatru și film — fiind, în cazul lui Mihnea Gheorghiu, deosebit de semnificative. Cu o bogată experiență în film dar și în teatru, autorul nu caută insolitul documentar cum procedează, de exemplu, dramaturgul german Dieter Forte în „Martin Luther & Thomas Münzer". El este, în primul rînd, preocupat de a accede la acel nivel de cultură, complexă și acoperind teritorii largi, care să-i permită elaborarea solidă, teoretico-filosofică, a dramatismului unor epoci istorice de marcă ale neamului: Burebista, Mihai, Cantemir, Tudor, Independența.

În cadrul acestui proces de elaborare, spunea cîndva dramaturgul, importantă este „numai credința în adevăr, așa cum el trebuie negreșit să se fi arătat contemporanilor, evenimentelor sau eroului evocat, desigur în termenii limitelor filozofice și politice ale timpului, dar nu fără trimiterea absolut necesară la timpul prezent" (**Scrisori din imediata apropiere**, Albatros, 1971, p. 265). Această trimitere la prezent este realizată dramaturgic, în **Capul**, de exemplu, printr-un procedeu cunoscut: „teatrul în teatru"; actorii, interpretînd rolurile de epocă, discută, jucînd cărți, elemente de problematică istorică. Existența, sincronă în piesă, a subiectului istoric respectiv dar și a comentariului, permite activarea situațiilor dramatice care, nemaifiind supuse strict „scenariului" consacrat de istorie, dezvoltă elemente proprii gîndirii dramaturgului despre evoluția lui Mihai, despre destinul său eroic. „Capul", care domină scena, este miza jocului Istoriei, simbolul unei angajări totale în mersul unui popor spre înfăptuirea istoriei sale. Dramaturgul reunește, în cadrul acestui sincronism scenic, figuri ilustre ale Europei în epoca lui Mihai: Shakespeare (prin Hamlet și Falstaff), Don Quijote dar convoacă și viitorimea: Bălcescu, înrudit în spirit cu Mihai. Aceste, să le spunem, inadvertențe subliniază capacitatea de sinteză istorică a dramaturgului, de integrare în largi și continui cîmpuri de semnificație, a unor elemente distanțate temporal. Recunoaștem aici consecințele faste ale unui studiu rodnic asupra teatrului elizabetan, asupra lui Shakespeare în special, așa cum **Scene din viața lui Shakespeare** (1958) a lăsat să se vadă. Mihnea Gheorghiu, prin această lucrare de shakespearologie definea tipul complet al istoricului, criticului și teoreticianului care va transpare, mai tîrziu, în dramaturgia sa.

Importantă mi se pare a fi capacitatea sa de **a vedea** istoria luînd forme și chipuri tot mai consistente, mai precise, mișcîndu-se pe direcții semnificative generînd posibilități noi de interpretare. De aceea, coexistența, în volumul de față, a scenariilor de film și a pieselor de teatru nu este întîmplătoare. **Burebista** și **Cantemir** sînt încercări, eseuri cinematografice care acoperă mari goluri documentare propunînd o imagine coerentă asupra unor ansambluri umane aflate în caracteristice momente de afirmare.

În fața pericolului roman, a tendinței expansioniste manifestată de Iuliu Cezar, regatul geto-dac al lui Burebista apare ca singurul obstacol puternic, simbol al unei rezistențe ce avea să se perpetueze sute de ani. Înfruntarea între cele două lumi, fiecare tulburată de transformări interne (la romani — acapararea puterii, la geto-daci — realizarea unei unități de concepție și de forță armată) este văzută de dramaturg în linia **monumentalului** dar și a **poeticului**, revelînd un sens **istoric** al demnității și o conștiință a unității de neam a celor aparținînd acestor pămînturi.

Scenariul **Cantemir (Cantemir. Mușchetarul român)** este expresia acelei calități dramaturgice pe care am semnalat-o și în **Capul**: acordarea figurii istorice naționale la pulsul european al istoriei. Apar aici figuri ilustre ale vremii, într-un **colocviu ideal** (Erasm, Leibniz), definind tipul renascentist al prințului-om de cultură și om al armelor. Scenariul lui Mihnea Gheorghiu selectează acele momente de largă deschidere a istoriei noastre spre universalitate, complexitatea caracterologică a eroului fiind susținută, la nivel dramaturgic, de o mulțime de secvențe în care fapte cunoscute din cultură și istorie se împletesc armonios cu momente de lirism autentic. Tenace, dramaturgul nu fixează odată și pentru totdeauna figura istorică a eroului căci scenariul de față reprezintă o formă mai pregnantă artisticește a căutărilor mai vechi din proză (**Două ambasade**, 1958, reluată sub titlul **A venit un om din răsărit**).

Ca trăseu artistic, piesa **Zodia taurului** se află în aceeași situație, ea fiind concepută inițial atît în forma unei drame ample, **Tudor din Vladimiri** (1957) cît și în aceea cinematografică, **Tudor** (1964). Figura lui Tudor Vladimirescu, anunțînd istoria modernă a românilor, este acum, în **Zodia Taurului** (1971), concepută ca „reportaj dramatic", formă dramaturgică semnificînd **modernitatea** scriiturii în raport cu modernitatea unei Europe în care viteza transmiterii informației a determinat printre altele, un ritm superior de viață. De aceea, cu intuiție remarcabilă, Mihnea Gheorghiu, după cum însuși afirmă, elaborează acea „tehnică de **simultaneitate** pentru prezentarea momentelor a căror relație, de la cauză la efect, poate furniza lămuriri mediate spectatorului, fără să-i oprească fluxul curiozității" (**Scrisori...**, p. 270). Compartimentarea spațiului scenic, cronologia fragmentată, contribuția documentului — sînt citeva elemente de tehnică prin care Mihnea Gheorghiu susține propria meditație asupra istoriei. Mișcarea lui Tudor împotriva unei stări istorice anormale (domniile fanariote, presiunea turcească) sînt preludiul acelui act memorabil ce se va încheia peste mai bine de jumătate de secol — cucerirea Independenței, pe care Mihnea Gheorghiu o va reflecta dramaturgic în **Patetica '77**, piesă ce va încorona un efort unic în teatrul nostru de a revitaliza istorismul în dramă, de a realiza un teatru istoric de factură modernă.

Ultima „lume ca spectacol", **Patetica '77** este, ca și celelalte: o sinteză de ficțiune a Evenimentului în care documentul devine element cu funcție dramaturgică. Personajele piesei devin mai semnificative în raport cu puterea lor de conștientizare a sensului Evenimentului, a revoluției istorice declanșate de Tudor. Odată înțeles acest sens, el devine un stimul al modului de a acționa al fiecăruia.

Construită după romanul lui Duiliu Zamfirescu **În război**, piesa lui Mihnea Gheorghiu, păstrînd citeva elemente ale narațiunii (personaje, situații), este expresia, depășind romanescul liric, a unei înțelegeri sintetice a tuturor factorilor care au configurat epopeea Independenței. Prima parte a piesei, elaborare agitată a conceptului de Independență, își află un dialectic corespondent dramatic în partea a doua, unde istoria se scrie cu sînge: Plevna, Grivița. Faptelor de pe cîmpul de luptă ale personajelor aparînd în prima parte, eroismului cunoscut (Valter Mărăcineanu, Maiorul Șontu) sau anonim, tuturor acestor elemente le este conferit, prin substanțiale indicații de regie, farmecul aparte al unui timp eroic.

La sfîrșitul acestor notații despre cele „5 lumi ca spectacol" se impune aprecierea că Istoria, prin dramaturgia lui Mihnea Gheorghiu, a ajuns, în teatrul nostru contemporan, la o reflectare estetică de valoare autentică.

Marian Popescu

*) **Mihnea Gheorghiu: „5 lumi ca spectacol", Editura „Eminescu", 1981.**

Destine contemporane

Evoluția rapidă și adesea sinuoasă a societății contemporane a constituit mereu un subiect atrăgător și revelator pentru definirea construcției unei noi conștiințe și a unor noi valori de existență. Subiectul este, evident, delicat și dificil, căci reperele și posibilitățile detașării necesare perspectivei care să ofere șansa de a urmări coagularea unui fenomen istoric sînt puține. Descoperirea sensului care poate transforma o biografie într-un destin semnificativ devine o încercare temerară și riscantă. În romanul său de debut **Vina**, poetul Iustin Moraru își asumă sarcina de a diserne, din amalgamul faptelor unor existențe contemporane comune, acele momente care prin corelare să ne ofere perspectiva circuitului cauzal reprezentativ pentru o foarte mare parte a tineretului nostru alcătuindu-și în contextul istoric dat un alt chip de a simți și visa, o morală specifică de muncă și viață. Tînărul, trăindu-și responsabilitățile și presupusele calități prin intermediul unui părinte autoritar, vrea să-și confrunte gîndurile cu realitatea și își părăsește aproape brutal familia și iubita pentru a-și afla **adevărata măsură a posibilităților pe un șantier.** Dar nici schimbarea ritmului de viață și nici alte condiții de trai nu produc mai multe transformări în ființa individului decît noile relații umane pe care le stabilește. Procesul de „conștiință înregistrat de romanul lui Iustin Moraru nu înseamnă, însă, în primul rînd o analiză introspectivă ci o reparcurgere a faptelor în acumulările lor, producînd salturile calitative, nu de puține ori neașteptate și negative. Eroul romanului, Traian Laru, nu-și pune întrebări esențiale legate de factorii care-i tulbură convingerile și speranțele, dar constatările sale, înregistrate în însuși ritmul curent al evenimentelor, sînt acelea care îi istovesc sau catalizează comportamentul și principiile morale. Ruptura cu familia și căutarea unui drum independent nu sînt un gest de frondă juvenilă ci un proces istoric. Consecințele acestea devin însă tulburătoare, căci tînărul nu-și regăsește, în confruntările atmosferei de șantier, „marea familie" sau noi și exaltante finalități ale eforturilor sale de a-și afla un rost. Traian Laru este un om simplu și normal în reacții și concepții. Sentimentul vizionar sau de excepție nu i se impune nici măcar în momentele de reverie. El își trăiește, aparent egal, insatisfacțiile și mulțumirile de la o zi la alta. Îmbogățirea sa sufletească se produce nu atît prin reflecție cît prin asimilarea faptelor. Moartea părinților în singurătate, îndepărtarea de fratele și sora sa, propria-i căsătorie par a fi devenit un fel de necesități istorice, excluse oricărei posibilități de schimbare doar prin decizia individuală a eroului. Numai accidentului în care era să-și piardă viața și morții prietenului său Sebastian, Traian Laru le caută răbdător cauza. Culpabilitatea pe care și-o asumă în cazul inecului lui Sebastian, și care declanșează întreaga confesiune alcătuind romanul, se prelungește însă asupra tuturor evenimentelor. Cine își poate permite să întrețină iluzii sau să nu ofere individului decît un număr precis de posibilități de existență și afirmare? Aceasta ar putea fi una din întrebările nespuse, dar plutind emoționantă și agravînd semnificația întîmplărilor. Refuzîndu-și comentarii pe marginea celor expuse, ocolind configurarea unor eroi complecși care în context ar fi dat o altă pondere însesi momentelor care ne desprind din propriile intenții, recălăuzindu-ne voința sau planurile de viitor, Iustin Moraru impune o realitate, ale cărei dimensiuni crude sau sacrificante nu sînt mai puțin adevărate și umane în desfășurarea cotidianului. Nu vom întîlni personaje memorabile, însă vom fi copleșiți de puterea de a înfățișa întîmplarea curentă la rang de eveniment decisiv și pe care, eroul, prin relatarea sa, începe astfel să o judece. Concluzia rezidă tocmai în decizia trecerii la acest act de maturizare și profundă înțelegere a rațiunilor pentru care existăm într-un fel și nu în altul. Această judecare severă se strecoară mai întîi pasager și fragmentar, pentru a se extinde asupra întregii istorii pe care o suferim și pe care trebuie, prin explicarea sensurilor și sistemului ei cauzal, s-o luăm în stăpînire. Graba, cu care trece prin cîteva etape de mare tensiune ale acestui proces de înțelegere a necesităților, nu alterează totuși descoperirea presiunii teribile ce **o naște libertatea, disputa dintre dorința specific umană** de a-și exercita responsabilitățile față de lume și sine și posibilitățile oferite acestei atitudini de istorie în general și de sistemul social în particular. Iată reprezentate premisele pe care mizează conștient și ambițios Iustin Moraru scriind o carte în mare măsură polemică, provocînd în cititor întrebările uitate în fluxul datoriilor fiecărei zile.

Andrei Roman

Benone Șuvăilă: „Peisaj industrial"

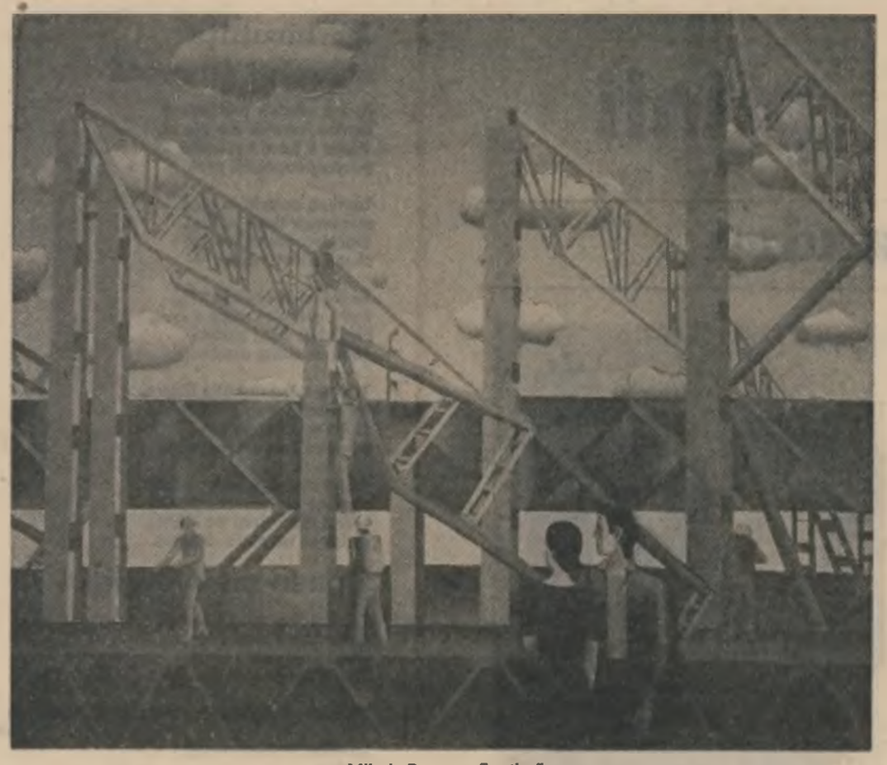

Mihai Rusu: „Șantier"

Ipostaze ale eseului

Eseul românesc „de idei", deosebit de eseul filosofic, de eseul ca formă a criticii literare sau de artă, este practicat, în ultimii ani, în modalități pe cît de diverse, sub unele aspecte opuse chiar, pe atît de solidare ca substanță, orientare și opțiune. Eseiștii contemporani sînt puțini la număr dar sînt personalități, implicate în viața culturală și al căror scris are rezonanță în conștiința cititorilor. Ceea ce și face ca volumele lor să se epuizeze foarte repede și să incite comentarii, deși eseul nu este genul pentru care gustul publicului larg să manifeste predilecție ca pentru roman de exemplu.

Se poate observa o grupare a eseiștilor după temperamentul artistic și după natura viziunii, distingîndu-se două „familii" de spirite. Pe de o parte se întîlnesc naturile contemplative, la care interogația are accente lirice, iar meditația recurge la embleme, ca la Octavian Paler și Mircea Mališa, pe de altă parte se apropie ca structură combatantă Marin Preda, Dumitru Popescu, Ion Lăncrănjan, la care gîndirea morală pune în discuție o problematică a cotidianului și a cazului concret.

Punctul de convergență al acestor spirite atît de diverse, chiar atunci cînd pot fi alăturate comparativ, este esența lor etică, aceea care conferă interogației dramatism și meditației densitate. Octavian Paler este un dilematic pentru structura căruia dialogul este formula ideală a expresiei conflictului interior.

Mircea Mališa este un contemplativ pentru care, ca și pentru Octavian Paler, sensurile fundamentale ale moralei se desprind din meditația asupra unor spații și simboluri culturale. Pentru Mircea Mališa monologul reprezintă forma cea mai adecvată, acordată cu durata intimă.

Marin Preda reprezintă spiritul civic profund responsabil. Scriitorul își susține gîndirea morală pe certitudinile din care își trăgea „seninătatea", iar observația faptului concret, comentat și definit succint, se prelungește din roman în eseu.

Dumitru Popescu este un combatant de o luciditate tot atît de acută ca a lui Marin Preda, dar nu senin, ci bîntuit de viziuni. Patetic, fulminant, profetic, el adoptă ca mod de „a spune", discursul percutant. De aceeași grupare se apropie Ion Lăncrănjan, mai puțin interogativ, stilul său fiind „luarea de atitudine" dură și anticalofilă.

De altfel, primul „grup" de eseiști prețuiește fluiditatea și eleganța stilului, forma lirică și formularea memorabilă, literaturizînd în sensul cel mai bun al cuvîntului. „Acești arbori toropiți de căldură, aceste păsări care zboară pe cerul limpede de septembrie, toate sînt într-adevăr trecătoare. Ca și noi. Ca și treptele piramidei. Treptele vieții. Treptele morții. Oare nu există nimic care să dureze? Nu există nimic care va exista și după noi sub acest cer albastru? Ruinele? Se vor măcina cu vremea, calcinate de soare și într-o zi, poate, nu vor mai exista nici ele. Dar omul care taie bălăriile a și dat un răspuns. Vor exista totdeauna oameni care vor descoperi aici că se poate face filosofie tăind cu **o machete** lianele care amenință piramidele. Sau nu vor exista și atunci jungla se va întinde peste tot." (Octavian Paler, **Caminante**).

Grupul al doilea, dimpotrivă, cultivă un stil anticalofil, punînd accentul în primul rînd pe mesajul direct, afirmat polemic, cu conștiința cuvîntului rostit în agora, dar nu fără iluminări lirice. „(..) nimic nu se împlinește și nu se poate împlini în lume fără o anumită și inevitabilă reciprocitate, fără o decantare permanentă de însușiri și de primeniri. Aș spune, tocmai de aceea, că iarna noastră românească, a fost și este mai altfel și că ne-a implintat în suflet, tuturor și pentru totdeauna, o anumită aspirație spre puritate, spre limpezime, care nu are hotare, desigur, e a omului de pretutindeni, cunoscînd totuși aicea la noi altfel de decantări, mai adînci și mai înalte, pentru că lacrimile de lumină ale zăpezilor nu sînt aceleași peste tot, așa cum nu sînt aceleași peisajele pe care le scot ele în relief, gîndurile și simțămintele pe care le trezesc, dorurile pe care le nasc..." (Ion Lăncrănjan, **Iarna românească**).

Se disting astfel ipostazele polemicii, explicite, directe, concrete, la Dumitru Popescu, Marin Preda și Ion Lăncrănjan, implicit, topite în substanța unei meditații care opune concepte majore, transpuse abstract la Octavian Paler și Mircea Mališa.

Dacă la cei din urmă meditația morală este generalizată și operează cu simboluri, la cei dintîi ea se referă la faptul cotidian, la acte citate din imediat, la realul cel mai apropiat. Esența este însă aceeași, aceleași opțiunile, similare sensurile. La Octavian Paler și Mircea Mališa substanța gîndirii vine din istoria și arta îndepărtată, la ceilalți din istoria contemporană. Convergența sensurilor demonstrează raportul dintre general și particular, precum și permanența ideilor.

Așa cum există ipostaze diverse ale spiritului polemic, tot astfel se manifestă anume forme ale interogației. La Dumitru Popescu aceasta intervine aproape ritmic, cu un caracter metodic, urmată, după legile unei retorici de tip clasic, de răspunsul sentențios, de rezolvarea ideatică fermă, uneori de verdict. Răspunsul este afirmat cu impetuozitatea unui temperament hrănit de o energie tradusă în cuvîntul concentrat, rostit fără reticențe. „...Aceasta este stagnarea. Boala cea mai gravă a istoriei. Reactivitatea socială la impulsuri scade tot mai mult, fiind înlocuită de acțiunea mecanică a pîrghiilor prestabilite, de pulsația oarbă a mecanismului ce stîrvește tot ce iese din ritm, toate energiile suplimentare, fantezie, necesități, aspirații. Fermenții vii încep să putrezească, cercul unei pseudofatalități de fier se strînge tot mai mult în jurul oamenilor, paralizîndu-i, descurajîndu-i, mortificîndu-i. Atunci un anonim sparge acest cerc în fața lui, fără nici o ezitare, dîntr-o singură lovitură, uimit și revoltat de resemnarea celorlalți. Prin spărtura aceea viața începe să curgă din nou tumultuos, măturînd în virtejul ei inerțiile, obtuzitatea, mecanismele". (Dumitru Popescu, **Între îngeri și demoni**).

Ca și la Dumitru Popescu, în articolele — de fapt luări de atitudine și nu eseuri, dar incadrabile spiritului despre care vorbeam — lui Ion Lăncrănjan soluționarea este imediată, autorii afirmîndu-și adevărurile într-un registru al sonorității — de unde și frecvența exclamației ca echivalent necesar al rostirii de la tribună.

Interogația eseiștilor calofili și interiorizați se naște din contemplație, ea reprezintă căutarea sensului dincolo de forme, dar opunînd critic îndreptățirile și rațiunile ambilor termeni ai opoziției morale. De unde se nasc „dialogul imaginar" și monologul liric. Cultura și poezia fuzionează, scrisul are solemnitate. O solemnitate de altă natură are însă și stilul lui Dumitru Popescu (**Stăpînii și sclavii ideii**). Cultura nu devitalizează gîndirea morală, ci îi furnizează substanță, oferindu-i spre descifrare mitul și istoria: „Zidul este reprezentarea incăpățînării omului de a dura. Ruina zidului arată cît de fragilă este aventura sa. În putere sau în ruină, zidul mineral și zgrunțuros poartă în el linia paradoxală a iederii, devenită, în ciuda alcătuirii sale firave, simbol de permanență vegetală, semn de persistență a dorinței și memento al ciclului etern. Dyonisos i-a adus înțelesul de pe meleagurile noastre la greci și de acolo îl regăsim frunza în formă de inimă pe coloanele romane. Înțeleptului cîrmuitor al statului ideal din Noua Atlantidă, Bacon, îi pune în mînă un toiag înfășurat în frunze și vrejuri de iederă. Simpatia mea nu merge spre zidurile imense, arogante, în care zac ingropate sute de mii de vieți, străbătînd munți și văi și înconjurînd regiuni vaste ca cele de la Jaipur. Ele poartă iluzia unei delimitări definitive (...). Simt însă o adîncă vibrație la dimensiunea umană a zidirilor românești. Sînt toate investite cu un mandat sacru. Au vrut să ocrotească pilpîirea unei flăcări". (Mircea Mališa, **Zidul și iedera**). Între forța cuvîntului direct și magia scrisului prețios, eseul contemporan exprimă însă aceleași preocupări ideatice, aceleași neliniști, aceleași întrebări și soluții, diferit formulate.

O constantă a sa este spiritul dilematic, prezent la toți eseiștii citați, pentru că dincolo de seninătatea — mai mult deziderat decît împlinire — a lui Marin Preda, persistă tensiunea dilematică. „Istoria se impune ca o idee, ca o necesitate. Asta nu e un lucru atît de abisal și cu asta nu ne putem mulțumi. Este foarte lesnicios pentru omul de litere să se adăpostească în spatele necesității istorice și să se eschiveze, în felul acesta, de a se întreba nu cîtă necesitate conține istoria, ci care e soarta fiecărui om în parte, știind că omul nu are decît o singură viață de trăit în timp ce istoria este înceată și nepăsătoare". (Marin Preda, **Iată țăranul**). Permanent este dramatismul pe care îl implică dilema, dramatism extrem la Dumitru Popescu și Octavian Paler — tradus firește în forme diferite — și cenzurat, la Marin Preda și Mircea Mališa.

Orice morală comportă elemente antagonice. La Mircea Mališa și la Octavian Paler antagonismul este cuprins în embleme și simboluri, la Dumitru Popescu în concepte, în termeni absoluți (**Între îngeri și demoni**), la Marin Preda el fiind implicat de subtext.

În diversitatea lor eseurile din **Ieșirea din labirint, Nevoia de adevăr, Imposibila întoarcere, Viața ca o pradă, Zidul și iedera, Apărarea lui Galileu, Dialoguri imaginare** sau **Caminante** au comun refuzul absurdului — zugrăvit cosmaresc, definit simbolic, observat cu detașare, refuzul mistificării și al automistificării, analiza erorii, a violenței, a compromisului, a vanității. Ceea ce implică un nu mai puțin comun elogiu al umanului echilibrat și constructiv, proiectat în dimensiuni etice acordate cu existența individului în contextul cotidian pe de o parte, în zarea istoriei pe de altă parte. Din contemplație, observație, din demersul meditativ și din interogație, din confruntarea istoriei cu arta, a realului cu ficțiunea, a creației cu distrugerea, se naște **modelul** unor reprezentări etice care se întîlnesc prin ceea ce refuză și prin obiectul aspirațiilor.

Acuzele lui Dumitru Popescu se alătură astfel contemplativității lui Mircea Mališa, scepticismul lui Marin Preda se întîlnește cu emotivitatea lui Octavian Paler. Aceeași problematică se regăsește ca nucleu al acestor ipostaze ale eseului contemporan în care ideile și atitudinile se interferează, se opun și se conciliază ilustrînd resursele ethosului creator.

Sultana Craia

Asumarea realității

Literatura ultimilor ani cunoaște modificări spectaculoase. Fără îndoială că obsesia posterității, chiar și a uneia mai apropiate, ars dramul ei de omenesc, mult prea numeroase judecăți pripite și conjuncturale de valoare și-au pierdut farmecul uneori între două apariții ale unei reviste săptămînale, în vreme ce literatura și-a văzut de drumul ei, alcătuind, în timp, ceea ce s-ar putea numi o mărturie sensibilă nu numai a propriei condiții regăsite, ci și a realității, a evoluției, a transformărilor lumii în care trăim.

N-a fost simplu, evident, și nu cred că va fi simplu nici de acum înainte, dar procedeul este ireversibil, iar consecințele atît pentru literatură cît și pentru impactul acesteia în rîndul cititorilor dintre cele mai fericite. Fiindcă în procesul mai cuprinzător, de durată și de o infinită complexitate al desăvîrșirii realității, socializarea prin cultură — adică participarea, consumul și crearea de cultură, adică democrația culturii — se face resimțită atît la nivel individual cît și la nivelul întregii societăți; accesul liber și egal la cultură și la adevărurile artei și literaturii se constituie astfel ca o șansă unică și irepetabilă a descoperirii și, în perspectivă, a împlinirii personalității umane. Atitudinea scriitorului față de realitate și, consecință directă, opera sa, rod al talentului și al muncii, capătă de aceea adîncimi noi, înțelesuri și determinări, altădată ignorate sau estompate sub povara nedreaptă a unor principii rigide sau a prejudecăților de context.

Literatura „se vinde" bine azi, rafturile librăriilor sînt luate cu asalt, iar comerțul nobil cu cartea de proză și de poezie a devenit rentabil din punct de vedere financiar — cel puțin în ansamblu, dacă și asta contează atunci cînd este vorba despre eficiența artei și literaturii. Nu se mai cumpără doar cutare sau cutare autor, nu se mai cumpără doar romanele în vogă și doar poezia peste noapte nonconformistă, se cumpără tot sau aproape tot, și explicațiile nu trebuie căutate neapărat într-o inexplicabilă „foame de carte" a unui consumator de literatură invocat totdeauna ca un termen esențial de referință, dar de fapt cunoscut superficial. S-a întîmplat ceva, cum se zice, în acest univers miraculos al cărților și al cititorilor lor, ceva important, de bună seamă, ceva hotărîtor deopotrivă și pentru scriitori și pentru cei cărora creația lor le este adresată.

Se poate accepta, pentru discuție, și ideea unui dramaturg cu gustul catastrofei, conform căreia, printr-un consens pe care numai sociologii și profesioniștii în psihologie socială ar urma să-i descompună cîndva articulațiile, cărțile se cumpără dintr-un impuls fie mimetic, fie snob pentru a fi părăsite îndată după aceea, necitite, în rafturile noilor biblioteci din noile apartamente ale noilor proprietari. Reacția literaturii a fost sănătoasă, evident, după Congresul al IX-lea al partidului, cînd societatea românească a început să parcurgă lungul drum al adevărului, al lucidității și al democrației.

Dizlocat de istorie și politică în literatură — după ce o perioadă însăși realitatea a tins să-l trateze ca pe un element lipsit de însemnătate în absența elanurilor colectivității —, omul continua totuși și continuă să trăiască concret într-o

Ioana Kassargian: „Triumf"

lume concretă, imprevizibilă în amănuntele ei, în relații nu de fiecare dată limpezi și deseori tensionate cu semenii, refuzîndu-și aspirații superioare sau ignorîndu-le din ignoranță, sau lăsîndu-se sedus de visuri pentru care și-ar da și viața. Dramele omului, întrebările lui neliniștitoare, aspirațiile lui și bucuriile lui simple sau cutremurătoare n-au dispărut și nu vor dispare pentru că istoria și-a regăsit cumpătul și societatea românească echilibrul politic și armonia morală. Sigur că aceste drame, întrebări neliniștitoare etc., unele banale și ridicole, altele sfîșietoare nu sînt încă literatură și multe vor rămîne pentru totdeauna viață obișnuită sau materie savuroasă pentru flecărcala în autobuze, dar trebuia să vină și vremea — și iată că a venit — în care ochiul atent, scormonitor și vizionar al scriitorului, sensibilitatea lui accentuată să le smulgă din anonimat și să le reîntoarcă lumii în pagina scrisă și tipărită în ceea ce au ele semnificativ, derizoriu sau măreț.

Rămasă atîta timp datoare omului de azi, făuritor de istorie revoluționară, participant dăruit al edificării unei orînduiri a dreptății sociale, literatura noastră reciștigă acum febrilă terenul pierdut, așezîndu-l în miezul ei de lumină. În mod firesc, temele literaturii, pentru a folosi o expresie școlărească, au început să fie temele acestui om, iar realitatea lui năzuită de pagina scrisă s-a dovedit mult mai bogată și definitorie, recuperarea artistică a existenței, ca dezvăluire a acceluiași om și, în ultimă instanță, a esenței sale, fiind astfel profitabilă pentru nivelul valoric al creației ultimilor ani. Nu înseamnă, firește, că această democratizare a temelor și a prezenței umane în cîmpul literaturii (ce-ar putea să și explice în bună măsură „foamea de carte" a cititorului de azi, el însuși beneficiar al unui proces democratic care a cuprins toate structurile vieții noastre sociale), va da tuturor talent și gloric. Se știe că nu există și n-au existat niciodată scriitori care să nu cunoască viața, unii mai bine, alții mai puțin bine, fiecare după puterea sufletului și a talentului său. E greu de presupus apoi că cineva mai confundă azi scriitorii cu acei grefieri cuminți de a căror conștiinciozitate și memorie funcționărească s-ar cuveni să se bucure cei care, cititorii, prinși cu treburi mai serioase, nu prea au vreme să mai privească în jur, la ceea ce este nou și interesant în realitate. Noutățile spectaculoase pe care literatura noastră le-a impus în ultimii ani cititorului și criticii nu sînt, de fapt, decît rezultatul firesc și așteptat al schimbărilor petrecute în realitatea socialistă a țării și în cunoașterea și asumarea de către scriitori, în deplină cunoștință de cauză, a acestei realități fastuoase.

Constantin Stoiciu

TEZELE CONFERINȚEI NAȚIONALE A SCRIITORILOR

Perioada care a trecut de la precedenta conferință națională a scriitorilor a marcat, în planul vieții social-economice și politice a țării, o multitudine de înfăptuiri ce reprezintă traducerea în practica socială a indicațiilor cuprinse în Programul Partidului Comunist Român, adoptat la Congresul al XI-lea, de dezvoltare multilaterală a României socialiste spre depășirea stadiului de țară în curs de dezvoltare și intrarea în rîndul țărilor mediu dezvoltate. S-a lărgit baza materială a societății, ceea ce a dus la fructificarea în condiții optime a potențialului productiv. A sporit într-un ritm susținut valoarea producției nete, atît în industrie, cît și în agricultură. În temeiul succeselor obținute, s-a înregistrat o creștere continuă a nivelului de trai al oamenilor muncii. S-a adîncit democrația socialistă, implicînd participarea tot mai intensă a producătorilor de bunuri materiale și spirituale la organizarea și conducerea activității din toate domeniile. S-au creat premizele trecerii la o nouă calitate a întregii vieți sociale românești în cursul anilor viitori, al cincinalului 1981—1985 în primul rînd. Toate realizările de ordin social-economic, lărgirea democrației și a libertății au avut drept consecință, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XII-lea al P.C.R., „afirmarea unui om nou, profund devotat idealurilor socialismului și comunismului, înarmat cu cele mai noi cuceriri ale cunoașterii, cu ideologia revoluționară, științifică a partidului nostru". În contextul acestui proces de dezvoltare, de afirmare a valențelor creatoare ale oamenilor muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități, literatura s-a înscris firesc ca o expresie a progresului, a trăiniciei orînduirii noastre. Prin tot ce a realizat mai de seamă, ea constituie o parte integrantă a înfăptuirilor poporului nostru în epoca de mari împliniri deschisă de Congresul al IX-lea al P.C.R., moment de însemnătate istorică în viața României contemporane.

Spiritul îndrăzneț, dinamic, înnoitor imprimat în acești ani de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, tuturor domeniilor vieții naționale și-a aflat și în literatură o fericită răsfrîngere. Climatul de libertate a creației, asigurat de larga democrație socialistă existentă în țara noastră, a încurajat căutările, a dat impuls scriitorilor să se apropie cu mai mult curaj responsabil de adevărul vieții, să-și pună marile întrebări generate de complexitatea problemelor omului de azi și ale lumii contemporane. Explorarea noilor aspecte ale realității socialiste a lărgit considerabil capacitatea de cuprindere a literaturii actuale, a dus la îmbogățirea mijloacelor de investigație artistică, a sporit simțitor varietatea și originalitatea creației literare. Slujitorii literelor contemporane au răspuns astfel apelului formulat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, de la înalta tribună a Congresului al IX-lea : „Esențial este ca fiecare artist, în stilul său propriu, păstrîndu-și individualitatea, să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul operei sale, urmărind ca ea să-și găsească drum larg spre mintea și inima poporului".

A continuat, în această perioadă, acțiunea complexă de refacere a legăturii cu experiența literară a înaintașilor, înlăturîndu-se concepțiile și practicile greșite care împiedicau așezarea firească a valorilor prezentului în contextul spiritual generat de tradiția culturală. Se înțelege limpede astăzi că o dezvoltare viabilă este cu putință numai pe temelia valorilor nepieritoare făurite de poporul nostru de-a lungul veacurilor.

Literatura română din ultimii ani a cunoscut, în prelungirea etapei precedente, un mers ascendent. A crescut considerabil producția literară în toate genurile, în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare, efect al politicii de încurajare și sprijinire a culturii duse de partidul și statul nostru. Întemeiată pe propria tradiție și în același timp deschisă celor mai noi forme și idei estetice, literatura s-a impus atenției atît cantitativ cît și calitativ. Scriitorilor reputați li s-au alăturat nume noi, universul problematic s-a extins prin încorporarea unor teme inedite, formulele încetățenite au fost supuse unui proces de înnoire.

Printre factorii stimulatori ai creației, ca expresie a libertății de opinie generate în chip firesc de adîncirea democrației socialiste, se numără promovarea dialogului, a schimbului de opinii, a diversității de stiluri și formule artistice, toate acestea întemeiate pe principiile generoase ale umanismului socialist. În acest cadru se inscrie și desființarea cenzurii, semn al încrederii în spiritul de răspundere al creatorilor.

O evoluție semnificativă cunoaște în literatura ultimilor ani proza, caracteristic fiind fenomenul consolidării și maturizării noului realism epic românesc, datorat unei pleiade de autori care au făcut să renască romanul social-politic, ridicîndu-l pe trepte mai înalte. Se remarcă o viziune proaspătă, curajoasă, neschematică asupra unor realități a căror arie de cuprindere va trebui extinsă. La întîlnirea de lucru cu scriitorii din vara anului 1978, tovarășul Nicolae Ceaușescu a indicat să fie reflectată mai intens perioada luptei revoluționare, conduse de partid, împotriva exploatării, a fascismului și a războiului, precum și pentru edificarea temeliilor noii societăți.

Prin problematica lor, cărțile de proză răspund astăzi mai bine preocupărilor cititorilor, trezesc interesul lor cel mai viu, contribuie cu mijloacele specifice literaturii la educarea lor. Abordarea frontală a fenomenelor celor mai pregnante ale lumii contemporane sau ale trecutului istoric, ca și încercarea de a înnoi formulele epicii au contribuit la succesele înregistrate pe acest tărîm. Se mai mențin însă carențe în reflectarea realității imediate, a universului spiritual al clasei muncitoare, țărănimii, al altor categorii angajate în marele efort constructiv. Unele scrieri încearcă să compenseze necunoașterea conflictelor și contradicțiilor care se manifestă în condițiile socialismului prin inventarea de false dileme, atribuite abuziv oamenilor muncii.

Poezia a cunoscut și ea un binevenit proces de regenerare, determinat de contactul mai direct și mai intim cu realitatea, ca și de o mai nuanțată înțelegere a raportului dintre tradiție și inovație. Este de subliniat coerența revelatoare a viziunii lirice inspirate de marile teme ale contemporaneității și integrată cu autentică vibrație patriotică în spațiul și timpul nostru istoric. Acest mod deschis, creator, profund umanist de afirmare a conștiinței de sine a avut drept rezultat apariția unor poeme memorabile, expresie generoasă și dinamică a civismului militant. Creația celor mai înzestrate condeie ilustrează în moduri variate, potrivit vocației fiecăruia, trăirea intensă a sentimentelor eroului liric, omul zilelor noastre. Nu e mai puțin adevărat că pot fi întîlnite și producții minore, sensuri încifrate, simboluri cețoase, jocuri verbale gratuite care nu ajung la inima cititorului. De asemenea, tratarea superficială sau lipsită de har a unor teme legate de istoria națională, de revoluția pe care o înfăptuim, nu poate avea efectul educativ și estetic dorit.

Apelînd la o mai mare varietate de modalități specifice, dramaturgia face dovada unui remarcabil proces de înnoire. În domeniul teatrului de inspirație istorică există opere valoroase care au depășit stadiul evocării cu iz patriarhal, înfățișîndu-se chipuri și întîmplări veridice dintr-un trecut glorios. Și unele creații inspirate din actualitate au răspuns exigențelor publicului din ce în ce mai avizat. Piesele și scenariile de film care ar trebui să dezbată cu mijloacele artei problemele complexe ale societății noastre mai sînt însă înlocuite uneori cu înlănțuiri de întîmplări nesemnificative, în care sînt angrenate personaje fără consistență și strălucire.

Nu mai puțin revelatoare apar mutațiile, în ordinea mentalității artistice, înregistrate de literatura despre și pentru tineret și copii. În cele mai de seamă manifestări, „genul" tinde în chip vădit la consolidarea statutului său estetic, prin punerea de acord a necesităților tematico-educative cu exigențele artistice.

Critica și-a sporit și diversificat instrumentele analitice, investigînd procesul de creație a literaturii române în întreaga lui complexitate Unul din efectele cele mai evidente este descoperirea și reliefarea marii bogății de sensuri și nuanțe proprii operelor clasice și contemporane. Se constată un reviriment semnificativ în domeniul eseului literar și al celui care abordează problemele social-istorice, străbătute deopotrivă de pasiunea confruntării cu problemele atît de complicate ale acestui sfîrșit de secol. Fără îndoială, față de exigențele formulate în Programul partidului, în cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu, este încă destul de făcut pentru întărirea spiritului combativ al criticii, chemată să-și exercite mai consecvent misiunea de orientare a creației din punct de vedere ideologic.

Prin realizările ei incontestabile, literatura română actuală își îndeplinește menirea socială, își exercită nobila sarcină ce-i revine în formarea omului nou. Rezultatele ei din ultimii ani constituie încă o dovadă a condițiilor create de societatea noastră dezvoltării artei și culturii socialiste, chemate să dea expresie activității tumultuoase desfășurate de popor în toate domeniile, optimismului și hotărîrii sale de a înainta viguros pe căile progresului social.

S-au multiplicat și adîncit legăturile cu cititorii, expresie a participării scriitorilor la viața social-politică a țării, a implicării lor în răspunderile prezentului. Cunoașterea aprofundată a realităților, căutarea în viața poporului nostru a izvoarelor creației reprezintă pentru scriitori îndatoriri legate indestructibil de slujirea demnă a profesiei. A crescut conștiința misiunii militante a literaturii, spiritul ei revoluționar, comunist.

S-a înțeles că în epoca noastră de tot mai strînse apropieri între popoare este imposibil ca o literatură națională să se izoleze de celelalte, să nu reflecte în chip dinamic frămîntările caracteristice întregii umanități. Urmînd neabătut politica partidului de promovare consecventă a schimbului de valori, literatura noastră și-a înmulțit contactele cu alte literaturi, reținînd sugestii fertile și transmițînd, la rîndul ei, mesajul nostru de spiritualitate pe alte meridiane.

Din perspectiva acestor realizări, apreciate în repetate rînduri în documentele de partid, în cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu, se desprind cu limpezime obiectivele etapei următoare, rolul și răspunderile sporite ce revin literaturii în viitor. Aniversarea celor șase decenii, de la întemeierea Partidului Comunist Român constituie un prilej de rodnică meditație asupra îndatoririlor noastre, de reafirmare a angajamentului ferm al întregii obști scriitoricești de a face totul pentru a fi la înălțimea timpului eroic pe care-l trăim.

I

Orientarea filozofică și estetică a literaturii noastre contemporane se întemeiază pe concepția materialist-dialectică despre lume și societate. Literatura se dezvoltă sub îndrumarea ideologică a Partidului Comunist Român, conducerea de către partid constituind principiul fundamental al activității Uniunii Scriitorilor.

Profund angajată civic, creația actuală dă glas, la un înalt nivel artistic, năzuințelor constructorilor socialismului, înflăcărează sufletele oamenilor pentru marile idealuri ale libertății, echității, iubirii de țară. Afirmarea caracterului patriotic al literaturii decurge din datoria de a contribui la consolidarea și dezvoltarea societății noastre socialiste, la formarea unui om cu o nouă conștiință etică, socială, politică, făuritor al propriului său destin, al unei lumi mai drepte și mai bune.

Preocupîndu-se stăruitor de funcția formativă a literaturii, scriitorul român contemporan urmează o veche și glorioasă tradiție culturală națională, căreia îi conferă noi sensuri și împliniri. Conținutul educativ militant al literaturii române actuale, reflectînd opțiunile ideologice și morale ale constructorilor socialismului, implică o atitudine combatantă față de mentalitățile vetuste, cosmopolite, moștenite de la societatea burgheză, față de concepțiile antiumaniste bazate pe discriminarea rasială și națională, pe disprețul demnității umane și al rațiunii, concepții reactivizate în lumea capitalistă.

Prin valorile cele mai înalte pe care le promovează, prin realizările ei durabile, literatura română de azi participă la concretizarea și impunerea conceptului nou de umanism propriu timpului nostru, expresie a raporturilor armonioase dintre individ și colectivitate, în cuprinsul unei societăți al cărei suprem obiectiv este afirmarea multilaterală și deplină a personalității umane.

II

Satisfacerea acestor imperative impune o mai amplă deschidere a tuturor genurilor de creație spre realitatea existenței contemporane. Pasionată și, totodată, lucida preocupare de a cuprinde în imagini semnificative, de sporită pregnanță artistică, inepuizabila bogăție și complexitate a vieții, contradicțiile ce apar în cadrul procesului de dezvoltare, odată cu tendințele mereu înnoitoare caracteristice societății noastre, constituie în mod evident condiția primordială a angajării în efortul de reflectare pe tărîm literar a problematicii actuale.

Dezideratul permanent de a îmbogăți în același timp literatura cu noi și valoroase opere de evocare a trecutului reclamă exigențe sporite : o documentare riguroasă, reconstituirea din interior a epocilor istorice înfățișate, surprinderea bogăției fenomenelor specifice momentului, abordarea deschisă a conflictelor politice caracteristice vremii, fără simplificări de conjunctură. Literatura de inspirație istorică este chemată să reflecte trecutul așa cum a fost, din perspectiva epocii noastre.

Este imperios necesar, așadar, să fie combătută ferm orice tendință de a sărăci și schematiza în vreun fel imaginea realității ; o atitudine similară se impune față de tendințele de absolutizare a unor teme și motive literare și, prin efect contrar, de minimalizare ori neglijare a altora. Literatura este datoare să abordeze întreaga epocă a construcției socialismului în țara noastră, fără să se oprească excesiv și unilateral asupra anumitor perioade, ceea ce dăunează înfățișării adevărului în deplina lui complexitate și adîncime.

Apelînd cu discernămînt și curaj la criteriul adevărului, literatura își asumă, implicit, sarcina de a exercita o critică responsabilă a fenomenelor negative și de a sublinia, totodată, aspectele cele mai semnificative ale afirmării noului, contribuind astfel la transformarea societății, la progresul ei moral și spiritual. Așa cum arată secretarul general al partidului, „Sîntem revoluționari și nu dorim opere care să înfrumusețeze realitatea, să prezinte viața în culori trandafirii ; nu avem nevoie de dulcegării artistice. Dimpotrivă, considerăm că o astfel de prezentare idilică a vieții este dăunătoare pentru dezvoltarea spiritului și a combativității revoluționare a omului socialist. Dar nu ne trebuie nici o artă care să nege realitățile, să le deformeze, prezentîndu-le în negru, prezentînd în culori cenușii viața și munca eroică a poporului nostru".

Experiența literară dobîndită în căutarea consecventă a autenticității artistice îndreptățește încercarea de a defini, dintr-o perspectivă filosofică revoluționară, un concept cuprinzător al realismului, în măsură să dea o justificare teoretică și un impuls nou creației viitoare.

III

La baza dezvoltării literaturii române actuale stă principiul legăturii dialectice firești între tradiție și inovație, creația literară contemporană fiind expresia continuității spirituale a poporului nostru și a experienței lui istorice noi, dobîndite în edificarea socialismului pe pămîntul românesc. Învățînd din marea lecție a clasicilor, din dragostea și devotamentul lor nețărmurit pentru patria și poporul nostru, scriitorii de astăzi, martori și participanți ei înșiși la procesul dinamic prin care România s-a înscris în rîndul națiunilor independente și respectate, adaugă patrimoniului național valori artistice purtînd pecetea epocii revoluționare pe care o parcurgem. Asimilînd ceea ce s-a creat pînă la ei, făuritorii de literatură nouă au în același timp îndatorirea de a cunoaște și folosi cuceririle artei literare moderne, pentru a elabora opere convingătoare sub raport estetic și apte de a înfățișa realitatea românească în dezvoltarea ei istorică și, deopotrivă, în specificul existenței sale contemporane. Evident, înnoirea în artă nu are nimic de-a face cu imitarea servilă a unor curente și orientări de aiurea.

De-a lungul acestor decenii, s-a vădit limpede că numai legătura intimă cu poporul poate da naștere unor creații literare cu un conținut bogat, de înaltă valoare artistică și cu un adînc ecou în conștiința cititorilor. Forța de convingere a literaturii, șansele ei de a dăinui sînt determinate tocmai de identificarea deplină a scriitorului cu patria, cu trecutul și prezentul ei, cu oamenii care au durat-o prin veac și o înalță astăzi pe noi culmi.

Afirmînd prin mesajul său inconfundabil individualitatea psihică și morală, sensibilitatea proprie prin care poporul nostru contribuie la diversitatea de manifestări a spiritualității universale, literatura actuală se apleacă, așa cum a făcut-o în celelalte etape ale dezvoltării sale, asupra istoriei naționale, evidențiind, în spiritul adevărului și cu elocvență artistică, evenimente hotărîtoare și personalități proeminente din lupta maselor populare pentru libertate și progres, vechimea noastră milenară pe aceste meleaguri, momentele mai noi ale dezvoltării sociale, care, toate la un loc, au dus la România de astăzi, puternică, independentă și suverană.

Dacă izvorul viu al originalității oricărei literaturi îl constituie legătura indestructibilă cu istoria patriei, cu realitățile specifice naționale, în chip firesc, creația noastră actuală se axează în primul rînd pe investigarea și zugrăvirea realității contemporane. Scriitorii au datoria, profesională și etică, de a adăuga tezaurului nostru spiritual imaginea României socialiste, a constructorilor ei, a noilor dimensiuni umane de astăzi, spre a le lăsa mărturie, verosimilă și convingătoare artistic, posterității. În acest sens, ei trebuie să dea dovadă de o largă receptivitate la toate fenomenele definitorii ale vieții contemporane, să-și îndrepte atenția spre cele mai diverse medii sociale și în primul rînd spre cele care au o pondere hotărîtoare în edificarea noii societăți.

România contemporană s-a impus atenției popoarelor lumii prin inițiativele ei cutezătoare, originale, prin soluțiile proprii constructive, unanim apreciate. Respectînd dreptul fiecărui popor de a-și hotărî singur calea pe care să meargă, neîncercînd să impună altora propriile noastre opinii, militînd în același timp pentru un socialism investit cu înaltele virtuți ale umanismului revoluționar, țara noastră se bucură de un incontestabil prestigiu tocmai datorită poziției sale întemeiate pe valorile adevărului, echității și justiției. Ca parte integrantă a acestei realități însufletitoare, literatura este chemată să militeze pentru solidaritate între toate forțele revoluționare, progresiste din lume, pentru idealurile de libertate socială și națională ale popoarelor, să se implice mai direct și mai profund în lupta pentru pace și înțelegere pe planeta noastră.

Geta Mîrmeze : „Omagiu"

Cultura umanității este un teritoriu spiritual divers și complex, caracterizat prin originalitate și specific, printr-o multitudine de stiluri naționale, rod al unor experiențe umane diferite și valoroase tocmai prin această diferențiere concretă. Avea deplină dreptate marele Eminescu cînd spunea: „Artele și literatura frumoasă trebuie să fie oglinzi de aur ale realității în care se mișcă poporul, o coardă nouă, originală, proprie, pe lira cea mare a lumii".

O literatură care caută să se înveșmînteze după o modă sau alta, ignorîndu-și natura proprie, nu poate avea o fizionomie distinctă și nici relief în literatura universală. În aceasta se recunosc dintr-o dată Homer sau Dante, Shakespeare sau Voltaire, Goethe sau Tolstoi, Eminescu sau Petőfi, reprezentîndu-se nu doar pe ei înșiși, ci și popoarele lor, sufletul acestora.

De o importanță deosebită în afirmarea propriilor valori spirituale este limba națională, păstrată prin vremuri de cei care au făurit-o și i-au adăugat necontenit noi sensuri și străluciri.

Cultul limbii este o datorie sacră a scriitorului, implicînd și grija pentru sporirea tezaurului ei, îmbogățirea cu noțiunile și expresiile legate de dezvoltarea societății, a gîndirii și sensibilității contemporane.

Scriitorilor le revine în primul rînd datoria să vegheze la păstrarea purității și expresivității limbii naționale, apărînd-o de improprietățile, deformările, platitudinile care se manifestă uneori în presă, radio, televiziune și chiar în anumite scrieri literare.

IV

În procesul dezvoltării literaturii, critica joacă un rol important ; numai o veritabilă conștiință critică, îngăduie selectarea și impunerea noilor valori, precum și reactualizarea celor făurite în trecut.

Îndeosebi după Congresul al IX-lea al Partidului, a devenit clar că valorificarea moștenirii literare constituie o operă de arzătoare actualitate, prin integrarea în peisajul contemporan a valorilor trecutului, întărindu-se sentimentul de durată și viabilitate al literaturii naționale. Este de aceea o datorie patriotică grăbirea editării operelor marilor noștri scriitori în ediții științifice de referință, capabile să transmită posterității imaginea autentică a devenirii literaturii noastre.

Bineînțeles aceasta presupune o evaluare critică, făcută cu discernămînt ideologic. Opera de editare trebuie conjugată cu o explicare profund marxistă a împrejurărilor sociale în care au luat naștere respectivele scrieri. **Această necesitate se face cu atît mai simțită, cu cît s-au ivit tendințe de a minimaliza opera unor scriitori însemnați din trecut, de a căuta afirmarea originalității în exerciții demolatoare sau de a îmbrățișa în chip apologetic, fără nici o rezervă critică, texte contradictorii, concepții greșite, depășite de evoluția istorică, în sfîrșit de a opune din îngustimi partizane pe autorii clasici unii altora. Asemenea practici, la antipodul interpretării principiale, se cuvin energic combătute.**

Literatura actuală, dezvoltîndu-se pe temelia valorilor durabile ale trecutului și fiind ea însăși o parte vie, cea mai dinamică, a istoriei literare, reclamă o tratare din partea criticii după aceleași criterii științifice de apreciere, interpretare și fixare în conștiința publică.

Parte organică a literaturii noastre, critica militează pentru idealurile umanismului socialist și constituie un puternic instrument ideologic în apărarea acestor idealuri și în promovarea lor. O critică literară limitată la o simplă tehnică de emitere a unor impresii capricioase, sau descriptii neutre, dezinteresată de mesajul operelor, nu poate ajuta la împlinirea sarcinilor nobile ale literaturii române actuale.

Actul critic are o latură capitală morală, presupune angajarea serioasă, integrală, a criticului sub acest raport ; orice judecată de valoare nu poate fi eficientă decît dacă este emisă în virtutea anumitor principii și exprimată în deplină sinceritate, liberă de orice ingerințe și în afara urmăririi unor interese personale sau de grup. Abaterile de la probitatea actului critic duc la falsificarea lui, implică o gravă lipsă de responsabilitate profesională, viciază atmosfera vieții scriitoricești și provoacă deformări ale peisajului literar.

Critica nu se poate mulțumi cu un rol pasiv, de simplă apreciere a ceea ce s-a realizat pe tărîm literar : ea trebuie să militeze pentru orientarea literaturii către problemele cele mai arzătoare ale epocii noastre care să fie abordate într-un spirit nou, revoluționar. În felul acesta, critica exercită o acțiune formativă, profund necesară asupra cititorilor, scriitorilor și asupra ei înseși.

Totodată, este limpede că o operă literară își exercită influența ideologică numai dacă a ajuns la împlinirea artistică, fiindcă doar pe calea aceasta izbutește să modeleze conștiințele, să aprindă imaginația, să convingă. Ideile și sentimentele cele mai generoase nu pot justifica lucrările literare neizbutite. Critica are datoria să discearnă operele valoroase de cele fără har, să împiedice ca ideile și sentimentele înalte să fie bagatelizate printr-o producție literară de serie, să se opună epigonismului și mimetismului de orice fel.

Se simte nevoia de a acorda o mai stăruitoare atenție problemelor teoretice, legăturilor cu disciplinele filosofice umaniste.

Critica noastră trebuie să fie în mai mare măsură prezentă în disputele ideologico-estetice ale lumii contemporane, luînd prompt și argumentat atitudine împotriva concepțiilor care tind să îndepărteze arta de idealurile umaniste, să propage obscurantismul și indiferentismul social. Prin această afirmare combativă pe terenul marilor confruntări de idei, ea are datoria și prilejul de a contribui la propagarea mesajului umanist al culturii române dincolo de hotare.

V

Literatura maghiară, germană, sîrbă, ucraineană, slovacă și idiș din România de azi constituie o realitate istorică incontestabilă. Aceste literaturi, prin trecutul lor, prin tradițiile proprii, au un caracter specific atît în raport cu literatura română, cît și una față de celelalte. Dar și acest lucru este de importanță primordială — ele sînt componente ale întregului, fac parte integrantă din patrimoniul socialist al României, prin ideologia comună și finalitatea social-artistică identică. Succesele deosebite obținute în anii din urmă de literaturile naționalităților conlocuitoare din patria noastră se datorează, în primul rînd, modului în care Partidul Comunist Român a rezolvat în chip efectiv problema națională. În acest spirit a fost înțeleasă unitatea firească dintre conținutul operei, momentul pe care acesta îl reflectă și forma specifică de exprimare, în primul rînd limba în care este scrisă. Desigur, limba — mai ales limba literară — nu este un simplu instrument tehnic al comunicării, ci expresia spiritualității specifice a unei colectivități etnice constituită istoric, purtătoare perenă a structurii ei sufletești. Dezvoltarea, creșterea cu grijă și pasiune creatoare a limbii naționale nu este un element de izolare, ci de activă conexiune cu valorile universale, ea fiind aceea care receptează impulsurile creatoare și transmite valorile specifice în circuitul universal.

Dezvoltarea literaturilor naționalităților conlocuitoare prezintă o evoluție armonioasă, articulată, recognoscibilă prin prezența activă a tuturor generațiilor, prin bogăția și echilibrul genurilor, prin varietatea modalităților și stilurilor, prin prezența vie a tradițiilor specifice, trăsătură care se manifestă pe fondul general al umanismului revoluționar.

Interferențele, influențele reciproce dintre literatura română și literaturile naționalităților conlocuitoare au o tradiție îndelungată. Ele s-au manifestat pe multiple planuri ale creației, cît și în domeniul traducerilor ; ultimii ani au adus un salt editorial remarcabil în domeniul traducerilor din literatura română în limbile naționalităților conlocuitoare și al acestor literaturi în limbă română, depășindu-se în bună măsură selecția întîmplătoare și rabatul la calitate. Rămîne pe mai departe o datorie reciprocă asigurarea sistematică și substanțială a procesului de receptare din partea criticii literare și a tuturor mijloacelor de informare, cu scopul de a introduce realmente aceste valori în circuitul spiritualității întregii țări.

Evoluția din ultimii ani a literaturii naționalităților conlocuitoare atestă adîncirea caracterului ei angajat-militant în reflectarea realităților social-politice din țara noastră, afirmarea nestingherită a caracteristicilor naționale, trăsături care vor contribui și în viitor la dezvoltarea acestor literaturi, la întărirea frăției între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, prin apropiere spirituală, înțelegere și stimă reciprocă.

VI

Cultura română reprezintă un fenomen deschis. Ea a fost întotdeauna receptivă față de marile valori ale literaturii universale din toate timpurile. În ultimele două decenii a sporit în mod deosebit interesul pentru crea-

Continuare în pag. a 6-a

TEZELE CONFERINȚEI NAȚIONALE A SCRIITORILOR

Urmare din pag. a 5-a

ția literară actuală de pe întreaga hartă culturală a lumii. Merite deosebite au, în această privință, traducătorii, ale căror eforturi de cuprindere și transpunere s-au concretizat în numeroase versiuni de o înaltă ținută. Și în viitor, fără a neglija literaturile de vechi prestigiu și largă difuziune, se cuvine să dăm o atenție din ce în ce mai mare literaturilor tinere care se dezvoltă în țările ce și-au cîștigat independența pe diferite continente. E de dorit să apară mai multe traduceri din operele valoroase contemporane, care ne ajută să cunoaștem spiritul veacului. Procesul acesta, prin care conștiința literară a vremii ne devine prezentă, nu trebuie să fie stînjenit de considerente îngust comerciale.

În ultimul deceniu, mai ales, numeroși scriitori români au pătruns în circuitul universal fie prin traduceri realizate în alte țări, fie prin edițiile bilingve publicate în țara noastră. Difuzarea literaturii române pe diferite meridiane, dar mai ales în țările socialiste, a sporit. Se impune însă o realizare mai sistematică de dicționare și istorii literare publicate în limbi străine, pentru a oferi cititorilor din alte țări informații mai substanțiale.

Editurile noastre vor trebui să conceapă planuri sistematice, discutate în comun, privitoare la publicarea internă a unor traduceri în limbi străine uneori cu caracter documentar. Calitatea acestor traduceri poate să sporească în mod sensibil și prin colaborare cu scriitori din diferite țări, care cunosc limba română. De asemenea, se cer căutate noi mijloace de informare eficientă și incitantă asupra scriitorilor noștri contemporani.

Pentru propagarea valorilor literaturii române în lume, este necesar ca la diferite manifestări internaționale cu caracter literar să participe specialiști din țara noastră care se bucură de autoritate.

VII

Viața literară, ca totalitate a relațiilor dintre scriitori, a raporturilor cu diferite forumuri culturale, cu publicul cititor, constituie mediul social în care se făurește literatura. Caracterul sănătos al acestui mediu este de natură să stimuleze creația, după cum anomaliile lui o pot stînjeni simțitor.

Ca literatura să reflecte mai profund și mai autentic universul sufletesc al lumii noastre socialiste, se înțelege limpede că legăturile scriitorilor cu producătorii bunurilor materiale și spirituale din uzine, de pe ogoare, din laboratoare și instituții de cercetare, din școli și facultăți etc. trebuie intensificate.

Adevăratul creator este vital interesat de ecoul operei lui în conștiința contemporanilor. Dialogul între cititor și scriitor se cere lărgit și dus astfel încît să capete forme cît mai autentice și mai eficiente, în folosul unei mai bune cunoașteri reciproce.

Viața scriitoricească trebuie să fie pătrunsă de spiritul democratic care animă întreaga noastră viață socială. În acest sens, trebuie căutate soluții în temeiul cărora fiecare scriitor să-și poată spune cuvîntul în problemele esențiale ale obștei. Este de datoria organelor alese, atît ale Uniunii cît și ale Asociațiilor, să asigure o participare cît mai largă la activitățile concrete de conducere a scriitorilor aparținînd tuturor generațiilor.

Democrația înseamnă totodată o sporire a responsabilității colective și individuale. Prin integrarea mai activă a tuturor scriitorilor în viața obștească, prin mobilizarea lor la acțiuni importante de către Uniune și Asociații se va ajunge la o întărire a frontului literar, unit prin devotamentul comun pentru cauza literaturii române și a patriei socialiste.

În viața literară apar dispute, generate firesc de opticile artistice diferite, de aprecieri uneori divergente asupra cărților publicate și a tendințelor ivite în creație. Astfel de controverse sînt necesare și fertile, pentru că ajută la lămurirea problemelor și dau prilejul unei aprecieri mai judicioase a realizărilor literare.

Nu aduc însă nici un folos literaturii manifestările neprincipiale, de intoleranță la critică, răfuielile personale, campaniile denigratoare la adresa unor membri ai breslei noastre. Dimpotrivă, astfel de practici, care înlocuiesc confruntarea ideilor cu invectiva, denaturează sensul adevărat al schimbului de păreri, împiedică, practic, ca problemele literare să fie limpezite, seamănă discordia în rîndul scriitorilor și dăunează grav reputației și unității noastre profesionale. Se impune, așadar, un efort susținut din partea tuturor pentru a se depăși momentele de tensiune, disensiunile dintre unii scriitori sau grupuri, pentru a se instaura încrederea și respectul reciproc în cadrul obștei scriitoricești, chemată în totalitatea ei, să participe la edificarea noii literaturi, la înălțarea spirituală a poporului.

Promovarea valorilor literaturii noastre, creșterea exigenței față de rezultatele muncii de creație trebuie să rămînă criterii ferme ale activității și ale vieții literare. Un rol însemnat revine, în această privință, revistelor editate de Uniunea Scriitorilor, editurii „Cartea Românească", precum și celorlalte publicații și edituri. Lucrătorii din aceste instituții trebuie să demonstreze o și mai mare răspundere față de cauza literaturii române și a valorilor ei actuale. A fi redactor la o revistă sau la o editură înseamnă a promova și a sluji prin faptă și cuvînt tot ceea ce are mai valoros astăzi cîmpul literelor românești.

O funcție stimulatoare au premiile decernate de Uniunea Scriitorilor și de alte instituții. Pentru a se crea cadrul obiectiv, deschis, pe deplin democratic, al selectării celor mai bune cărți ale anului, activitatea juriilor se cere a fi pregătită prin ample discuții în presă asupra întregii producții literare.

Cu simț de răspundere trebuie administrate de cei desemnați în acest sens mijloacele bănești afectate literaturii (drepturi de autor, împrumuturi, premii etc.), avîndu-se în vedere că ele se cuvine să fie instrumente de stimulare a creației angajate și realizate artistic.

Locul unui scriitor în literatură îl asigură numai opera sa. Fiecare rămîne prin ceea ce a realizat efectiv ; timpul, aprecierea ultimă a cititorilor, fiind judecătorul suprem. Încercarea de a obține promovarea pe alte căi, utilizînd în chip neprincipial mijloacele editorial-publicistice, influențînd judecata criticii prin funcția administrativă deținută, nu face decît să-i discrediteze pe cei în cauză, creînd o stare permanentă de tensiune și iritare în viața literară.

Scriitorii sînt investiți cu înalta misiune de a insufla oamenilor, prin forța cuvîntului inspirat, idealurile generoase ale comunismului. Acest țel nobil reclamă o ținută morală corespunzătoare, scriitorii avînd datoria de a îndreptăți, prin întreaga lor comportare, stima și dragostea pe care le-o poartă milioanele de cititori.

Un rol deosebit revine și în această privință Uniunii Scriitorilor, care trebuie să-și îndeplinească mai ferm răspunderile în orientarea ideologică, tematică și estetică a creației, în promovarea în sfera literaturii a concepției materialist-dialectice, a umanismului revoluționar. Organismele de conducere ale Uniunii și ale asociațiilor de scriitori, concepute ca instrumente ale exercitării democrației în viața scriitoricească, trebuie să promoveze consecvent, cu deplină obiectivitate, politica partidului în domeniul culturii, interesele generale ale obștei, respingînd cu fermitate exclusivismul, tendințele elitariste. Ele trebuie să militeze pentru asigurarea unui climat favorabil afirmării tuturor scriitorilor, încurajînd în mod deosebit tinerele talente și urmărind cu grijă evoluția lor. Uniunea, asociațiile, revistele trebuie să-i stimuleze și să-i sprijine pe scriitori în aprofundarea cunoașterii fenomenelor specifice orînduirii noastre. Opera literară trebuie să devină în și mai mare măsură un mijloc important de luptă împotriva mentalităților și concepțiilor înapoiate, a influențelor ideologice și morale străine, pentru așezarea la temelia întregii vieți sociale a principiilor eticii și echității socialiste, pentru dezvoltarea relațiilor umane de prețuire și întrajutorare, caracteristice societății socialiste și comuniste.

Elena Greculesei : „Sub mîndre flamuri"

VIII

Dezvoltarea impetuoasă a literaturii contemporane, numărul remarcabil de noi talente și valori afirmate, proces determinat de avîntul economic, social-politic și cultural al țării noastre, precum și creșterea nemaiîntîlnită a interesului pentru cuvîntul scris în cele mai largi mase de cititori, reclamă corelarea mijloacelor materiale puse la îndemîna literaturii de statul nostru cu exigențele noii etape.

În acest scop, se impune o mai judicioasă gospodărire a cantității de hîrtie repartizată producției literare, precum și o mai justă politică a tirajelor, pentru a răspîndi cele mai bune opere literare contemporane în masele largi și a influența astfel efectiv conștiința publică.

Modernizarea tehnicii tipografice va duce la grăbirea ritmului de apariție, la o mai mare promptitudine în satisfacerea interesului real arătat de cititori scrierilor cu adevărat valoroase, ca și la îmbunătățirea aspectului grafic, făcînd astfel competitivă cartea românească pe piața internațională.

Se cuvine, de asemenea, ca investițiile bănești să corespundă producției actuale de carte, asigurîndu-se astfel funcționarea în cît mai bune condiții a legii drepturilor de autor.

Soluții pentru rezolvarea acestor probleme pot fi găsite printr-o colaborare armonioasă și eficientă a Uniunii Scriitorilor cu organele care se ocupă de administrarea bunurilor materiale necesare producerii și retribuirii cărții și publicațiilor literare.

Nobila sarcină de modelare prin forța artei a sufletelor omenești impune folosirea tuturor căilor de acces către marele public. E de dorit în acest sens ca și presa, televiziunea, radioul și cinematografia să facă apel în chip mai insistent și mai sistematic la scriitori.

★

Din perspectiva împlinirilor majore obținute de literatura noastră în perioada care a trecut de la ultima Conferință națională a scriitorilor, firesc este să ne îndreptăm privirile spre anii care urmează, să căutăm a prospecta drumurile creației, orientările și țelurile pentru a căror împlinire se vor mobiliza și de aici înainte energiile scriitoricești. Ne apare limpede faptul că desfășurările viitoare în domeniul literaturii nu pot fi decît în strînsă, indestructibilă relație cu obiectivele și direcțiile mari ale dezvoltării social-economice din România socialistă, prefigurate cu clarviziune științifică în documentele de partid, în cuvîntările secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Expresie a vieții, a realităților sociale concrete, a climatului spiritual generat de aceste realități, creația literară este componentă a unui ansamblu de valori care definesc epoca noastră în cele mai semnificative tendințe ale sale.

Înfăptuind prevederile înscrise în Programul partidului, în hotărîrile adoptate la Congresul al XII-lea, planul cincinal 1981—1985 își propune ca obiectiv fundamental intrarea societății românești într-o etapă nouă, avansată sub toate aspectele, o etapă în care un rol decisiv îl va avea afirmarea revoluției tehnico-științifice, cu numeroase și adînci implicații în viața tuturor membrilor societății. Pe baza acumulărilor cantitative din cincinalele precedente, se arată în documentele de partid, se va accelera trecerea la o calitate nouă în toate domeniile, în condiții de progres material și spiritual, de înflorire mai puternică a învățămîntului și culturii, de perfecționare a raporturilor sociale, de adîncire a democrației socialiste, de participare mereu mai activă a maselor de oameni ai muncii la conducerea vieții economice și sociale.

Potrivit Programului de dezvoltare economico-socială adoptat la Congresul al XII-lea al partidului, la mijlocul deceniului actual România va intra în rîndul țărilor cu nivel mediu de dezvoltare economică. Fără îndoială că acest stadiu al construcției socialiste românești creează literaturii obligații sporite, un orizont tematic îmbogățit, reflectînd noul cadru de existență, schimbările din viața oamenilor. În această etapă în care creația umană se desfășoară sub genericul științei, tehnicii, calității și eficienței, literatura, la rîndul ei, se dorește angajată, cu toate forțele sale, în procesul complex de formare a unei noi conștiințe, de afirmare deplină a personalității umane, în consens cu îmbogățirea spirituală a întregii societăți. Progresul economic, revoluția tehnico-științifică, revoluția agrară, generalizarea învățămîntului de 12 ani, ridicarea în continuare a nivelului de trai, creează condiții noi, superioare, creativității umane, amplifică cerințele spirituale ale omului, reclamă lărgirea orizontului său de cultură, de cunoaștere, de trăiri sufletești, oferind literaturii o problematică nouă, însuflețitoare.

Împreună cu celelalte uniuni și asociații de creatori, cu editurile, casele de filme, presa și radioteleviziunea etc., Uniunea Scriitorilor se integrează vastei acțiuni de democratizare a culturii, participînd nemijlocit la răspîndirea ei în straturile cele mai largi ale poporului. Sprijinind și îndrumînd creația amatorilor, activitatea cenaclurilor, ampla mișcare desfășurată în cadrul generos al Festivalului Național „Cîntarea României", care a dat un puternic impuls întregii vieți spirituale a țării, scriitorii îndeplinesc o importantă sarcină de artiști-cetățeni, pregătind totodată schimbul de mîine al literaturii noastre.

Noua calitate spre care se tinde în toate domeniile este firesc să fie realizată și pe tărîmul literaturii, al vieții literare, astfel încît acestea să participe tot mai activ și mai rodnic la impunătoarea operă creatoare a națiunii noastre.

Se așteaptă de la slujitorii scrisului noi creații care prin orientarea și mesajul lor, prin strălucirea lor artistică să contribuie la înnobilarea morală a ființei umane, la cultivarea devotamentului față de patrie, față de cauza socialismului, a fericirii întregului popor. Așa cum se arată în Programul Partidului Comunist Român și în viitor „literatura și arta trebuie să-i ajute pe oameni să privească mereu înainte, să le dea o imagine înflăcărată a perspectivei istorice, să prefigureze schimbările viitoare, ale societății, să însuflețească masele populare, tineretul patriei noastre la faptele măreț ale realizării visului de aur al omenirii — comunismul".

PREZENȚE SCRIITORICEȘTI

Partidului, fierbintele omagiu al scriitorilor

● În prezența unui mare număr de scriitori, membri ai organizațiilor de partid de la Uniunea Scriitorilor și de la revistele editate de Uniune, în sala de festivități a Casei scriitorilor „Mihail Sadoveanu" a avut loc, vineri 29 aprilie 1981, ședința solemnă a Consiliului Uniunii Scriitorilor consacrată împlinirii a 60 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român.

Deschizînd ședința, tovarășul **George Macovescu**, președintele Uniunii Scriitorilor, a subliniat însuflețirea cu care obștea scriitoricească întîmpină glorioasa aniversare a partidului, participarea creatorilor de literatură la întîlniri cu numeroși oameni ai muncii din toate sectoarele economiei naționale, reflectarea în scrisul lor a indicațiilor date personal de secretarul general al partidului. Tovarășul **Ion Ardeleanu**, director adjunct al „Muzeului de Istorie a Partidului Comunist Român, a mișcării revoluționare și democratice din România", a vorbit apoi pe larg, în lumina documentelor istorice, despre împrejurările în care a luat naștere mișcarea muncitorească în țara noastră. Conferențiarul a insistat asupra primelor forme de organizare a proletariatului român, arătînd că muncitorimea română a luptat permanent, de-a lungul deceniilor, pentru transformări sociale. Lupta desfășurată pentru unificarea mișcării muncitorești demonstrează că, în patria noastră, partidul clasei muncitoare s-a făurit la nivelul întregii țări, deci pe întreg cuprinsul provinciilor românești. În ultima parte a documentatei sale expuneri, conferențiarul a prezentat modul cum s-au desfășurat lucrările istoricei adunări prin care s-a votat transformarea partidului socialist din acea vreme în Partidul Comunist Român. În întreaga perioadă interbelică, partidul s-a dovedit stegarul luptei pentru independența patriei, polarizator al tuturor energiilor țării pentru libertate și o viață mai bună a celor ce muncesc. În încheiere, vorbitorul a subliniat rolul hotărîtor al P.C.R. în realizarea actului istoric de la 23 August, apoi uriașele realizări pe care, sub conducerea partidului, țara noastră le-a obținut în anii care au urmat, pe drumul unei Românii independente și prospere, respectată și admirată azi pe tot globul.

Pe marginea expunerii au luat cuvîntul scriitorii **Vasile Băran, Ion Hobana, Nikolaus Berwanger, Liviu Bratoloveanu, Mircea Radu Iacoban, Traian Iancu.**

Adresînd, în numele celor prezenți, mulțumiri conferențiarului pentru documentata expunere, tovarășul **George Macovescu**, președintele Uniunii Scriitorilor, a spus, în încheiere, printre altele : Tot ce s-a realizat în acești ani de uriașe împliniri în patria noastră se datorează inițiativelor partidului, personal secretarului său general, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**. Faptul că scriitorii noștri — români, maghiari, germani și de alte naționalități —, participă în unanimitate, cu devotament, prin lucrările lor, la opera de construire a socialismului, la făurirea conștiinței omului de tip nou, constituie o dovadă că ei au înțeles pe deplin responsabilitatea ce le revine de a răspunde îndrumărilor partidului prin realizarea unor lucrări literare tot mai valoroase, care să înfățișeze entuziasmul creator al întregului popor, pentru a-și făuri o viață demnă și fericită.

A.R.

Întîlnire cu cititorii

Comitetul sindicatului din Agenția Română de Presă „Agerpres" a organizat cu ocazia „zilei cărții în întreprinderi și instituții" o întîlnire a ziariștilor cu scriitorul **Dinu Săraru.**

Numeroși participanți au arătat că autenticitatea romanelor **Niște țărani** și **Dragostea și Revoluția** se datorează și faptului că autorul s-a inspirat din întîmplările reale, petrecute chiar în satul său natal.

ȘEDINȚA BIROULUI UNIUNII SCRIITORILOR

Marți, 28 aprilie 1981, la București, a avut loc ședința de lucru a Biroului Uniunii Scriitorilor, consacrată analizei activității revistei „Secolul 20" pe desfășurarea perioadei 1977—1981 și a rezolvării unor probleme de relații externe.

A fost prezent tovarășul **Cristea Chelaru**, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste.

În afara membrilor biroului, au mai participat membri ai consiliului de conducere al revistei „Secolul 20", precum și colectivul său redacțional.

Pe marginea referatului prezentat și referitor la celelalte probleme cuprinse în ordinea de zi, la dezbateri, au luat cuvîntul scriitorii **Constantin Toiu, Ovid S. Crohmălniceanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Geo Bogza, Mircea Dinescu, Laurențiu Fulga, Florian Potra, Edgar Papu, Alexandru Balaci, Ștefan Augustin Doinaș, Andrei Brezianu, Geo Șerban, Tea Preda, Dan Hăulică, Marin Sorescu, Constantin Chiriță, Ion Hobana, Geo Dumitrescu, Dumitru Radu Popescu, Mircea Radu Iacoban.**

Lucrările ședinței au fost conduse de **George Macovescu**, președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România.

PLENARA CONSILIULUI UNIUNII SCRIITORILOR

În după-amiaza zilei de miercuri 29 aprilie 1981, la București, a avut loc plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor, cu următoarea ordine de zi: — Informare asupra definitivării Tezelor Conferinței naționale a scriitorilor, în spiritul propunerilor făcute în cadrul ședinței de lucru de la C.C. al P.C.R. cu activul de partid al scriitorilor din R.S. România ; — Informare asupra ședințelor anterioare ale Biroului Uniunii, în cadrul cărora au fost analizate activitatea editurii „Cartea Românească" și activitatea revistei „Secolul 20", pe desfășurarea perioadei 1977—1981 ; — Discutarea punctajului Dării de seamă pe care Consiliul Uniunii urmează s-o prezinte la Conferința națională a scriitorilor din 24—26 iunie 1981 ; — Informare asupra acțiunilor Uniunii și ale Asociațiilor de scriitori în întîmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor ; — Diverse.

A fost prezent tovarășul **Cristea Chelaru**, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste.

Pe marginea problemelor înscrise în ordinea de zi, la dezbateri, au luat cuvîntul scriitorii : **Ion Hobana, Dan Deșliu, Mircea Dinescu, Mircea Zaciu, Ion Ianoși, Ileana Mălăncioiu, Mircea Ciobanu, Nicolae Manolescu, Eugen Jebeleanu, George Bălăiță, Ștefan Bănulescu, Domokos Geza, Franz Storch, Iosif Naghiu, Dan Hăulică, Gaifalvi Zsolt, Nikolaus Berwanger, Ștefan Augustin Doinaș, Alexandru Balaci, Fodor Sandor, Laurențiu Fulga, Virgil Teodorescu, Nina Cassian, Constantin Chiriță, Geo Dumitrescu, Traian Iancu, Ioanichie Olteanu.**

Lucrările plenarei au fost conduse de **George Macovescu**, președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România.

ANGAJAMENT

Marți, 5 mai 1981, la sediul Uniunii Scriitorilor, a avut loc festivitatea de semnare de către noii membri ai Uniunii, aparținînd Asociației București, a Angajamentului prevăzut de Statutul Uniunii Scriitorilor și de înmînare a carnetului de membru.

Festivitatea s-a desfășurat în prezența tovarășilor **George Macovescu**, președintele Uniunii Scriitorilor, **Constantin Chiriță**, vicepreședinte al Uniunii, secretar al Asociației scriitorilor din București, a altor factori din conducerea Uniunii și din conducerea Asociației.

Expoziție omagială

În cinstea aniversării Partidului Comunist Român, la Muzeul literaturii române, s-a deschis miercuri 6 mai, orele 12, expoziția omagială „Scriitorii și tradiția militantismului clasei muncitoare — mărturii din colecțiile muzeului".

Articole din presă, file din laboratorul de creație al unor opere semnificative, fotografii, jurnale și însemnări, corespondență — întregul panoramic documentar reliefează sugestiv legătura care a existat între conștiința scriitorilor reprezentativi și tradițiile militantismului clasei muncitoare.

Preambulul vernisajului expoziției a fost rostit de academicianul Mihai Beniuc. În continuare actorii Dinu Ianculescu și Mihai Stan au prezentat un florilegiu din profesiunile de credință ale scriitorilor evocați în expoziție.

ÎNTÎLNIRILE «LUCEAFĂRULUI»

În județul Dolj

Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Dolj, Asociația „Doljul literar-artistic" au organizat în zilele de 4 și 5 mai o serie de sezători literare închinate aniversării a 60 de ani de la crearea partidului. La liceul agroindustrial Malu-Mare au participat : Nicolae Dan Fruntelată, Nicolae Ciobanu, Marius Robescu, Grigore Hagiu, Petre Ivancu, Ilarie Hinoveanu, Nicolae Petre Vrinceanu, Ion Nică, oaspeții fiind însoțiți de ing. prof. dr. Aurelian Ionete, directorul școlii, și de Dumitru Duță și Veronica Nistor, profesori. La regionala C.F.R. Craiova unde au participat : Nicolae Ciobanu, Marius Robescu, Grigore Hagiu, Petre Ivancu, Ioana Dinulescu, Patrel Berceanu, Nicolae Petre Vrinceanu, Ovidiu Chidirmic, Carmen Firan și membrii cenaclului Orizont CFR Craiova condus de Cornelia Hristea Cobucescu. Grupul de scriitori s-a întîlnit cu tovarășul Valeriu Neacșu, director tehnic al Regionalei C.F.R. Craiova. La liceul de filologie-istorie din Craiova, s-a adăugat grupului de scriitori profesorul Florea Firan și poeții Puiu Ciolan Bădețeanu, Barbu Stanciu-Dolj și Ion Nică. Seria manifestărilor a fost încheiată la casa de cultură a orașului Calafat unde un mare număr de oameni ai muncii și elevi au participat la această șezătoare literară. Au fost prezenți Grigore Hagiu, Nicolae Ciobanu, Marius Robescu, Petre Ivancu, Nicolae Petre Vrinceanu, Ioana Dinulescu, Puiu Ciolan Bădețeanu, Dan Lupescu, Patrel Berceanu și Ștefan Malmare. Momentele de muzică folk au fost susținute de grupul folk Donaris-Calafat. Au participat și tovarășii Constantin Enea, secretar al Comitetului orășenesc de partid, și Eugenia Mindroiu, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă Calafat. Grupul de scriitori, membri ai redacției „Luceafărul", s-a întîlnit cu tovarășul Constantin Drăgoescu, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă Dolj.

În județul Maramureș

Sub auspiciile Consiliului popular și a Casei de cultură din Borșa, miercuri, 6 mai, vechea așezare de sub poalele Munților Rodnei și ai Țibleșului, a găzduit „Ședința anuală de lucru a cenaclurilor literare" de pe întreg teritoriul județului Maramureș. Au participat poeți din Ieud, Beclean, Sighetul Marmației, Cicîrlău, Vișeul de Sus, Ulmeni, Fărcașa precum și formații de muzică tînără din Baia Mare, Fărcașa și Ulmeni.

În sala festivă a Casei de cultură din Borșa, cu pereții tapetați de splendide covoare de pe văile Izei și ale Marei, tineri de cele mai diferite profesii — muncitori mineri, profesori, tehnicieni — au citit versuri scrise în ritmuri și tonalități diferite, de o ridicată valoare literară, astfel că întîlnirea a avut caracterul unei veritabile sesiuni poetice. Invitați la dezbateri, scriitorii Ion Gheorghe, Sânziana Pop și Mihai Ungheanu au apreciat în cuvinte calde activitatea literară a cenaclurilor maramureșene, angajîndu-se să promoveze în paginile revistei „Luceafărul" cele mai bune producții literare și publicistice ale tinerilor scriitori din nord.

Condusă cu vivacitate de Augustin Cozmuța, ziarist la „Drumul socialismului" din Baia Mare, beneficiind de entuziasmul și priceperea organizatorică a lui Vasile Mihali, directorul Casei de cultură din Borșa, „Ședința anuală a cenaclurilor de literatură din județul Maramureș" a fost, așa după cum merita peisajul magnific în care s-a desfășurat : o serbare a poeziei și a primăverii. Relatări mai amănunțite, precum și o selecție de poezii, veți putea citi în numerele viitoare ale „Luceafărului".

Marile teme ale literaturii, marile idealuri ale epocii noastre

«Elegii politice»

În felul său abrupt, direct, eliberat de complexul zicerii cu orice preț (mai ales cu prețul eludării adevăratei sincerități poetice !) „frumoase", poetul își încheie astfel discursul rostit în poemul **Artă poetică și politică** : „Arta poetică se deprinde să fie uitată / Poezia este-ntotdeauna altceva / Decît se învață a fi indeobște —/ Poezia-i ca istoria. Istoria-i ca poezia, / Nu există modele de urmat". Aparent rebelă, anarhică, chiar, o asemenea „declarație de principiu), în fond, exprimă un punct de vedere avînd o indiscutabilă îndreptățire estetică. Definitiv înscris în „catalogul" marilor adevăruri axiomatice în virtutea cărora artistul original dintotdeauna acționează începînd cu momentul cînd „gîlceava sa de înțelept cu lumea" se dovedește a fi chintesența propriului mod de existență în și prin artă, un astfel de crez închide în sine orgolios -necesara afirmare a libertății creatoare absolute. Este o libertate chezășuită, fără putință de scăpare, de riscul conștient asumat al insingurării la fel (dacă putem zice așa) de absolute, de pe pozițiile căreia dialogînd cu sinea sa istorică, poetul nutrește speranța demiurgică de a se constitui pe această cale în irepetabil **eu al însăși istoriei.** De aici decurge, se înțelege, atît starea sa de sentiment, cît și starea sa de conștiință, care îi spun că sub raportul inefabilei concretețe poetice **realitatea istoriei prezente** se plăzmuiește pe sine de fiecare dată „uitînd" cu ingenuu dramatism de „programul" ce pare că i-l impune **realitatea trecutului ei.**

Fiind cît se poate de atenți la natura textului cărții **Elegii politice** de Ion Gheorghe, apariție unică în cîmpul poeziei române contemporane, sîntem dintr-o dată izbiți de faptul că extraordinara capacitate de singularizare a temei își are originea în modul esențial frust în care aceasta se confundă cu materialitatea puternic vie, palpabilă, a existenței omului, ca individ și masă, trăitor prin și în istoria sa politică. Poate că nimeni în poezia românească, precum acest poet, nu dovedește o asemenea halucinatorie percepție a ceea ce am numi **viața intimă a istoriei și a politicului,** revelată odată cu **inventarierea baladescă a** intîmplării de anvergură simbolică, înscrisă în calendarul diurn al existenței. În majoritatea lor copleșitoare, piesele inserate în sumarul volumului au înfățișarea unor crude incizii reportericești în materia curentă, cotidiană a istoriei, incizii care, însă, datorită durei și masivei lor roci baladești, în cele din urmă, capătă proporțiile unor stranii monumente megalitice. Parcurgînd, spre exemplu, sirurile de stihuri ale formidabilului poem **La matcă,** de-adreptul sufocant prin înfricoșat-monotona lui melopee și prin indefinibilul expresionism al descripției („Zac țărăncile pe grămezi de porumb ; / Încovrigate pe sacii de griu și-acoperite / Cu sămînță de floarea-soarelui ; / Nu puturâ să le ia nici un grăunte : mușcind, / Rupind cu ghearele și-au apărat / Hrana copiilor ; /Le-au bătut cu cizmele-n burtă : pe / Grămezile de porumb cu sacii de griu la piept ; / Îngropate-n sămînță le-au dat boală"), așadar, lăsîndu-ne pur și simplu tiriți în viltoarea unor întîmplări de viață aparținînd istoriei nescrise a acesteia, întîmplări capabile a violenta confortabilul nostru apetit pentru așa-zisa normalitate a existenței, avem dintr-odată sentimentul că sîntem martori ai unor procese înscrise în albia seismică a succesivelor geneze trăite de omul istoric. Cu de la sine putere — că el însuși este unul dintre exponenții fenomenului —, poetul își asumă sarcina de constructor al unor asemenea monumente, chemate, s-ar spune, să conserve memoria mitică a umanității de mîine, să confere temei „geologic" istoriei viitoare a neamului. Tulburătoare, înainte de toate, în această imagine de un bucolism tragic, este vitalismul (încrîncenat și totodată jubilant) sub ale cărui auspicii își derulează baladistul amintirea propriei deveniri, încorporată, firește, în același peisaj originar : „Și noi, pe cînd eram copii, trăiam la arie ; prin / Poloagele de paie ne trînteam ; în recile / Grămezi de griu ne scufundam ; în movilele / De sămînță cu boabe, ca păsările-n pulberea / Drumului ; / Ca puii de castori înotam prin grămezile de grăunțe : / Intram dinspre apus, cu capul între umeri, / Și ieșeam la răsărit : / Ne-am născut, ne-a fătat, ziceam abia / Trăgindu-ne sufletul și căzînd în brînci / Din pîntecele semințelor izvorîndu-ne / De mai multe ori pe zi".

A extrage din miezul încandescenței vitalist-mitice al amintirii ideația „elegiei politice" nu mai e o simplă chestiune de retorică poetică. Este vorba de respectarea clauzei celei mai de seamă înscrisă în „legea" care dă temei, definînd-o, pentru totdeauna, conștiinței existențiale a poetului : „Eu, dormind încă-n pîntecul clasei / Materne eu, ca peștele-n matca riului, / Eu ca fetusul în lichidul primordial, / Eu, ca puiul de pasăre-n matricea oului, / Eu, ca mielul în casa nașterii / Am fost scăpat pe lume din durerea / Loviturilor în burțile țăranilor / Bătute pe grămezile de porumb, / încovrigate / Pe sacii de griu, și-acoperite cu sămînță / De floarea-soarelui — de-și apără și-acum. / Piinea și laptele pentru copii".

„Ci eu în templu, / Mă-nfrunt cu înțelepții mincinoși". Acestea sînt, de fapt, stihurile de încheiere ale poemului **La matcă.** Ne gîndim că ele ar putea figura ca o revelatoare inscripție-avertisment scrijelită la intrarea în magnificul edificiu al **Elegiilor politice.** Contemplată și scrutată prin prisma acestei inscripții-avertisment, fiecare din piesele alcătuitoare ale „megaliticei" construcții poetice contribuie la dezvăluirea gravului mesaj politic pe care un mare poet îl adresează conștiinței noastre istorice în sensul cel mai propriu, adică activ, participativ, al cuvîntului.

Nicolae Clobanu

Pledoarie pentru om

În anii imediat următori făuririi Statului Național Român, ca rod al luptei și aspirației de veacuri a poporului nostru, la ființă, după cum se știe, Partidul Comunist Român, drept încununare a activității și combativității îndelungate a clasei muncitoare din România. Date fiind izbucnirea crizei economice mondiale, a ascensiunii și venirii la putere a fascismului în cîteva țări europene, lupta proletariatului se intensifică iar solidaritatea muncitorilor de pretutindeni se constituie în cea mai puternică opoziție împotriva amenințării totalitarismelor de dreapta și a poftelor acestora de reîmpărțire a lumii. La rîndul lor, intelectualii comuniști sau cu simpatii de stînga participă activ la lupta clasei muncitoare pentru stăvilirea mișcărilor de dreapta.

În Transilvania, la Cluj, apar în al patrulea deceniu două reviste săptămînale : **Țara de mâine** (1935—1938) și **Țară nouă** (1939—1940) redactate și conduse (în condițiile unei crîncene cenzuri) de o mină de oameni neînfricați. Din activitatea publicistică pe care a desfășurat-o cu vigoare și mare curaj la aceste gazete, **Bucur Șchiopu** a alcătuit o antologie intitulată **Pledoarie pentru om.** Autorul, ca și alți redactori sau colaboratori ai săptămînalelor amintite, venea dintr-o casă de țărani. Avusese ocazia (după cum mărturisește în Postfață) să se întîlnească prin 1930 cu Partidul Comunist, grație profesorului său Ilie Cristea de la Liceul Andrei Saguna din Brașov de care, prin cuvinte emoționante, își amintește acum cu recunoștință: .....în 1930 mi-a dat Manifestul Partidului Comunist și apoi „Neoiobăgia" și „Criticile" lui Dobrogeanu-Gherea. Acest înflăcărat profesor mi-a dat primele noțiuni privind mecanismele răului în societate, ABC-ul cauzelor pentru care țăranii, muncitorii, învățătorii și profesorii trăiau atît de greu, în timp ce alții acumulau uriașe bogății fără să muncească și că aceste bogății sînt stoarse din munca țăranilor și muncitorilor exploatați".

Bucur Șchiopu, la fel ca alți tineri intelectuali de la mijlocul celui de al patrulea deceniu, se încadrase în detașamentul de avangardă al tineretului progresist din Transilvania, iar „programul" lor — după cum afirmă Francisc Păcurariu în Prefața acestei cărți — „se întrupează treptat din însăși orientarea rationalistă și umanistă, cu aspecte combativ antifasciste, a articolelor teoretice, a comentariilor de politică externă, a modului de abordare a problemelor social-economice, a poziției față de relațiile dintre statele sud-est-europene, a atitudinii față de Uniunea Sovietică și de cultura ei, din unghiul de vedere democratic al examinării problemelor naționalităților conlocuitoare și a vieții lor culturale".

Acum, peste patruzeci de ani, pe Bucur Șchiopu îl preocupau, cu un cuvînt, problemele și stările sociale, ideile filozofice, realitățile economice precum și mirajul acelei societăți noi ce se construia în Uniunea Sovietică, model statal și economic la care aspirau cei mai înflăcărați intelectuali din frontul progresist al tineretului din Transilvania. Eseurile și articolele lui Bucur Șchiopu uimesc astăzi prin gîndirea matură a tînărului de atunci, prin claritatea și puterea analitică privind resorturile societății capitaliste și imperialiste, criza umanismului vremii, viitorul culturii și al spiritului european, expansiunea fascismului și războiului imperialist, intelectualii și libertatea spiritului, starea materială a țărănimii, economia colectivistă, noua cultură, destinul generației proprii și altele.

Ca un fir roșu străbate prin întreaga publicistică a lui Bucur Șchiopu din acei ani, o neobosită pledoarie întru apărarea libertății și culturii, a civilizației, a emancipării celor mulți de sub regimul exploatării și a construirii noii societăți prin socializarea marelui capital și a mijloacelor de producție.

Criticînd cu rară luciditate fenomenul social numit război, Bucur Șchiopu știe să găsească expresii de mistuitoare ironie la adresa acelor teoreticieni cari propagau functia „selectivă" a războiului, pretinzînd că prin acesta s-ar însănătoși omenirea : «Războiul de fapt e cea mai severă „selectie" socială. Tot ce este degenerat și imoral concentrat în clasa conducătoare, neluînd parte la război, rămîne pentru a conduce societatea omenească mai departe, spre „progres și fericire generală"...» (pagina 178).

Autorul analizează cu mare pătrundere problema individualismului — „mitul prin care s-a ridicat societatea capitalistă, dar care i-a fost și fermentul de dezagregare", deoarece relevă că prin acceptarea valorilor și idealurilor materiale „burghezul privește cu indiferență valorile spirituale, și, în consecință, formele superioare ale individualismului" (citat din Roger Lacombe) și visînd la societatea nouă, socialistă, Bucur Șchiopu scrie : „Inteligența omului este cel mai mare factor de progres. Numai cînd această forță va fi dezrobită de preocupările existenței zilnice, cînd problemele vitale, individuale și colective, vor fi rezolvate, numai atunci se poate vorbi de un adevărat individualism creator de valori spirituale superioare și nu de averi uriașe acumulate" (pagina 141).

Aceeași „pledoarie pentru om" se evidențiază în cartea lui Bucur Șchiopu și atunci cînd combate, cu argumente imposibil de respins, teoria „elitelor" — oameni caracterizați de autor printr-un soi de „abstractie a felului de a gîndi și actiona". Comentîndu-l pe M. Muret, autorul atinge și definește punctul nevralgic al autosituării unor intelectuali ai vremii într-un spațiu nedefinit, al „grandorii elitelor". „Intelectualul nostru, editie învechită a veacului trecut, este total lipsit de legături cu masa, cu viața însăși. Adevăratele elite ale culturii se definesc printr-o superioară înțelegere față de veacul în care trăiesc. Ele sînt sinteza și expresia veacului. Puterea lor creatoare vine tocmai din această superioară înțelegere și trăire a prezentului și o vizionară anticipare a viitorului. Căci, cea mai înaltă individualitate din veacurile trecute, antichitate sau Renaștere, nu ar mai putea înțelege formele noi de viață ale timpului de azi" (pagina 163). Și — gîndindu-se la societatea viitorului, dar și la destinul generației sale tinere și luptătoare, Bucur Șchiopu afirmă cu îndreptățire și mîndrie : „Un nou tip de intelectual se definește azi : intelectualul care trăiește în masă, în mulțime, intelectualul care are o înțelegere a dinamicii timpului (...). Un nou tip de intelectual se definește la orizont, creație și sinteză a fenomenului de masă" (paginile 164—175).

Pledoarie pentru om a lui Bucur Șchiopu pune la dispoziția cititorilor un florilegiu de meditații luminoase ale unui tînăr intelectual comunist din deceniul al patrulea al secolului nostru.

Gheorghe Pituț

Adevărurile noastre

Urmare din pag. 1

și o nouă calitate a ceea ce ne propunem și înfăptuim.

Și le numim pe toate la un loc partidul nostru comunist. Un partid erou — această întoarcere dinlăuntru, din adîncimi a țării către sine și spre toate adevărurile și năzuințele sale de mai bine, un partid erou, uman pînă la cea mai intimă atingere și zbatere a fibrei sale — această întoarcere a omului spre sine și spre viață, ținînd deopotrivă în față și timpul ce-a trecut și cel prezent și viitor.

La șaizeci de ani — este o vîrstă ! — oamenii privesc în toate părțile, rotund, și lasă în raza privirii lor calde o rază a însuși timpului pe care l-au sărbătorit. La șaizeci de ani — este o vîrstă ! — viața se îngăduie și cu lumină și cu înțelepciune și se însoțește plină de răbdare cu toți timpii înnoitori care vin. Un fenomen, cum să-l datăm și cum să-l consemnăm istoric decît prin vîrsta oamenilor și a patriei, a poporului lor, această imensă durată la sînul căreia s-a zămislit și a străbătut acoperișurile de nori ale tuturor întîmplărilor vieții, ca să ni se înfățișeze și să-l simțim, să-l putem cuprinde azi în toată plenitudinea sa ? Căci un fenomen este, cel mai propriu și mai dăruit ființei noastre naționale, un fenomen de cea mai largă complexitate politică, morală și socială, de cea mai largă și mai simplă, mai nobilă extracție de masă, un fenomen al propriei noastre contemporaneități, partidul nostru comunist.

Și toate adevărurile, toate victoriile ca și toate căutările noastre se luminează, în esență, de la flacăra propriei sale realități și a propriului său adevăr.

Sabin Bălașa : „Pace"

Sub semnul politicului

Cîteva dintre personajele de prim plan ale romanului **Toamna roșie,** cu care Dinu Săraru inaugurează trilogia **Dragostea și Revoluția,** sînt activiști de partid. Astfel, Dumitru Dumitru este prim secretar al unui județ, Manuil Păianu este secretar cu probleme organizatorice, Anghel Tocsobie are o înaltă funcție de partid în Capitală. Oameni cu muncă de răspundere, investiți cu dreptul de decizie, așadar argumente suficiente pentru a încadra cartea lui Dinu Săraru în sfera, nu îndeajuns de clar delimitată dar existentă, a romanului politic. Și, într-adevăr, nu numai secvențele din roman în care apar personajele amintite, alături de altele aparținînd aceleiași lumi a activiștilor, ci și destinele altora, neimplicate direct în munca de partid, stau sub semnul politicului. Alexandra Terentia Rudeanu, după o scurtă copilărie calmă la conacul bunicilor din satul Cireșu, trăită în cultul strămoșilor patrioți, boieri de viță veche, se formează apoi, în primii ani ai revoluției, în epoca dosarelor de cadre, cu teama dezvăluirii unei biografii cu multe puncte „neclare". Țăranul Ghiță Praz, prietenul din tinerețe ale lui Dumitru Dumitru, dă foc, împreună cu acesta și cu alți săteni, conacului Rudenilor. Peste treizeci de ani Dumitru Dumitru îl va numi „omul cu care am semnat primul meu act revoluționar". Și nu este o metaforă, ci o realitate, un act cu implicații politice de care participanții nu sînt decît vag conștienți : „I-am dat foc, zice Ghiță Praz cînd ajunse în curte sonticăind, lîngă Dumitru Dumitru. I-am dat foc însă care e rostul ? (...) — Rostul e, zise Dumitru, că nu-i mai suferim. Asta e rostul". Unui personaj secundar, tatăl îi adaugă în certificatul de nastere, în epoca stalinistă un nume „la modă" și omul se numește acum, caraghios, David Visarionovici Cezar. Este, în fond, și acesta tot o formă de presiune a politicului. Exemplele se pot înmulti, pînă aproape de epuizarea personajelor cărții, într-atît existența acestora apare indisolubil legată de structurile politice.

Ce se întîmplă însă în acest roman politic, care este miza cărții ? În acest prim volum Dinu Săraru procedează expozitiv, își aduce adică în scenă personajele, le caracterizează uzînd de clasicul portret balzacian sau de tehnica retrospectiei și creionează subtil cîteva conflicte care ar urma, bănuim, să fie amplificate și analizate în cărțile viitoare ale trilogiei. O opoziție surdă, izbucnită cîndva în trecutul personajelor, se lasă ghicită, în spatele ritualului comportamental al ședințelor, între Dumitru Dumitru și Anghel Tocsobie. Amîndoi sînt oameni cu mare experiență, porniți de jos, (unul, țăran sărac, celălalt copil orfan) buni psihologi. În timp însă ce experienta lui Dumitru Dumitru este o punte către ceilalți, un mod de a înțelege și ajuta, sau de a repara greșelile, la Anghel Tocsobie ea s-a transformat într-un sistem teoretic etanș, aplicabil în orice situație, dar care așează între el și oameni un vid impenetrabil, întreținut cu grijă de o inteligență ascuțită. Conflictul, incipient doar, sugerat abia printr-o replică echivocă, o frîntură de gînd, o privire semnificativă, schimbarea fizionomiei, un gest scăpat de sub rigorosul autocontrol (Dinu Săraru știe să observe detaliul și să-l fixeze într-o formulare pregnantă) ține de existența unor structuri psihologice diferite, opuse chiar, care, manifestîndu-se în aceeași zonă, vor intra, fatal, în coliziune. O altă situație conflictuală se prefigurează în relația afectivă dintre Alexandra Terentia Rudeanu și același Anghel Tocsobie. După perioada în care a trebuit să-și ascundă cu grijă ascendența, femeia este dominată acum de o veritabilă **obsesie a biografiei.** Reactie normală, cu profundă și clară motivație psihologică. Ea îi face însă istoria familiei sale ilustre lui Tocsobie, obsedat și el de biografie, dar în sens contrar. Vechimii de secole a Rudenilor Tocsobie nu-i poate opune decît amintirea tristă a orfelinatului din Alba. În plus Alexandra îl suspectează de carierism, iar Tocsobie nu poate ieși din carcasa comportamentului oficial, de teama ridicolului. Relația dintre cei doi este, așadar, cel puțin ambiguă, dacă nu contradictorie. Conflictul mocnește, lăsînd să se întrevadă viitoarea scenă a explicării (căci **Dragostea și Revoluția** este un roman tradițional). În pragul unei modificări existențiale importante se află și Manuil Păianu, secretarul cu probleme organizatorice. Om rutinat, uzat însă de responsabilități care-l depășesc, transformîndu-l într-o anexă a funcției ce trebuie păstrată cu orice preț, Păianu va primi o lovitură neașteptată din partea propriei fiice, care se căsătorește fără știrea părinților, pleacă într-o excursie în Iugoslavia, ajunge la Triest și... nu se mai întoarce. Tot echilibrul (dealfel îndeajuns de precar) al personajului este distrus. Supusenia sa, garanție pînă acum a conservării, devine frică teribilă. Păianu se teme de orice schimbare, iar evenimentul cu pricina amenință să-i schimbe cursul vieții. Majoritatea personajelor din carte se află în pragul unor schimbări, al unei opțiuni importante. Tudor Cernat, directorul general al unui mare grup industrial a și făcut opțiunea. Este vorba de o optiune morală care, la prima vedere, poate fi suspectată de imoralitate. Personajul decide, după douăzeci de ani de convietuire, să divorteze. „Cazul" este complicat de un memoriu (de fapt o delatiune) al soției lui Cernat, adresat organelor superioare de partid (motivul vizitei lui Tocsobie în județ). Omul este suspendat din funcție în vederea unei anchete. Discutia cu primul secretar Dumitru, de care-l leagă vechi relatii de prietenie, lămurește în bună măsură titlul trilogiei lui Dinu Săraru : „— (...) Divortul tău e un fapt social și, dacă vrei, unul politic și eu asa trebuie să-l tratez. — Nu, insistă, Tudor Cernat, divorțul meu e un fapt omenesc care priveste viata mea personală, individuală, pînă la urmă forul meu intim, sentimentele mele cele mai adînci și mai ale mele. Pentru că nu m-am însurat cu societatea și nici nu divortez de societate.

Eugen Popa : „Șantierul Canalului Dunăre-Marea Neagră"

— Dar în societate, în societatea care te-a girat pînă azi în toate actele tale care au fost sociale. — Divorțat sînt pentru societate mai puțin Tudor Cernat decît căsătorit ? întreabă el repezit. — Da, zice Dumitru Dumitru, esti mai puțin. — Tovarășe prim-secretar, revine Tudor Cernat, cu o ironie care nu putu scăpa lui Dumitru, divortez. Pentru că respect convenientele societății noastre, am venit să vă informez. Nu pot respecta însă si prejudecățile".

Scriitorul întinde cîteva fire epice urmînd ca apoi, în celelalte volume, să le stringă cu mînă forte și să le acorde o semnificație general umană. Premisele se află în acest prim volum.

Valentin F. Mihăescu

Scriitorul și revoluția

Urmare din pag. 1

împămîntenesc atari prejudecăți în cele mai variate medii, numai și numai pentru că vehiculează („pe sub mînă", cum se zice) puncte de vedere care contravin celor „oficiale". Chestiunea nu se circumscrie esteticului, implică morala, sănătatea de caracter a partenerilor de dialog. Cum revista care ne găzduiește este eminesciană prin paternitate și zestre, avînd menirea să fie trena de lumină a Luceafărului, îmi îngădui să mă confesez în acest mod, deloc solemn ori protocolar. Adevărul n-are nevoie de togă și scorțoșenie. Dar, poate înainte de orice, mă îmbie la această meditație de atelier atmosfera memorială a începutului de mai, prin excelență revoluționară, care implică — profesional și civic — pe toți. fiii patriei, tocmai în punctul de foc al relației acestora cu politicul. Scriitorul nu vrea și nu se poate abstrage acestui *dialog perpetuu, vital și fecund,* cum voi încerca să reamintesc, chiar telegrafic, în cele ce urmează.

Nu cunosc scriitor mare al niciunui timp care să se fi sustras curgerii evenimențiale a destinului patriei lui, mersului lumii în care viețuia. Această neostoită prezență în „viitoare" este supremul argument al participării scriitorului — cu limpedea cugetare și verbul (uneltele sale specifice) — la ideile politice în stare să-i asaneze personalitatea, să-i fecundeze talentul. În ultimii 60 de ani, bunăoară, ca să ne menținem în „clipa cea repede..." a marii zile de 8 mai 1981, nici un eveniment important al vieții românești, nici o trăire sau simțire națională, nici un eveniment important al vieții românești, nici o trăire sau simțire națională, nici o fibră a acestui dens fragment de istorie nu au fost străine de viața și lupta Partidului Comunist Român. Nu trebuie să te fi prenumărat obligatoriu printre membrii lui pentru a înțelege și a participa — prin tîlcurile morale, educative ale cărților — la acest uriaș demers al partidului, care a devenit, prin decantări succesive și mereu cîștigate calități, o grandioasă operă istorică națională, așa cum apare aceasta azi, în ceasul sacru al sărbătoririi celor șase decenii, cît numără partidul, virstă a maturității și acțiunii în depline puteri. Timpul comunist pe care îl relev este al țării și al oamenilor ei. Scriitorul este, știm bine, el însuși fiul timpului — cronicar și crainic de adevăr — și prin asta al țării. A fi scriitor politic azi înseamnă a fi revoluționar, calitate care nu se măsoară cu vorba (cum mai cred unii), ci cu fapta, cu dira de neșters pe care o lași în urmă-ți. Cum unealta scriitorului este chiar Cuvîntul — labilul, ușorul, iutescăpătorul — voi spune că dira de neșters ce îi revine acestuia rezidă în acel har specific, Visul, descinzînd din mantia de lumină a Luceafărului. El, visul, venind din cele mai adînci straturi ale ființei, legitimează trăinicia cuvintelor, cărămizile rostirii scriitorului, așezămintele pe care acesta le edifică în conștiința națională.

Celebrînd cei 60 de ani de existență a Partidului Comunist Român, omagiem istoria de grele jertfe și strălucite victorii ale comuniștilor români și, deopotrivă, pe acela care se află în fruntea acestui mars glorios, ctitorul de țară nouă, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Partidul și Conducătorul sînt una, ei denumesc, în strînsă îngemănare, centrul vital al națiunii, conștiința de sine a poporului român, mintea, inima și bratul constructor al României socialiste.

Romanul neorealist

Modern, ca și **Absenții,** însă cu tinctura mediilor felurite, **Vocile nopții** de Augustin Buzura este un roman solid și ambițios, analitic și naturalist, studiind sub înfățișarea unei superficiale anchete un caz de inadaptare morală. Un tînăr, cu o imaculată extracție socială, Ștefan Pintea, muncitor necalificat într-o fabrică, este chemat la miliție, spre a clarifica un dosar penal, care, pare-se, îl privește direct. Anchetatorul, un locotenent isteț invită pe bănuit într-o cameră spre a se reculege din șoc și spre a-și recapitula, solitar, ultimele cîteva luni din biografie, fără totusi a-i comunica precis conținutul afacerii în chestiune. De aci, porneste în fond prozatorul al cărui scop este de a examina o deliberatie morală, prin mijlocirea unei constiinte tulburate de o primejdie incalculabilă. Omul însuși se potrivește unui asemenea incident administrativ, întrucît Ștefan Pintea este, cronologiceste, slab, sovăielnic la morală, un derutat extras dintr-un mediu intelectual și plicat, precum un înger sumbru, într-un cadru sociologic violent. Biografia lui, dedusă din fragmente, nu are nimic tipic ci este picarească și senzațională. Cu un tată miner alcoolic și un bunic bigot, Ștefan Pintea se înscrie la o facultate de filozofie, unde este un student nu fără merite, căci merge într-o excursie în Iugoslavia, în chip de cadru politic. După o inverosimilă aventură cu o ziaristă occidentală „de stînga", nevasta unui pictor celebru dar inteleg&tor prin natura proporției biologice (femeia este cu mult mai tînără decît bărbatul), Ștefan Pintea se întoarce în țară, asistă la inundatii catastrofale (prilej pentru scene lugubre) și, din pricina ruinării casei părintești, renunță la studii și se angajează „în producție" ca „necalificat". Viata lui la din acest moment un aspect ireal și mecanic, făcînd din Ștefan Pintea un element pasiv și „absent" : locuiește la căminul de nefamiliști, coabitează cu Lena, sotia unui fost potentat ajuns la „munca de jos" și se mută în fine în casa acestuia, la mansardă,în chipul unui văr al unei alte doamne cu moravuri libertine, cunoaste mediul demnitarilor „mijlocii" (directori de întreprinderi, personaje influente, „cadre") și sfîrseste această experientă în momentul chemării la miliție, pentru cercetări. Istoria acestui examen, tipic la Augustin Buzura, constînd în deductia unui moment biografic crucial ori a unei erori, ascunse în jungla evenimentelor curente, este cantitativ totul în **Vocile nopții** și contine materia sociologiceste cea mai interesantă. Odată ce locotenentul Veza îl eliberează pe Ștefan Pintea din, aparent, lipsă de probe, febra morală scade în chip simțitor : întors la părinti, spre a reconstrui casa, omul cumpără lemne, cărămizi, ciment și ajunge cu reparatiile la un pas de sfîrsit. Somatia finală a lui Veza, care ancheta un furt de bani din căminul unde locuise Pintea, încredințat că hotul este fostul student, nu aduce în plus decît ideea că justiția manevrată maniacal și prezumtios poate proba cu usurintă orice. În sfîrsit, bătrînul Pintea, opintîndu-se la roabă, face un infarct și deasupra tabloului violent al transportării lui la spital, într-un automobil, romanul se încheie.

De altfel, nu atît continuistic, **Vocile nopții** este o productie mai presus de comun. Întrucît Augustin Buzura și-a creat un stil din a modifica practic cronologia în raport cu miscarea sufletească directă și de a surprinde umanitatea într-un singur exemplar al ei contradictoriu în momentul crizei morale acute. Enigul este ancheta ori introspectie, avînd a se deosebi prin agent : exterior atunci cînd obiectul stă în domeniul politic și social, ori interior, precum este cazul în **Absenții** și în **Vocile nopții,** romane ale unei erori cu neputință de detectat în cutele biografiei.

Totusi, fată de **Absenții,** care studiază mecanica optiunii în individ, **Vocile nopții** vine cu un spor însemnat de eveniment sociologic. Prozatorul fotografiază cu „blitzul" ori filmează în gust neorealist domeniul industrial și viata cotidiană a uzinei, fără festivism (directorii, inginerii șefi fără limbaj, golurile în productie, raportele trucate), intelectualul tînăr (Dana, ziaristă, ajunsă receptioneră de hotel, apoi bibliotecară), alimentatia la cantină, „le milieu", mediile quasi-interlope, excursia în străinătate (cu polemica de idei, la o bere, cu un „occidental"), „cadristii" (caricați), protectionismul, circiuma populară, kermesele și chefurile private, sedintele de productie și de spiritism, căminul muncitoresc de nefamiliști cu ceva de senzational în gustul „western".

O astfel de optică „concretistă", cultivînd minutiozitatea dizarmonică, limbajul crud ca o bandă magnetică, brutalitatea, viata „asa cum este", provin din naturalism și, la proportia contemporaneității, este neorealistă. Naturalistă e și psihologia, căci, desi cu aparentă analitică, **Vocile nopții** înregistrează conduita contradictorie cu origine în tulburările instinctive și în motivațiile viscerale, reactia brutală, citeodată de un „erotism" furibund (Lena), precum și, privind de sus, o „senzatie de disconfort", care întretine în urechea narativă un persistent zgomot mecanic fără origine precisă. Acest sentiment de provizoriu și de fragmentar, care face deductia morală imposibilă, pare a veni de pretutindeni și îl impresorează pe om ca o apă involburată (inundatia este aci, ca și în **Mierea** de E. Uricaru, o alegorie).

Dacă psihologia e monotonă întrucît este efectul unei singure priviri (ca și Mihai Bogdan, din **Absenții,** Ștefan Pintea vine cu melancolia lui furioasă peste evenimentele globale), în schimb umanitatea, examinată prin exemplarele izolate, este de o culoare iesită din comun. Eliminînd pe Ștefan Pintea, cu „ceva imatur, sălbatec, imprevizibil", cellalti sînt psihologii omogene și robuste, cînd ies din sfera deformatoare a optiei principale.

Întîia insusire a umanității din **Vocile nopții** este diversitatea pitorească și, în fond, compozitia ei intentionat netipică, ireductibilă la caracter. Nu avem aci „muncitorul necalificat", „amanta", „potentatul", „smecherul", „cadoasa" cît indivizi diversi, cu reactii imprevizibile, ca în viată, aproape filmati pe ascuns cu un transformator fidel.

Stelică Goran, un soi de uvrier Stănică Ratiu, cu totusi cîte o linie excesivă (un pungaș filosof, cu comportament de brigant popular), bătăusii Sultan si Mocanu, fosti infractori în eternă vrajbă cu „caralii". Neamtu — aventurier și hoț, obsedat de evaziunea peste hotare. Visan — poltron si lugubru. Radu Stroescu, mic carierist politic, iată un sinoptic de o rară amploare în proza de azi sub raport caracterologic.

Apoi femeile, cu instinctele lor tulburi și cu legăturile familiale mereu subrezite, printr-o manie a evaziunii extraconjugale : Lena, Ioana Stoian, Magda Stănescu, „occidentala" Violeta, toate cu un „ce" incalculabil între desfrîul pur și disperare.

În fine, un sir de insi cu o conduită spectaculoasă, reductibili totusi la o trăsătură obsedantă de caracter : locotenentul Veza, Filipas — un potentat judetean ajuns „numai" sef de sectie la o fabrică, Isaila Stănescu — „delfinul" lui si apoi înlocuitorul în functie, Ică Stănculescu — directorul „hippy", cu vocabular pitoresc, extras din calendarul ortodox si din anatomia umană. Adaug aci inventia onomastică remarcabilă, iesită parcă dintr-o maladie a poreclelor : Nick, Jimi Cotoiul, Nelutu Ufederistu, Linguriță, Droangă etc.

Și nu întîmplător, căci Augustin Buzura este, în ciuda aparentelor de eloventă împiedicată și de frază care se porneste cu greu, un stilist, în planul lui, fără cusur și cu rare scăderi jurnalistice. S-ar putea zice că prozatorul este baroc si cu uriase fraze arborescente, că narativa vine, cu complicatiile ei, dintr-o verbozitate imposibilă. Observ însă, că nimic nu este mai potrivit psihologiei „în miscare" adoptate de prozator decît acest stil aparent „fără stil", pe care el l-a creat singur, pe măsura umanității pe care o reprezintă. Două-trei erori, provenite din exces, (suspensul obositor, cîteva pagini onirice, fără rost) și un fir robust, secat prea repede (folclo-

Artur Silvestri

ion potopin

Privindu-te în ochi

Privindu-te in ochi, mi s-a părut
că toate-n jurul meu devin istorie
contemporană, că oamenii cînd ies
din casa lor, sub pașii drepți, pămîntul
începe ca o harfă, din mii de corzi să sune
îngemănînd cu razele solare-un cîntec
în albie purtînd un singur suflet...

Eu l-am văzut, privindu-te în ochi
cum sufletul acesta se ridică
asemenea coloanelor de templu
și sprijină cupola dulce-a țării.

Dar nu întreb de unde vine
puterea germinațiilor vaste...

Cine le-a dat, fîntînilor, să vadă
pînă-n adîncuri unde-au însetat
perechi de ochi, sau mari perechi de aripi
de la un om la celălalt să zboare
să scoată din tranșeile tăcerii
cuvintele, pe cele adormite, trezindu-le
cu apa din izvoarele luminii.

Privindu-te în ochi am înțeles
că numai tu, puterea ta deplină
coloana infinită a puterii tale
trecînd prin noi ne-aduce dimineața
sub ploaia ei de aur, cînd pămîntul
începe ca o harfă din mii de corzi să sune
din mii de corzi, să sune-ntreg pămîntul !

Cununa de cuvinte

M-apropii de cuvinte să le pun
pe toate-ntr-o cunună, să-mi rămînă
cînd soarele și stelele apun
ca torțele aprinse, vii, în mînă
și să te cînt pe tine-așa cum ești
înalt și drept și demn cum este țara
cum sînt aceste plaiuri românești
unde se-ntoarce acasă primăvara.

Cuvintele au învățat de mult
fiind mereu cu tine-n lupta dreaptă
că sînt și ele-o undă din tumult
și către visuri sînt și ele-o treaptă
de nu-s agrafe doar în blondul păr
al zilelor și se aprind în vreme
cuvinte purtătoare de-adevăr
urcînd din vatra vrerilor supreme

Cu-asemenea cuvinte îmi deschid
floarea iubirii fiindcă azi o zi e
înaltă-aniversarea ta, partid
ca un simbol visat de poezie
și-ți spun : — Te vom urma necontenit
voința ta fiindu-ne voința
căci oameni noi prin tine-am devenit
și vrerea de lumină ni-i ființa !

Noi știm că dintre cîte stele sînt
pe boltă de cînd steaua ta există
se luminează viața pe pămînt

rotindu-se pe-orbita comunistă !
Și-n versurile mele, cîte spun
privelistile-adînc se înfioară
căci în cuvinte-i gîndul viu comun
și-n singe-același steag se desfășoară.

Puterea care dă putere

Tu ești puterea care dă putere
căci doar prin tine noi putem să fim
ești cîntecul de viață din artere
și cîntecul iubirii, unanim !
Ți se deschid aripile enorme
și zborul tău departe-n viitor
materia e gata s-o transforme
în vis ce se-mplinește, al tuturor !

Ești puntea ce ne leagă și ne poartă
din clipă-n clipă și din zi în zi ;
să prindem în tipare noi, de artă
tot ce-am iubit și tot ce vom iubi
Cum să nu-ți împletim cununi pe frunte
cînd ești cununa marilor iubiri
și ființa ta e gata să înfrunte
ori unde-ar fi, adînci împotriviri !

Azi, de 8 mai, sărbătorim prin tine
îndemnul care vine din străbuni
de-a fi stăpînii marilor destine
de-a fi mai drepți, mai înțelepți, mai buni
Zi de 8 mai, senină sărbătoare
a celor care fac din munca lor
în ale vieții libere tipare
să plămădească timpul viitor !

Ai pus, partid, în țara românească
sigilii de lumină și de vis
înalta frumusețe să domnească
pe drumul vieții către culmi deschis
corola-n inimi ce pe culmi tresar
purta-va o corabie de pace
dintr-un hotar de vis în alt hotar

Corabia cu 60 de catarge
spre orizonturi comuniste large...

Monumentul viu

Noi nu cunoaștem simbure de piatră
din care să răsară peste veac
un arbore de aur, un copac
încununat ca focul viu din vatră
de flăcări fără liniște, spun munții
de aceea nu din palidul granit
să-i taie meșterul arcada frunții
cînd fruntea lui e-nscrisă în zenit !

La fel și bronzul : — Nu e trunchi de carne
să-l poți cuprinde și să-i dai contur
nu poate nimeni cugetul să-l toarne
în forme, cînd el este cuget pur !
El poate fi cuprins cu-a lui statură
măreață, cu-ai lui ochi de febre arși
cu via'a lui, cu-ntreaga lui natură
doar de sublima bătălie-n marș
a visurilor care n-au zăgazuri
fertilizînd ținut după ținut
ca apele ce năvălesc din iazuri
Partidul este pentru visuri scut !

Alt soclu nici nu poate să reziste
și monumentul viu, cuprins în mers
simbolul revoluției socialiste
e-un punct de sprijin pentru univers !

Sever Cornel Mermeze : „Victorie"

Inima mereu vie a națiunii noastre

Urmare din pag. 1

prosperat ca niciodată astfel, poporul a dobîndit noi certitudini economice și sociale, cultura și arta, creația au devenit o tot mai vie și mai cuprinzătoare manifestare de spirit a sa.

A șaizecea aniversare a partidului, gloriosul său jubileu ne insuflă noi forțe, noi temeiuri și noi motive pentru ca, mai uniți, mai hotăriți, să îndeplinim întocmai hotărîrile Congresului al XII-lea al partidului, Programul identității noastre politice și sociale, al dezvoltării pe noi trepte de progres și civilizație. Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu constituie un viu îndreptar pentru aceasta ca și un moment de adîncă reflecție asupra istoriei și problematicii noastre contemporane, în consens cu noile cerințe, cu condițiile și posibilitățile lumii în care trăim. Aici, în patria sa de naștere, partidul nostru conduce eroic destinele oamenilor. Făurit de oameni și pentru oameni, aici, în patria sa de naștere, partidul nostru comunist își asumă eroic responsabilitatea față de pacea și fericirea noastră, a tuturor, militînd cu consecvență pentru pacea și fericirea lumii, pe o planetă care, altfel, s-ar putea îngropa de multe ori sub propriile sale ruine.

Un nume, cel al secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, face înconjurul inimilor noastre și, fundamental ca însuși adevărul vieții și adevărul însuși despre viață, ne face ca la acest jubileu să privim cu mîndrie și demnitate la tot ceea ce am înfăptuit și vom înfăptui, să privim cu încredere la viitorul pe care, clipă de clipă, deja, îl trăim.

Un act revoluționar

Urmare din pag. 1

apropiat de cel al revoluției franceze au înțeles că ceea ce este propriu ființei altor popoare, chiar comune ca origine, este străin ființei noastre, că sufletul românesc, — și istoria o poate dovedi pe întreg parcursul ei —, a fost și este străin violenței și dacă a răspuns uneori cu violență, motivul n-a fost decît unul, convingerea mai marilor unor vremi, că acest norod este atît de bun, încît poate răbda orice, că pînă la ajungerea cuțitului la os orice experiență este posibilă cu el. Nu, n-a fost posibilă. Este permanent instructiv pentru un scriitor să se aplece cu dragoste și respect asupra trecutului ca să-și poată guverna propria înțelegere asupra menirii lui în lume, în lumea din care a venit și în care va intra, lăsînd secunda viețuirii lui să pilpîie în numele adevărului pentru care a trăit. Dacă a trăit pentru el. Alte revoluții și-au început guvernarea instituționalizînd cenzura și dîndu-i drepturi inchizitoriale, revoluția pașoptistă și-a marcat începutul existenței sale stîrpind-o, și meritul el, din acest punct de vedere, nu este altul decît acela că, reprezentînd cu adevărat un popor, i-a cunoscut nu numai vrerile dar și sufletul. Sufletul nu poate fi închingat, în primul rînd. Există, așadar, o continuitate în tradițiile revoluționare ale poporului român și aceste tradiții, indiferent de furtunile de mai lungă sau mai scurtă durată, se reîmpămîntenesc ca o cerință firească a propriei noastre scurgeri și rămîneri pe acest pămînt. Un popor cu o istorie atît de îndelungată nu poate pierde niciodată ceva definitiv, mai devreme sau mai tîrziu, ceea ce s-a cîștigat prin suferință și jertfe și s-a pierdut prin alte suferințe și alte jertfe, iese la lumină, tîșnește cu o forță de nebănuit, cu un suflu dionisiac și se instaurează în ordinea firească a lucrurilor. Odată cu acest suflu apar și reprezentanții meniți să restabilească suveranitatea dreptului, a legii și a gîndului, ultimul mai suveran în ierarhia drepturilor decît orice drept deoarece toate s-au născut din el. Revoluția noastră socialistă poartă în geneza ei nu numai tezaurul de idei al trecutului, dar și cel de suflet al unui popor care și-a sacrificat nu o dată floarea vieții atunci cînd a trebuit să-și apere sărăcia, nevoile și neamul și care este gata acum, în această epocă neasemuită cu celelalte să-și consolideze cuceririle revoluționare, truda lui, să-și apere zidirile din afara noastră și dinlăuntrul nostru, cărămida înroșită de sudoare și cartea scrisă cu singe.

Desființarea cenzurii la noi, în Republica Socialistă România, afirmă consecvența revoluționară a partidului, maturitatea la care a ajuns revoluția noastră, maturitatea demonstrată permanent de creatori meniți să sublinieze gravitatea și importanța gîndului ce dă strălucire și adevăr cauzei din care s-a născut. Cauza noastră comunistă, unică și indisolubilă. Transcrise în programul care i-a guvernat continuitatea, Partidul Comunist Român nu și-a uitat făgăduielile și, chiar dacă unele din ele au fost oprite să iasă la lumină de timpuri neprielnice, dorința de a lăsa gîndul să-și fie singur răspunzător în fața conștiinței a căpătat concretețe și nu se poate să nu legăm această împlinire de spiritul cu adevărat revoluționar al Partidului nostru și de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care prin această măsură n-a schimbat un decret prin altul, ci o mentalitate cu repercusiuni îngrăditoare în alta, cu valori pozitive nu numai pentru arte, ci pentru întregul nostru mers înainte. Cîștigul întregului asupra părții este infinit mai mare, întregul fiind însuși mecanismul de gîndire revoluționară a partidului, mecanism subordonat realismului și adevărului și care a mobilizat după sine ramuri ale ideologiei dintre care nu de mică importanță sînt realizările în domeniul filozofiei, esteticii, literaturii etc.

Depinde de beneficiarii acestei libertăți, nu puțini la număr, de la cei ce dau gîndului aripi de zbor, pînă la cei ce fac din pana aripii bisturiu social, ca zborul să nu fie un simplu zbor iluzoriu și bisturiul un simplu instrument de tăiat, depinde de răspunderea lor față de întreg ca partea să nu strălucească în sine, ruptă de ansamblu și în dezacord cu adevărul ei cel adevărat. Literatura ca parte a ideologiei, reprezintă ea însăși un întreg, capabilă ca nici o altă parte a ideologiei să reflecte suma celorlalte, deci să se dizloce și să se adune în același timp. Funcția ei particulară și generalizatoare avînd capacitatea reflectării globalului, are și forța întregului, de aici dăinuirea ei în timp. Nu putem merge înainte fără a ne autodepăși, fără a ne autoanaliza la modul cel mai sincer. Numai dezbărați de sferturi de adevăr și de întreguri de minciună vom putea, literar vorbind, nu să trecem prin timp, ci să-l ajutăm, înainte de toate în folosul lui. Actul revoluționar al desființării cenzurii a dat cîmpului literelor un spațiu multiplu de desfășurare, deloc neted și nicidecum în afara răspunderii. Ca scriitori comuniști, născuți din durerea și bucuria acestui pămînt, cei mai mulți formați la școala începutului revoluției socialiste, fără a fi pionieri, avem ceva din trudnica existență a deschizătorilor de drumuri, gîndul bun al așezării temeinice într-o orînduire cu o gîndire stabilă, a noastră, implicîndu-ne în tot și în toate, cu sentimentul că n-am fost părtași numai la cinstea altora, la înțelepciunea și curajul lor, ci deopotrivă la ceea ce alții au durat rău și prin noi, prin existența noastră tacită sau nu îndeajuns de pilduitoare.

NUMELE POETULUI

Dan David

Juriul celei de-a treia ediții a Concursului de debut în volum al *Editurii Eminescu*, format din Valeriu Răpeanu, Vasile, Nicolescu, Alex. Chriacescu, Adrian Anghelescu, Nicolae Dragoș, Doina Uricariu, Alexandru Ștefănescu, Elis Bușneag, Viola Vancea, Mariana Ionescu, Lucia Crăciun, a decernat premiile pentru roman, nuvele, povestiri și publicistică, precum și cele pentru poezie, cele mai numeroase...

Descoperind printre premiați mulți autori tineri talentați publicați și încurajați de revista „Luceafărul", ne bucurăm de această formă de continuitate în selecția valorilor și-i felicităm din inimă pe toți componenții juriului pentru alegerile pe care le-au făcut : truda lor nobilă (au fost „luate în considerație" 900 de manuscrise") nu va putea fi răsplătită de tinerii autori decît prin cărți excepționale...

Printre premiați am întîlnit și numele lui Dan David ce-și zicea sieși „geniu al eșecului"... De cînd am scris despre el în „Luceafărul" repurtează succes după succes. *Editura Albatros* i-a reținut poeme pentru „Caietul debutanților" și acum, iată *Editura Eminescu* îi va publica prima *carte*.

Cu puțin timp în urmă Dan David îmi adusese le redacție „organizată", „bine structurată", cea de-a doua carte de poeme din cele patru pe care le-a scris, „Un știuc de mămăligă" sau „Flăcăoaica, știința poeziei și camionul" — bocete rock. După „Au plecat roboți cîntînd la coasă" deci „Flăcăoaica...". „Flăcăoaica" are două epigrafe, „Am o răbdare de bou" (Van Gogh) și „Ce monsieur ne sait ce qu'il fait : il est un ange" (Rimbaud), e structurată în două cicluri, „Un pahar de vin roșu pentru Benjamin Franklin" și „Poeme scrise de un optimist bolnav de cancer" și continuă metodic demersul poetic al primului volum : încercarea de a ajunge la un stil oral, eruptiv, al *prezenței* continue, al emisiei verbale delirante, sugerînd *imediatezza*, urgența, nevoia irepresibilă de a comunica, stil care a făcut din Céline un maestru de necontestat al prozei moderne franceze... Nu vrem să facem în acest scurt articol „o descriere" a noului volum al lui Dan David, ar fi dealtfel imposibil, cum ai încerca „să fotografiezi o injurătură", vrem doar să-i asigurăm pe componenții juriului *Editurii Eminescu* că au făcut o bună alegere, Dan David e un *autor total* scrie și o foarte interesantă proză, și mai ales e autor înainte de a-și vedea cărțile publicate spre deosebire de unii inși sprințari care au publicat un braț de cărți și spre a ne convinge că-s autori mobilizează cohorte de critici... Dan David, ca și Traian T. Coșovei, Valeriu Stancu, Ioana Bălan, Liviu Antonesei, Lucian Vasiliu, Marcela Mariana Milcu, Marius Petrescu, are și alte cărți scrise, și nu din mefiență ezităm uneori să scriem despre un tînăr poet care ni se pare înzestrat dar care a scris o singură carte, nu posibila noastră eroare ne obsedează ci gîndul că un eventual succes facil distruge un talent autentic, „autorele" fiind obligat, gîfîind să-și urmeze „destinul", să publice mai mult decît scrie.

Din cele șapte cărți scrise, Dan David își va publica una... Apoi lucrurile vor merge mai ușor... sau nu vor merge mai ușor dacă Dan David va voi să rămînă același poet necomun și incomod de astăzi... Fiind eu însumi un autor care nu am publicat încă o carte întreagă ci doar fragmente de cărți nu pot decît să-l sfătuiască să rămînă așa cum e...

Cezar Ivănescu

MARIN CODREANU

Imn de slavă pentru o zi lumină

Binecuvînt, patrie,
pentru steaua zborului veșnic
de care-ți vorbesc.

Binecuvînt pentru-ntîiul
8 MAI comunist
durabil zidit
în furtunile vremii.

Meșteri și cititori
au fost cei mai buni
comuniștii.

Izvorul ce-l văd licărind de departe
în faldurile stelelor
biruitor fluturînd peste lume
e cămașa lui Tudor
năvădită din fire de Jiu
și de Olt
în auritoare lumină.

Purtată a fost
un veac mai tîrziu
de uriașe hoarde eroice
în timp ce-mbrînceau
bîrlogul de fiare
peste bordul istoriei.

Binecuvînt, patrie,
pentru ornicul
ce întărește de șase decenii
poziția stelei
cea călăuzitoare.

RADU FELECAN

Partid, cititor de oameni

Ai revărsat în mine
energia masei ;
alt om mă simt
și lumea este alta.
Cerul din mine
l-au sculptat cu dalta
și-am luat
înfățișarea clasei.

Rădăcini și temeiuri istorice

Urmare din pag. 1

luptă ale poporului, ale mișcării noastre muncitorești.

Apărută pe scena istoriei, în forme incipiente, încă din ultimele decenii ale veacului al XVIII-lea și cunoscînd un impetuos proces de dezvoltare de-a lungul veacului următor, clasa muncitoare din România a afirmat, în permanență, atît valențele sociale, emancipatoare, ale acțiunii sale, cît și preocuparea pentru marile probleme cu care se confrunta națiunea română. Însăși participarea activă a muncitorimii la revoluțiile din 1821 și 1848, la realizarea Unirii Principatelor și la victoria în războiul pentru independență atestă sentimentele patriotice de care era animată.

Creșterea numerică a proletariatului — de la circa 120 000 muncitori existenți în 1860—1870, la peste 450 000 în preajma primului război mondial —, dezvoltarea conștiinței sale de clasă, pe măsura asimilării și aplicării creatoare a ideilor socialismului științific, au făcut ca mișcarea noastră muncitorească să se afirme cu tot mai multă claritate în societate, ca o forță distinctă, întemeiată pe principii politice proprii, cu largă rezonanță în societate. „Proletariatul — se subliniază în **Programul Partidului Comunist Român** — devine tot mai mult purtătorul idealurilor celor mai revoluționare ale maselor populare, exponentul aspirațiilor vitale ale întregului popor muncitor spre dezvoltarea patriei pe calea progresului, spre o viață liberă și demnă".

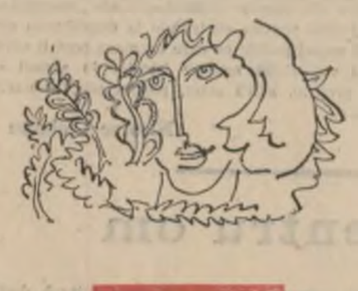

Pentru îndeplinirea misiunii sale istorice, proletariatul român și-a făurit, relativ timpuriu (începînd cu mijlocul veacului trecut) cele dintîi organizații profesionale și politice — asociații muncitorești, cercuri socialiste, cercuri și cluburi muncitorești (la București, Iași, Brașov, Timișoara, Ploiești, Galați, Craiova și în alte orașe), iar în 1893 s-au pus bazele partidului politic centralizat al clasei muncitoare — Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România.

De la început, partidul și-a asumat sarcina istorică de a conduce lupta revoluționară a clasei muncitoare pentru „prefacerea tuturor instrumentelor de muncă în proprietatea colectivă a societății întregi", pentru cucerirea puterii politice și „întemeierea societății socialiste în România". Partidul a militat cu consecvență pentru consolidarea independenței noastre naționale, pentru făurirea statului național unitar, s-a pronunțat pentru dezvoltarea industriei, împroprietărirea țăranilor, democratizarea reală a vieții politice, a organizat și susținut mișcările revendicative muncitorești. Este motivul pentru care tovarășul **Nicolae Ceaușescu** apreciază că „Anul 1893 este anul nașterii detașamentului revoluționar, de avangardă al clasei muncitoare din România. Iată de ce putem spune, cu deplin temei, că adevăratele începuturi ale Partidului Comunist Român — care continuă cele mai înalte tradiții de luptă ale poporului și își are rădăcinile implantate adînc în mișcarea muncitorească, socialistă din a doua jumătate a veacului trecut — coincid cu începutul activității partidului muncitoresc călăuzit de teoria revoluționară marxistă".

De-a lungul existenței sale de pînă la Marele Congres din 1921, partidul s-a afirmat, în planul vieții politice, ca un tot unitar, ale cărui principale caracteristici au fost : dezvoltarea unei activități nentrerupte, pe baza unui program permanent îmbunătățit, dar rămas fidel obiectivelor fundamentale formulate în 1893 ; ancorarea profundă în realitățile țării ; afirmarea sa ca un detașament activ al mișcării muncitorești internaționale. Tuturor acestora li s-au adăugat legăturile statornice cu organizațiile muncitorești din teritoriile românești subjugate de Austro-Ungaria, fapt care a permis o dezvoltare unitară a mișcării noastre muncitorești, anticipînd și pregătind deplina unificare statală.

Element dinamic, activ al procesului național-revoluționar care a culminat cu Marea Unire din 1918, proletariatul a considerat ca o datorie de istorică însemnătate a sa, să-și stringă rîndurile la nivelul statului unitar și, de pe aceste poziții, să lupte pentru ca „România nouă de astăzi să devină România socialistă de mîine". În anii 1918—1921 unificarea organizatorică a partidului, la scara statului național unitar, a parcurs mai multe etape, de-a lungul cărora a fost adoptat un program de acțiune unitar (vizînd „transformarea societății capitaliste în societate socialistă") și a fost ales Consiliul general al partidului, ca organ conducător unic al muncitorimii organizate. Participarea la alegerile parlamentare, ca și lungul șir de acțiuni revendicative care au culminat cu greva generală din 1920, au scos în evidență forța și unitatea clasei noastre muncitoare, voința sa de a-și cuceri, prin luptă, dreptul la o viață mai bună.

Momentul de culme al acestui istoric proces l-a constituit convocarea, începînd cu 8 mai 1921, a Marelui Congres menit să statueze unificarea, pe baze comuniste, a organizațiilor socialiste din România unită. Au participat peste 90 de reprezentanți ai secțiunilor socialiste din întreaga țară, purtători a 540 mandate din partea muncitorimii române organizate. După dezbateri aprofundate, delegații au aprobat programul partidului, document fundamental prin care s-a stabilit scopul luptei detașamentului de avangardă al proletariatului român — „trecerea puterii politice și economice în mîna muncitorilor de la sate și orașe" și „înfăptuirea organizației socialiste a societății".

Lucrările Congresului au fost întrerupte, la 12 mai 1921, datorită intervenției forțelor represive care au arestat un mare număr de delegați, dar important rămîne faptul că se realizase deziderat esențial al forumului muncitoresc — făurirea Partidului Comunist Român, partid unic al proletariatului român, conducătorul încercat al poporului în lupta pentru emancipare socială, libertate, unitate și independență națională. „Partidul Comunist, continuatorul mișcării revoluționare, socialiste, a partidului clasei muncitoare făurit în 1893 — subliniază tovarășul **Nicolae Ceaușescu** — a dus mai departe și a ridicat pe un plan superior, în noile condiții ale dezvoltării României, lupta de eliberare socială și națională".

Au trecut de atunci 60 de ani. Ani de puternică afirmare a partidului comuniștilor în viața politică a țării, de atașament profund față de cauza patriei, a poporului în mijlocul căruia se formase și în numele căruia a militat neabătut, ca forță de avangardă, revoluționară. Dintre acești 60 de ani, timp de două decenii (1924—1944) partidul a acționat în condițiile grele ale ilegalității. Cu toate greutățile întîmpinate din partea forțelor represive, el și-a dezvoltat și întărit necontenit legăturile cu masele, a îndrumat și condus mari bătălii de clasă împotriva exploatării și asupririi și s-a situat în fruntea luptei împotriva pericolului fascist, pentru apărarea integrității și suveranității României. Ca un corolar al acestei vaste activități, izbînda insurecției din august 1944, începutul revoluției de eliberare națională și socială antifascistă și antiimperialistă, a scos în evidență rolul politic conducător al partidului, capacitatea sa de a-și ralia cele mai largi pături și clase sociale în epopeea eliberării. Prin aceasta s-a deschis calea trecerii la transformarea revoluționară a societății românești, operă istorică a întregului nostru popor, în frunte cu Partidul Comunist Român.

Astăzi, urmînd neabătut politica științifică a partidului — la elaborarea căreia o contribuție hotărîtoare a adus și aduce tovarășul Nicolae Ceaușescu — poporul nostru își clădește cu deplină încredere viitorul, ridicînd necontenit patria pe culmi tot mai înalte ale civilizației socialiste și comuniste. Exemplul pilduitor al înaintașilor, în rîndurile cărora făurarii de acum șase decenii ai partidului comunist ocupă un loc de înaltă cinstire, se constituie nu doar în glorioase fapte de istorie, ci în îndemnuri vii de înfăptuire, pe pămîntul scump al patriei, a idealurilor pentru care au militat și s-au jertfit generații de glorioși luptători. Iar cel mai înalt omagiu pe care-l putem aduce luptei și jertfei lor, este munca neobosită pentru făurirea, sub conducerea partidului, a măreței opere de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism.

Democratizarea temelor

Urmare din pag. 1

tot felul. Dacă nu ne lasă să spunem ?! Se discută mult despre zonele interzise, linii de înaltă tensiune, pe care, dacă le atingi, rezultatul nu poate fi decît unul singur — electrocutarea. Eram, în bună parte, îndreptățiți să facem astfel de afirmații. Trăiam, scriam cu obsesia spunerii, a dezvăluirilor senzaționale (indiferent cum, problemele de măiestrie le aminam pentru mai tîrziu, totul era să spunem). Dezamăgiți, convinși că nu se mai poate face nimic, unii s-au retras, alții, mai rezistenți la conjuncturi, mai încrezători, s-au apucat să învețe, să scrie cu înverșunare, și-n același timp, să-și apere pagina scrisă. Paradoxal, aș zice, tocmai în acea perioadă apăreau cărți de seamă ale literaturii române, **Moromeții** și **Desfășurarea**, **Groapa**, **Setea**, **Bietul Ioanide** și **Scrinul negru**, **La cea mai înaltă tensiune**, **Toate pînzele sus**, **La Răzeși**, **Dincolo de nisipuri** etc. Rămîn la părerea că unii dintre noi, obsedați doar de spunere — chiar dacă scriam, încă nu eram scriitori sau, într-o exprimare mai blîndă, nu simțeam literatura. (Asupra acestei chestiuni, a spunerii, a dezvăluirilor și-atît, au stăruit interesant în ultima vreme Mircea Iorgulescu, Valeriu Răpeanu, Alex. Ștefănescu). Aveam și momente de luciditate, glumeam cu prietenii : Am aflat din surse absolut sigure că foarte curînd au să dea drumul la suprarealism. Ce credeți, sîntem pregătiți să practicăm un suprarealism de înaltă ținută ? Și toți ne temeam că nu, nu sîntem pregătiți... Dezbararea, fie și treptată de dogmatism, a stîrnit derută printre unii scriitori, chiar dacă toți ne plînsesem de el — începea să se destrame un paravan la adăpostul căruia, de bine — de rău o scoseserm la capăt. Democrația, sau democratizarea temelor de care se vorbește azi, dezamorsarea zonelor minate, deconectarea liniilor de înaltă tensiune, toate acestea fiind posibile doar în condițiile democratizării întregii vieți sociale și politice, a luptei partinice împotriva abuzurilor de orice fel, a atragerii maselor la conducerea societății, ne-au obligat să medităm mai cu nădejde asupra rostului literaturii, și-n același timp, să ne asumăm răspunderea de a fi scriitor. Așa a început greul, a început cu democrația, din fericire pentru literatura română. Cum era și firesc, deceniul șase a intrat în atenția prozatorilor — și în numai cîțiva ani ne-am îmbogățit cu proze de valoare semnate de Constantin Țoiu, Marin Preda, D.R. Popescu, Augustin Buzura, Ion Lăncrănjan, Dumitru Popescu, Dinu Săraru, Radu Cosașu, Aurel Dragoș Munteanu, Petre Sălcudeanu — scriitori de prestigiu, care spun, dezvăluie, dar o fac cu mijloacele artei, cu maturitate artistică, și nu doar cu istețimea de a specula senzaționalul. Talentul, luciditatea, un înalt simț al răspunderii i-au ferit pe scriitori să comercializeze în pagini de maculatură dramele deceniului șase. Despre această perioadă se va mai scrie, fără-ndoială, căci pentru literatură ea s-a dovedit generoasă nu numai prin nedreptăți și suferință, prin lipsă de experiență și interese, ci și prin romantism revoluționar, prin eroismul în muncă a milioane de oameni. Observația, ce mi se impune acum, este că imaginea societății noastre de pînă-n '60 n-ar fi tocmai limpede și îndeajuns de cuprinzătoare fără a ne referi și la cărțile de valoare scrise și publicate în acea perioadă de Titus Popovici, Teodor Mazilu, Eugen Barbu, Constantin Chiriță, Sütö Andras, Marin Preda, Nagy Istvan, Zaharia Stancu. Omul muncitor, creatorul de bunuri materiale și spirituale, cel care duce lucrurile mai departe, se luptă pentru mai bine, care, cum spuneam adesea, își face viața, cel ce constituie materia primă pentru literatură, a existat și atunci în milioane de exemplare, există și azi, va exista veșnic. Din fericire pentru literatura română, este din ce în ce mai greu să fii scriitor acum, cînd zona omului contemporan a fost deschisă, deminată, cînd se poate scrie despre acest om în „toată complexitatea lui". E greu să scrii despre omul unei perioade de pace, de muncă, despre omul care-și face viața, merge la lucru, la școală, vine acasă, își crește copiii și se gospodărește etc. — de unde „conflictul puternic", de unde acel „palpitant care să electrizeze" ?! Complexitatea ne-a dat și ea mare bătaie de cap. În urmă cu vreo 20 de ani, circulau două versuri, ce tare ne-au amuzat : „Merge motul pe cărare / și complexe multe are" — pe care le-am interpretat ca fiind o ironie la adresa încercărilor neindeminatice de a umaniza personaje gîndite schematic. Cu unelte vechi, cu apucături meșteșugărești este greu de pătruns în zona omului contemporan. Spre a folosi termeni des uzitați, critica literară ne atenționează mereu în acest sens. Din fericire pentru literatura română, este greu să fii scriitor și dintr-o altă pricină : în ultimii ani, în frontul prozatorilor au intrat combatanți încăpățînați, ce multe știu, ce se pricep a le spune, rezistenți la intemperii — i-aș cita pe Eugen Uricaru, Ion Dan Nicolescu, Gabriel Gafița, Mircea Săndulescu, Monica Săvulescu, Grigore Zanc, Tudor Octavian, Sorin Preda etc. Ei se mișcă îndeosebi în zona contemporană, în afara schemelor (doamne ferește să le-nvețe, să le-aplice !), au mobilitate în multe medii, în diverse epoci, ei surprind cititorul prin pagina bine scrisă și prin prospețimea observației — cum mă surprinde, chiar în ziua cînd așternd aceste rînduri, un nume nou, atras de mai vechi întîmplări și înțelepciuni, cu farmec și sens, gravitînd în jurul unor idei generoase, acest nume fiind al lui Stelian Tăbăraș, iar romanul de curînd intrat în librării intitulîndu-se „Zilele cele scurte". Aș zice să fim mulțumiți că este tot mai greu să te mențli scriitor în condițiile deschiderii spre marile teme și a lărgirii frontului scriitoricesc. Dacă unul sau altul dintre noi va fi să piardă, contează mai puțin. Sigur, literatura va fi în cîștig.

atelier literar

poșta redacției

M. V. DEREANU : Deocamdată, nu se pot trage concluzii. Paginile trimise cuprind doar un soi de fișe de caracterizare destul de schematice, scrise într-un stil pretențios, greoi, nesigur și cam didactic. Deobicei, lucrurile esențiale în caracterizarea personajelor trebuie să reiasă din acțiunile lor, din desfășurarea firelor epice ale cărții.

T. ȘERBAN : Două pagini ceva mai bune : „Hai cîntă pasăre", „Peisaj".

ETK 38 : Citeva lucruri nițel mai înfiripate, printre multe altele în scădere de substanță: „Jertfă", „Piinea", „Din ou", „Părinții".

I. S. BUȘTENI : N-am găsit nimic, din păcate, din ceea ce ar putea fi socotit un semn al vocației lirice.

COSTIN GRIGORAȘ : Aptitudini lirice, vădite, deocamdată stinjenite destul de mult de excesul metaforic, de un sarcasm insistent, invariabil pînă la monotonie, de unele prelungiri discursive. Pagini ca „Arheologie", „Indigo", „Melci ambulanți", „Lecția de celebritate", „Bumerang", reprezintă, însă, opțiuni semnificative în contul unor rezultate viitoare și mai concludente.

V. MUNTEANU : „Și eu", „Voi pleca".

I.D.D. : Nimic nou ; aceleași alcătuiri greoaie, mate, obscure, lipsite de emisie.

LAURA MARA : Impresie de regres, de pierdere a nuanței (în expresie) în favoarea unui limbaj frust, primitiv, brutal. Ceva mai bine, în „Cuvinte", „Pentru tine", „Pentru voi", „Lucru de mînă".

V. CRIMATU : Citeva lucruri interesante : „Generația", „Ce fii, ce viței".

EMADELA : Evoluție promițătoare, în „Trenul", „Cuvinte lumină", „Primăvara".

FELICIA : O serie de lucruri frumoase (printre multe jucării delirante, impenetrabile): „Aprilie", „Relaxare", „Risipă", „Tablou de familie", „Toamnă absurdă", „E frumos", „Argumente" „7 Aprilie", „Întrebări", „Explicații", „Peste 5 minute", etc.

N. GULIMAN : Sînt, în paginile trimise, confirmările unui posibil drum în poezie (mai ales, în „Drumul soarelui", „Imn pentru ce ar trebui să fie", „Miinile", „Destin", „Firesc", „Pretext"). Există încă, desigur șovăieli, stîngăcii, inegalități (dar acele „diferențe" de care vă mirați, sînt, uneori, simple și firești „fenomene de creștere"). În general, calea pe care mergeți e bună — lecturile vă vor conduce, treptat, din aproape în aproape, spre dezlegarea tuturor problemelor și nedumeririlor care vă frămîntă. (Titlurile menționate la „Manuscrise neiscălite" nu sînt cele mai bune, ci cele mai ușor de identificat de către autorii lor, care au uitat să le iscălească, ori le-au iscălit indescifrabil, ori s-au mulțumit să-și indice numele doar pe plic, unde feluritele degradări, pete, stampile, etc. îl fac la fel de indescifrabil. Dealtfel, după cum se știe, o elementară bună cuviință cere ca orice scrisoare, și cu atît mai mult niște manuscrise adresate, nu-i așa, tiparului, să fie semnate cît se poate de citeț !...).

R.I.M. : Considerațiile din scrisoare sînt judicioase, dar, din păcate, concretizarea lor lasă de dorit. Textele sînt, în general, lucrate cu conștiinciozitate și acurateță, dar rămîn, în cea mai mare parte, greoaie, confecționate cu un arsenal poetic cam învechit, convențional, didactic. Vorba n-are grație, mlădiere, „aripi", etc. Citeva pagini se apropie intrucîtva de poezie („Zbatere timidă", „Primăvara"), dar încă nu la modul decisiv.

G. ROGOJINARU : Citeva din „pilule" („Gînd", „Cireșe", „Bacovia", „Febră") și vreo două din compunerile oneste, convenționale, care le urmează („Doină", „Polonius").

MONA RADUCANU : Impresia generală e favorabilă și perspectivele par să fie bune (în încercările de a surprinde și „descifra" inefabilul, stările difuze, etc., în aplecarea, inspirată, spre paradox — V. III- etc). Sînt, deci, motive să continuați.

Dor de soare, Dinu Coman (mai bine, în „A+A", „E soare"), **R. Popel, Ana Stroia** (mai bine, în „E plină masa"), **K. Mohaupt, Niccolo Paganini, Lidia Esna, C. Marinescu — Tătulești, P. Tomescu** (ceva mai bine, în „Amurg", „Cămașa-frunții"), **Vasile Zgorobete, Ozolin Dușa, Al. C. Miloș** (ceva, în „Septembrie". „Sticle cu șampanie", „Iubesc podurile orașului") ; Nimic nou !

Raymonda, Lia Oprea, Elia Ovidiu, D. Al. Seul (versuri), **Liliana Volcu, Leviathan, N. Dicu, G.A.L., Ciprian Nan, Victor Munteanu, Adrian-Daniel Popa, C.M. — Budurișan** (ceva, în „Nebăuta", „Citeodată îmi vine", „Nenăscuților), **Maira C.L., A. H. Subpădureanu, Victor Antoniu, C. M. Grigoraș, Elvira Șerbu, Al. Lincu, Aurelian Pop, Ioniță Paul, Gh. Pruteanu, D. Gioglovan, M. Găureanu, D.B. Borode, P. Luncașu, Ina Mareș, D.R. Bulai, I.D. Hălăugeșteanu, M. Chiurlea, Valentin Alexandru, Silvia Loghin :** Încercări de nivel modest.

Geo Dumitrescu

N. R. Manuscrisele nu se înapoiază.

Masa tăcerii

N-o să cineze nimeni la această masă ;
Pe scaune de piatră nimeni n-o să șadă ;
Tăcerea-ngîndurată strînsă aici
E albă ca o iarnă de zăpadă.

Aici sînt veacuri de simțire fină,
De morți de morți țesută cu răbdare,
Tot ce a fost și tot ce o să vină
E în această amplă nemișcare.

Vremea, din fugă se oprește aici,
Ingenunchează și se reculege.
Ce măreție-n faptele-omenești
Ea se cutremură cînd înțelege.

Cînd păsări vin și pleacă, fac un cerc
Peste rotunda masă solitară.
Și zi și noapte arde-n cer o stea
Veghind imaculata ei comoară.

EMIL GAVRILIU

Livada dintre case

Livada-n care clorofila scoate
Și flutură verzi flamuri de mătase,
Prin arborii cu crengile plecate
E cimitirul nostru dintre case.
Așează în pridvorul bolții-albastre,
Pe cerul încă tămîiat de ploaie,
Lalele care ard ca blînde astre
Și trandafiri cu ochii de văpaie.
La fiece mormînt îngenunchează
Lumina, tremurînd, ca boarea-n soare ;
Cu gene lungi de iarbă cite-o rază
De minz subțire-adulmecă răzoare.
Prin faguri plini de mierea albei liniști
Albinele-adierilor fugace
Mai fornăie pe nas printre arinești
Din psaltiri străvechi de frunze pace
Poteci se-ascund prin grașita bogată,
Prin lodoba în care-amurgul arde ;
Se rotunjesc pe brazda-nmiresmată
Bănuții de romaniță și cocarde.
Dorm bunii și străbunii noștri-n clisă
Părinții și feciorii-nclnși în bete,
Pe scoarțe noi de rădăcini de tisă,
De salcie, cu ciucuri lungi în plete
Pînă în meri și-n peri, amiezi de vară
Și nopți cu lună îmbrăcate-n zeghe,
Aprind pioase-n orice poamă rară
Pentru noi toți o candelă de veghe...

ION CRAIOVA

Drumul soarelui

Drumul soarelui trece și prin inima noastră
Altfel n-am mai fi înflorit în această
întinsă grădină
Și-n zorile după nopți fără lună
Roua amară nu s-ar mai fi ridicat
De pe frunțile noastre albite.

Strigăm cu hohot de lumină „sîntem !"
În veșnicia vastului ocean ce ne-nconjoară
Și sîntem !

Sîntem mult pentru o lume
În care multe adevăruri zac în întuneric.

NUȚA SULIMAN

Amintiți-vă...

Amintiți-vă
că sînteți oameni
și că sfîșiați mii și mii de piini
fără-a cunoaște taina piinii.
Nu-mi spuneți
că taina armelor o știți
și că puteți face
toate frunzele lumii să cadă
într-o singură clipă.
Amintiți-vă
că sînteți oameni
și că un soare ați putea ivi
strălucitorul soare-al păcii.

SAVU TEAHA

Moartea Eroului

Pușca veche a oftat din greu
peste inima ce s-a ridicat
în turnul cu porumbei,
iar zîmbetul s-a risipit
ca un fum pe cerul
devenit mai puțin sever
cu vapoarele noastre albe.
Eu atît am văzut
din moartea Eroului,
Onorată Curte cu Juri.

BORIS MARIAN

Se cheamă că...

Se cheamă
Că ne-am depășit stadiul
Coborîm acum invers
De la crustă la miez
De-aceea poate, inima piinii
E mai fierbinte
Și tot astfel
Fructul,
Ne ocupă mai complet
Palma
Ne-am depășit stadiul
De a privi lucrurile
Pe dinafară
Sîntem în miezul lor
Laolaltă cu inima.

RAMONA ȚENȚ

E totul neprihănă în purele livezi

E totul neprihănă în purele livezi
cum totu-i o capcană, capcane dacă vezi,
nu te uita la dreapta, la stînga, jos sau sus
ci cîntecul ți-l cîntă, și zi ce ai se spus
ca floarea, ca izvorul, ca pasărea în zbor,
de dragul tuturora și nimănui dator,
nu te-nspăiminte nimeni — (au
cine-a-nspăimîntat
o inimă viteză, un gînd inaripat ?) —
hrănește-ți cu iubire miraculosul glas,
e tot ce ai pe lume, e tot ce ți-a rămas
să-nfrunți, rizînd, absurdul și vaierul obscur,
înalță-l să vibreze ca stelele-n azur,
pentru nimic în lume nu te opri din drum,
nu te deda ispitei sirenelor de fum
căci singura minune, o crezi sau nu o crezi,
e dulcea neprihănă a purelor livezi.

PETRE VLAD

DIN LIRICA CEHOSLOVACĂ

VLASTA DVORACKOVA

Auzul

Cel mai bun auz din lume
îl au copacii.

Copacul aude
cum vine ziua
cum în frunze se naște verdeața,
cum plutește barca pe riu
și cum se șterg pe drum urmele pribeagului.

Copacul plînge cu multe ore
înainte de-a fi doborît de secure.

Vînătorii au vrut
să facă din copaci ogari.

Copacul trebuia să urmărească
direle de lumină ale vulturilor
cu-n lătrat să încunoștiințeze
somnul adînc al leilor
și să aducă șobolanii impușcați.

Copacul nimic nu înțelege
Ordinele și amenințările
sînt pentru copac
o liniște surdă.

Crengile lui întinse
se roagă întruna
ca toate ființele
să capete auzul.

Nu în zadar...

Uită-te la mîinile tale
ce delicate sînt ;
Auzi,
am zis, că ai mîini delicate.

Spune-le mîinilor ce-ai auzit
în fiecare zi să le repeți
ca ecoul
care face o gaură în zid.

În fiecare zi să le spui,
căci nu va fi în zadar ;
cîndva vor avea de ce să se prindă
cînd va bate ceasul din urmă.

●

MIROSLAV FLORIÁN

Vorbirea

Lumea
e mută,
și trebuie să spună ceva mare,
la git venele îi sînt umflate,
gesticulează sălbatec,
capelanii își întorc cu milă spatele,
uitîndu-se în foc topitorul înțelege năravurile,
la fel sora care scaldă copilul
și învățatul ce vede totul în microscop.

Lumea spune adevărul în față,
vai și-amar de surzi și orbi !

Inima se înfierbîntă cînd pronunțăm cuvinte
de ură, de dragoste și de frică.

●

MILAN KRAUS

Scrisoarea veche

Scrisoarea veche are filele galbene,
scrisoarea veche are literele șterse,
scrisoarea veche are multe greșeli de gramatică.

Atîția ani au trecut !

Mîna aceea este moartă acum,
gura a încremenit,
destinatarul a încărunțit.
A rămas numai mărturia dragostei,
a rămas numai epistola veche îngălbenită.
Scrisoarea mamei.

Nu poți pleca din lumea asta fără urmă,
să te pierzi printre nimicuri
și să sigilezi ușa.

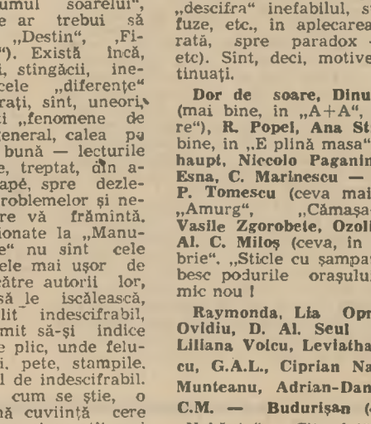

Desen de Gabriel Strba
(R.S. Cehoslovacă)

Decedată, o umbră lungă
îți împresoară numele.

Apa liniștită e învolburată,
aerul străpuns tremură,
dalele se zguduie.

●

JULIUS LENKO

Ah. cîte versuri am...

Ah, cîte versuri am neterminate... !
Versul, chiar și cel scurt,
îl încep ușor, îl termini greu...
— Ca-n dragoste.

Și-n vers omul e ca-n dragoste
pentru joc plătește cu singe.
Sau cîștigă tot —
Sau pierde totul.

●

VLADIMIR REISEL

Lacrima

Am îngropat
un om apropiat
și-n pămîntul reavăn
mi-a picurat
o lacrimă

După un an
lacrima a înflorit

Nu trebuie s-o ud
e veșnică
va înflori la infinit

Învăț și pe copiii mei
să-i pronunțe numele
Dragostei

Și prin toate cazurile s-o treacă

●

JIRI WOLKER

Pribeagul zice

Iubesc stelele
căci seamănă cu pietrele din curte.
De-aș umbla desculț prin cer,
mi-aș răni picioarele pe el.

Iubesc pietrele din curte
căci seamănă cu stelele.

Strălucesc în calea mea
de dimineața pînă seara.

În românește de
Nicolae Armeș

CARTEA DE DEBUTURI

O carte remarcabilă

Datorită unei modificări minime, titlul rubricii noastre a devenit compatibil cu o recenzie la cartea *) lui Al. Piru. **Debuturi** cuprinde, în majoritatea cazurilor, texte publicate inițial în revista „Luceafărul", pe cînd profesorul Piru susținea rubrica numită „Cartea de debut", și grupate, acum, în trei capitole mari : **Critica și istoria literară, Prozatori și Poeți.** În primul capitol sînt înserate comentarii la **Vlad Țepeș (Dracula) — Între legendă și adevăr istoric** de Ștefan Andreescu, **Introducere în opera lui Miron Costin** de Mircea Scarlat (acest autor nu avea, în momentul apariției cărții sale, douăzeci de ani, după cum afirmă profesorul Piru, ci douăzeci și cinci), **Cantemir în cartea ieroglifelor** de Elvira Sorohan, **Introducere în opera lui Vasile Alecsandri** de Emil Ghițulescu, **Eminescu la Ipotești,** de I. D. Marin, **Ion Creangă între marii prozatori ai lumii** de Mihai Apostolescu, **Grigore H. Grandea (omul și opera)** de Pavel Țugui, **G. Bogdan-Duică** de Dumitru Petrescu, **Mihail Sadoveanu. Teme fundamentale** de Zaharia Sângeorzan, **Introducere în opera lui Mihail Sadoveanu** de Fănuș Băileșteanu, **Opera literară a lui Lucian Blaga** de George Gană, **Poezia lui Vasile Voiculescu** de Liviu Grăsoiu, **Bacovia și Bacăul** de Gheorghe Pătrar, **Poetica lui Ion Barbu** de Dorin Teodorescu, **Permanență și modernitate** de Valentina Marin Curticeanu, **Utopica** de M. N. Rusu, **La umbra cărților în floare** de Cornel Ungureanu, **Preludiu** de Alexandru Ștefănescu, **Masca Principelui** de A. I. Brumaru, **Polemos** de Nicolae Baltag, **Foiletoane** de Alexandru Dobrescu, **Romanul românesc și problematica omului contemporan** de Adrian Cosma, **Ideografii lirice contemporane** de Lucian Alexiu, **Conștiința artistică prin operă** de Constantin Dumitrache. Fără emfază, fără să se teamă de enumerări și de rezumate, Al. Piru aduce prețioase precizări de amănunt și respinge citeva lucrări, cu binecunoscuta sa ironie.

În capitolul **Prozatori** sînt examinate cărți semnate de Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu, Costin Buzdugan, Gabriela Adameșteanu, Rodica Braga, Dinu Săraru, Oprea Georgescu, Costache Olăreanu, Dan Ion Vlad, Gh. Borneanu, N. D. Carpen, Mircea Săndulescu, Ioan Dan Nicolescu, Mircea-Valer Stanciu, Daniel Drăgan, Dan Claudiu Tănăsescu, Sănziana Pop, Elena Nestor, Mihai Tatulici, Ștefan Pirvu, Apostol Gurău, Victor Marin Basarab, Mircea Diaconu, Radu Țuculescu, Ion Lilă, George Băiculescu, Leon Talpă, Octavian Stoica. Răceala tradițională a actului critic este atenuată de rezumate amănunțite, punctate periodic de idei simple, dar adevărate : „Desigur, am putea începe prin a explica autorului de ce cartea nu este încă un roman adevărat (întîi de toate pentru că nu creează oameni vii, care să ne rămînă în memorie după lectură)...".

Capitolul despre poezie ia în considerare cărțile semnate de 97 de poeți. În plus, sînt trecute în revistă producțiile poetice semnate de cincizeci și patru elevi de școală generală din clasele IV—VIII, precum și de șaisprezece elevi de liceu. Cu familiaritate, considerînd că poezia trebuie citită la rece, fără prea mari emoții, urmărindu-i-se procedeele și folosind din plin metoda citării copioase, criticul parcurge rapid lungi suprafețe poetice : „În categoria experimentelor lirice trebuie pus volumul de debut **Mirele Piinii (Cartea Românească, 1977)** de Ion Beldeanu. Ce va să zică asta «mirele piinii» ? Cuvintele se asociază greu. Mirele trezește ideea de nuntă, iar piinea e un aliment". Cu alt prilej, criticul își arată preferințele poetice, în general : „Poeta apare pe deplin formată de la început, prinsă în versificație, alertă, spontană, ingenioasă în imagini, amabil ironică sau superior naivă, inteligent-jucăușă, inepuizabil senzitivă...". Apar și ironii urzicătoare : „Cei care lovesc «cu bună seamă» în vers nu vor avea posteritate, sînt doar «furi de armonie și iubire». Rezultă că cine vrea să reziste timpului trebuie să laude sonetele, ca și nule, ale lui Radu Pătrășcanu. Bieții critici !"

Debuturi este o carte remarcabilă.

Voicu Bugariu

*) **Al. Piru : „Debuturi", Editura „Cartea Românească", 1981.**

REVISTA STRĂINĂ

● **ISTORIA LITERARĂ** este o disciplină care a ieșit de sub zodia documentului inert, capabil doar să reconstituie o realitate muzeală. **Studiile franceze** ale Universității Yale sugerează o inovație metodologică tinzînd spre reînvierea unei tradiții glorioase de cercetare pozitivă, pe fondul unei viziuni moderne, ce consideră trecutul în chip de prezent continuu, mai ales pe linia filozofiei morale și a surprinderii unor nuclee de permanență intelectuală. Numerele elaborate sub conducerea cercetătoarei Marie-Rose Logan se particularizează prin introducerea unor concepte de filozofie existențială în domeniul arid al cercetărilor de arhivă. Perspectiva actuală se naște din meditația asupra mijloacelor de cercetare, cît și asupra realității literare înseși.

● **UN DOMENIU** dintre cele mai pasionante ale filozofiei culturii de azi, îndeosebi sub forma așa numitei „antropologii filozofice", se referă la subcultura marilor centre urbane, a megalopolisurilor, cum spunea un celebru arhitect. Îndeosebi fenomenele de folclor de stradă, care se nasc prin impactul mijloacelor de mass-media asupra formelor de organizare spontană a vieții de cartier, cum sînt cele din Bronx, New York, au constituit subiectul de predilecție al unor savanți grupați în jurul revistei „Semiotexte". Publicație trimestrială, revista radiografiază textele, formele de expresie imagistică și orală, introducîndu-le în circuitul mare al culturii, pe linia unor fenomene de ruptură a limbajului, cum sînt cele din poemele lui Antonin Artaud. De asemenea, **Semiotexte** consacră numere monografice unor teme de istorie culturală, cum sînt freudismul sau moștenirea filozofică a unor gînditori de tipul lui Hegel sau Nietzsche.

● **POEZIA ARABĂ** a sărbătorit, de curînd, pe unul dintre cei mai mari poeți moderni ai săi, Gibran Gibran. Celebrat ca o personalitate complexă, filozof, pictor, poet și romancier de aleasă ținută, minuitor în egală măsură a limbii engleze și a celei arabe, el a constituit un fenomen de confluență a culturii tradiționale arabe cu inspirația modernă a fenomenelor artistice insurecționale de la începutul acestui secol. Trăind mai ales într-un mediu străin de limba în care s-a exprimat cu predilecție, Gibran a cultivat, totuși, o expresie considerată a fi consecința cea mai înaltă a unei evoluții artistice și lingvistice cu implicații majore în întreaga cultură arabă. Expoziții ample și ediții speciale din opera sa, simpozioane și conferințe dedicate lucrărilor sale marchează o dată importantă în cercetările actuale asupra operei lui Gibran.

● **UN FENOMEN** de natură să schimbe întreaga orientare a literaturii indiene contemporane l-a constituit orientarea unui grup de scriitori din jurul suplimentului literar al ziarului **Times of India** către viața oamenilor simpli, către limbajul străzii și al existenței cotidiene. Scriitori din clasele handicapate ale societății, născuți sub zodia unui impuls revoluționar, adeseori legați de mișcarea sindicală și de formele organizate de luptă socială din India, ei au cultivat îndeosebi formele genului scurt, povestirea orală, transcrise într-un limbaj savuros, cu puternice amprente idiomatice, abandonînd caracterul discursiv și emfaza poematică a speciilor tradiționale. Numele unor prozatori și poeți cum sînt Kamleshwar sau S. Varma tind astăzi spre o formă de clasicizare, ei sînt comentați în marile reviste literare ale lumii și traduși pe alte meridiane, bucurîndu-se de atribute mai reprezentative decît cele ale scriitorilor tradiționali.

TELEGRAME

Stimate și iubite tovarășe VLADIMIR COLIN,

Cu prilejul celei de a 60-a aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducerea Uniunii Scriitorilor din R.S. România vă transmite un mesaj tovărășesc și colegial de sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă, noi succese în activitatea dumneavoastră de creație literară pusă în slujba culturii umaniste din patria noastră și în munca obștească pe care le desfășurați cu pasiune și devotament în slujba construirii socialismului.

La mulți ani !

GEORGE MACOVESCU
Președintele Uniunii Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Stimate și iubite tovarășe VICTOR VANTU,

Cu prilejul celei de a 50-a aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducerea Uniunii Scriitorilor din R.S. România vă adresează un mesaj tovărășesc de sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă, noi succese în activitatea literară și în munca obștească.

La mulți ani !

GEORGE MACOVESCU
Președintele Uniunii Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Stimate și iubite tovarășe ȘTEFAN IUREȘ,

Cu prilejul celei de a 50-a aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducerea Uniunii Scriitorilor din R.S. România are plăcerea să vă adreseze un mesaj tovărășesc de sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă, noi succese în creația literară și în munca obștească.

La mulți ani !

GEORGE MACOVESCU
Președintele Uniunii Scriitorilor
din Republica Socialistă România

SPORT

În cercul unde se joacă fildeșul

Națională de fotbal ne-a spus, jucînd pe Wembley, una din cele mai frumoase povești de primăvară. Întărîtată cu provizii negre (aproape nimeni nu mai credea, după Israel și Danemarca, în foamea de-a fi curajoși și zei), povestea aceasta care a durat un ceas și jumătate (și pentru unii un secol !) ne-a rămas în inimi cu chipul unei ființe din miazăzi. Nici-o echipă, de-a lungul anilor, n-a urcat malul Angliei decît cu gîndul de-a mușca, de-a rupe și de-a răsturna ordinea conservatoare din templul fotbalului, dar prea puține sînt cele care s-au întors cu dinții întregi și burțile sătule. Pe coloanele stadionului Wembley rînjesc lupii, în tribune clocotesc viforе, în iarbă pulsează suferința. Atîtea mari echipe și-au pierdut nădejdile și norocul acolo încît îți vine să zici că porțile stadionului sînt tapetate cu șapte piei de om. Toate drumurile spre Wembley, spune un cîntec, sînt pline cu polei, iar Wembley e un lac în care se scufundă adversarii. Echipa României a șters din cîntec cel puțin două versuri. Norocul începătorului e primejdios, o știe toată lumea, dar, smulgînd Angliei trei puncte din patru, tricolorii au distrus, strălucit, cu lovituri ascuțite, nervoase și îndelung șlefuite, lanțul prejudecăților care-i situaseră la marginea cercului în care se joacă fildeșul și se fixează prețul aurului. Victoria de la București și egalul de la Londra ne arată lumii și mai ales grupei în care luptăm pentru un loc sub soarele Spaniei, că avem fălci mult mai puternice decît își închipuiau unii și alții și cunoaștem exact legea neîmblînzită a drumului în sus.

Ștefan Covaci și antrenorii Valentin Stănescu și Victor Stănculescu ne-au făcut un dar pe care noi, de-acum, l-am și așezat în rama legendei și a poveștilor de seară, însă, în același timp, s-au legat cu frînghii în răscrucea unde vîntu-și schimbă laptele pe venin, de la șoapta de miere azvîrlindu-se-n urlete ce răstoarnă bărcile. Leagăn de mătase și butucul care așteaptă gît vîrtos. Distanța dintre aurori și miezul nopții e cît un tăiș de bardă. Antrenorii știu lucrul acesta mai bine decît mulți oameni. Ei, cei dintîi, nu se vor lăsa amețiți de cîntecul pe care, răpindu-l englezilor, ni l-au așternut nouă pe buze. Miercuri seara — seară pe care ne-o dorim oarecînd cu aceea de pe Wembley — jucăm la Budapesta. În mal de Dunăre, semnul victoriei ne e mereu aproape. De aceea, eu cred că echipa națională se va întoarce din Ungaria în vatra trandafirilor de la București, nepetrecută de durere și mai arsă de dorul grădinarilor Granadei.

Fănuș Neagu

PRESTIGIUL CULTURII ROMÂNE — EXPRESIE A NĂZUINȚELOR ȘI VOINȚEI CREATOARE A POPORULUI

Astăzi, mai mult decît oricînd, națiunile lumii sînt angajate într-o conlucrare și emulație pașnică, menită să le sprijine în dezvoltarea lor economică și culturală. Democratizarea relațiilor internaționale, afirmarea tot mai puternică a principiilor independenței și egalității suverane a statelor, a neamestecului în treburile interne, a nerecurgerii la forță și la amenințarea cu forța, a colaborării reciproc avantajoase, edificarea unei noi ordini politice, economice, juridice și morale internaționale, impunerea tot mai puternică a forței dreptului împotriva dreptului forței creează premise tot mai favorabile pentru ca fiecare națiune să-și aducă contribuția sa la patrimoniul universal al științei și culturii.

În aceste condiții, dorința statelor de a-și mări și dezvolta necontenit prestigiul național devine o preocupare legitimă și benefică. Principalele surse ale prestigiului națiunilor sînt astăzi realizările științifice și culturale, performanțele economice, nivelul de civilizație, echitatea raporturilor politice, economice și sociale, performanțele sportive și alte dimensiuni similare ale acțiunii istorice a popoarelor.

La aceste surse interne ale prestigiului național se adaugă și surse externe rezultate din curajul în abordarea problemelor, rectitudinea de conduită și principiile care stau la baza politicii externe, valoarea politică, morală și juridică a obiectivelor urmărite, numărul și calitatea prieteniilor și alianțelor și altele.

Factorul cultural joacă un rol tot mai mare în viața națiunilor și în competiția lor pașnică pentru prestigiu național. Istoria oferă tot mai multe dovezi că nu puterea armelor, ci geniul pașnic al națiunilor, munca și hărnicia lor sînt adevărații factori ai prestigiului național. Contribuția cea mai mare la patrimoniul de valori nu au adus-o popoarele războinice și cuceritoare, ci națiunile pașnice și muncitoare. Prestigiul războinic, bazat pe forța armelor și pe cuceriri, pe dominarea popoarelor, pe crearea și menținerea de mari imperii nu a dus în realitate la cîștiguri durabile în ordine istorică.

Românii, popor vechi și pașnic, nu au aspirat niciodată la cuceriri, nu au mînuit armele decît pentru apărarea ființei lor naționale, a pămîntului și hotarelor lor străbune. Deși dominați și divizați multe secole, devenind liberi cu adevărat numai în anii socialismului, ei privesc cultura lumii fără nici un fel de complexe, adăugînd tezaurului de civilizație și valori un plus de adîncime proprie și de strălucire inconfundabilă.

Influențele culturale și filozofice ale strămoșilor noștri daci asupra civilizațiilor limitrofe sînt studiate astăzi cu pasiune de către cercetătorii lumii, recunoscîndu-li-se, de pildă, o înrîurire pregnantă asupra vechii culturi grecești. Ele pot fi evidențiate în continuare, constituind o sursă de mîndrie legitimă. În epoca actuală putem menționa contribuții consistente și variate ale românilor la patrimoniul culturii universale. Dezvoltarea științelor tehnice, a chimiei și medicinii, a biologiei datorează mult gîndirii și spiritului inventiv al românilor. Rachetele au fost visate și proiectate în spațiul nostru, primul avion din lume a fost conceput și pilotat de un român, motoarele cu reacție datorează și ele mult românilor, sonicitatea, efectul Coandă, telefonia multiplă pe un singur fir, cibernetica și insulina sînt doar cîteva dintre contribuțiile românești la realizările științifice universale.

Geniul națiunii noastre s-a manifestat și în celelalte domenii ale culturii materiale și spirituale. Literatura română ar trebui promovată, desigur, cu mai multă consecvență, numele cele mai semnificative ale patrimoniului său ar putea să concureze orice altă mare literatură. Poeți ca Eminescu, Goga și Coșbuc nu sînt mai prejos decît poeții importanți ai lumii. Prozatori ca Rebreanu și Sadoveanu au lăsat și ei creații literare nemuritoare. Muzica românească l-a dat pe Enescu, precum și o pleiadă mare de interpreți și interprete, de dirijori care au dus mesajul artei românești pe scenele de vază ale lumii.

Românii l-au dat pe Brâncuși și pe Grigorescu, a căror strălucire artistică înseamnă pentru noi o expresie deplină a vocației creatoare a poporului, un cult al formei inalienabile, așa cum numai ochiul nostru o poate discerne în realitatea înconjurătoare.

În perioada istorică de libertate socialistă a patriei, în România s-au creat condiții dintre cele mai favorabile afirmării și înfloririi culturale. Ridicarea la cultură a maselor, pătrunderea culturii în casa muncitorului și țăranului sînt fapte fără precedent în istoria națională. Într-o epocă istorică scurtă, țăranii de ieri au ajuns să mînuiască unelte dintre cele mai moderne, produc mărfuri tot mai variate și sofisticate și chiar exportă tehnică în numeroase țări ale lumii, inclusiv în cele cu dezvoltat potențial industrial. Vindem în țările occidentale strunguri, autoturisme, tractoare, aparate de radio și multe echipamente tehnice de mare eficiență. Peste 15 000 de muncitori, ingineri și tehnicieni români acordă asistență în Africa, America și Asia. În centrele universitare românești învață mii de studenți străini de pe toate continentele.

Literatura română cunoaște acum una dintre cele mai fertile epoci din istoria sa. Poeți ca Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Ion Gheorghe și Gheorghe Pituț, prozatori ca Ion Lăncrănjan, Eugen Barbu și Augustin Buzura sînt doar cîteva dintre personalitățile culturale românești care ne reprezintă cu cinste în contextul internațional contemporan.

Deși faptul devine tot mai anacronic, unii mai împart națiunile în mari și mici, conform cu prejudecățile sedimentate într-o conștiință cinică și retrogradă. Noi am putea spune că o națiune este mare prin geniile pe care le-a dat, prin contribuția sa la cultura lumii. O națiune poate fi mare prin comportarea sa în momente istorice decisive, prin sacrificiile de care este capabilă pentru urmărirea scopurilor sale istorice. Națiunile mari sînt cele unite, iar cele mici sînt cele slabe și dezbinate. Națiunile mari sînt cele care agonisesc, iar nu cele risipitoare. Națiunile mari sînt cele tolerante și pașnice. Națiunile sînt mari dacă au istorie și un prezent dinamic și constructiv, și mai ales dacă își gîndesc cu responsabilitate viitorul. Națiunile mari sînt cele care promovează bunăstarea și egalitatea tuturor membrilor lor. Națiunile mari sînt acelea care au mari conducători. În numele acestor coordonate putem afirma cu legitimă încredere în noi înșine că națiunea română este una dintre creațiunile istorice care trebuie respectată în chip de mare națiune.

Ceea ce este specific culturii românești poate fi definit prin patriotismul și umanismul său. Inspirată din munca și viața poporului, cultura a servit propășirii acestui neam și în același timp progresului tuturor popoarelor. În momentul de bilanț, la aniversarea celor 60 de ani de la înființarea partidului, se cuvine să evidențiem că în această perioadă comuniștii au dus mai departe filonul patriotic, umanist și revoluționar progresist al străvechii culturi românești. Marile spirite românești au semănat prin opera lor iubirea dintre oameni, sămînța muncii și vredniciei, a credinței în mai bine, sămînța dragostei față de țară, a perenității unor vechi și mult încercate convingeri.

Pavel Suian

9 MAI - ZIUA INDEPENDENȚEI, ZIUA VICTORIEI

Tradiții de luptă împotriva hitlerismului și fascismului

Relevînd eroicile tradiții de luptă a partidului comuniștilor români, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta : „Niciodată în România n-a existat un alt partid politic cu o istorie atît de bogată și glorioasă care să fi luptat cu abnegație și să fi realizat atîta pentru fericirea poporului român, pentru măreția națiunii noastre. Partidul nostru s-a născut și a crescut odată cu proletariatul ; destinul său este strîns legat de cel al clasei muncitoare, al întregului popor român".

În cadrul îndelungatei și glorioasei istorii a partidului nostru, un capitol de seamă se referă la lupta sa intransigentă împotriva pericolului fascist, pentru apărarea independenței, suveranității și integrității țării. Meritul istoric al partidului comuniștilor români constă în faptul că a fost cel dintîi care a intuit primejdia fascismului, caracterul său reacționar, antipopular și antinațional, stigmatizîndu-l în fața maselor și chemîndu-le să-l riposteze vehement. Aceste constatări erau făcute pe baza exemplelor oferite de unele țări europene în care, curînd după încheierea primului război mondial, s-au instalat dictaturi fasciste. „Fascismul — scria «Socialismul», organul central de presă al P.C.R., încă la 7 decembrie 1922 — caută să-și găsească imitatori și la noi..., muncitorimea are datoria să înăbușe așa cum se cuvine încercările fasciste".

Instaurarea, la începutul anului 1933, a nazismului în Germania, al cărui obiectiv principal era lichidarea sistemului de la Versailles și promovarea politicii de revizuire teritorială, de încălcare a tratatelor internaționale și, implicit, de desființare a statelor nou create sau a acelora care și-au desăvîrșit unitatea națională după primul război mondial, a stîrnit mari neliniști și în rîndul poporului român. În acei ani de grea cumpănă, cînd agentura hitlerismului din România — „Garda de fier" — încerca să paralizeze, din interior, dezvoltarea progresivă a țării, și cînd integritatea și independența statului erau amenințate din afară, din partea Germaniei naziste și a aliaților săi, Partidul Comunist Român s-a afirmat drept cea mai fermă și consecventă forță politică în lupta contra primejdiei fasciste, pentru apărarea democrației, independenței și suveranității naționale.

Pentru a imprima mișcării antifasciste un caracter de masă, P.C.R. a desfășurat o vastă activitate pentru atragerea în această luptă a celor mai largi mase populare. În acest scop, partidul a creat un șir de organizații legale de masă, care înregimentau cele mai diverse categorii sociale. În rîndul acestora, un rol important l-a avut Comitetul Național Antifascist, creat în 1933, care grupa personalități importante ale vieții politice, sociale și culturale. Ca reprezentant al tineretului din București, a activat aici tovarășul Nicolae Ceaușescu, care „s-a impus atenției prin clarviziunea și tenacitatea cu care a dezvăluit pericolul războiului și fascismului", după cum consemnează mărturiile vremii. Obiectivele urmărite de Comitetul Național Antifascist au fost anunțate prin Apelul ce l-a publicat în iulie 1933. „Stringînd în jurul acțiunii antifasciste pe toți acei care lucrează cu brațul sau cu mintea la oraș și sat — sublinia documentul — vom putea stăvili în România triumful unui curent care poartă în el germenul de distrugere a tot ce este izvor de muncă și gîndire". Printre organizațiile de masă, create, îndrumate sau influențate de partid în acei ani, mai amintim : Blocul democratic, Liga Muncii, Frontul studențesc democrat, Frontul plugarilor, Madosz-ul ș.a.

Eforturi stăruitoare au depus comuniștii pentru realizarea unității de acțiune a clasei noastre muncitoare, în jurul căreia să se grupeze toate forțele națiunii, amenințate de pericolul fascist. Aceasta cu atît mai mult cu cît și celelalte partide muncitorești — Partidul Social-Democrat, Partidul Socialist, Partidul Socialist-Unitar — se situau pe poziții antifasciste și de apărare a independenței și suveranității naționale. Pornind de aici, P.C.R. a luat inițiativa unui șir de tratative cu conducerea celorlalte partide muncitorești, pentru a pune bazele unei conlucrări practice pe terenul luptei antifasciste. În scrisoarea C.C. al P.C.R. către Comitetul Executiv al P.S.D. din 1 septembrie 1935, după ce relevă că „unitatea este cel mai scump bun al muncitorimii", se declară : „Noi, comuniștii, sîntem gata să apărăm cu arma în mînă independența României, dacă țara noastră ar fi silită să ducă un război național, de apărare contra imperialismului fascist".

În vederea creării Frontului Popular Antifascist, pe baza unei platforme largi referitoare la apărarea intereselor naționale ale poporului român, P.C.R. și-a intensificat contactele cu grupările și organizațiile democratice, a stabilit legături cu diferite fracțiuni ale forțelor politice burgheze antihitleriste și cu un număr mare de personalități politice. În scrisoarea C.C. al P.C.R. adresată conducerii Partidului Național-Țărănesc, la începutul anului 1936, după ce i se făcea propunerea de a adera la frontul popular, semnala în următorii termeni primejdia gravă care amenința, din exterior, poporul român : „În caz de victorie, blocul fascist imperialist va șterge țara noastră de pe harta Europei, va distruge bazele însești ale existenței naționale a unui popor care a luptat secole de-a rîndul pentru ființa, unitatea și libertatea sa... Națiunea e în pericol să-și piardă și independența, și libertatea, și existența. Ea trebuie să ridice steagul luptei pentru propria sa ființă. Un imens front antifascist al poporului trebuie să se formeze".

La demascarea fascismului și la lupta practică împotriva lui, o contribuție de seamă au adus-o intelectualii democrați, patrioți. În perioada respectivă, intelectuali cu vederi progresiste — savanți, scriitori și artiști al căror renume în multe cazuri depășise de mult granițele țării — s-au situat de partea forțelor democratice, au militat prin cuvîntul și opera lor, în spiritul chemărilor partidului comunist. Împotriva fascismului, au afirmat năzuințele de independență și suveranitate ale poporului nostru, s-au ridicat împotriva înrobirii străine, a nesocotirii demnității naționale. O trăsătură a antifascismului intelectualității românești a constituit-o faptul că manifestările sale nu au fost izolate de acțiunile celor mai consecvente forțe ale democrației — clasa muncitoare și organizațiile sale.

Relevînd aportul intelectualității române la lupta împotriva primejdiei fasciste și la apărarea intereselor naționale ale țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta : „Spre cinstea și mîndria intelectualității noastre, cei mai proeminenți savanți, scriitori și artiști români și din rîndul naționalităților conlocuitoare au participat cu abnegație la lupta împotriva politicii de fascizare a țării, a trădării intereselor naționale de către clasele exploatatoare, pentru apărarea independenței și integrității patriei, iar unii dintre aceștia s-au apropiat de partid, au activat în rîndurile sale, punîndu-și în serviciul poporului întreaga lor putere de creație și chiar viața".

Un aport important la demascarea ororilor fascismului, la mobilizarea maselor în frontul comun de luptă pentru democrație și pace a adus-o presa antifascistă a vremii.

Printre colaboratorii care și-au pus condeiul în slujba acestei nobile cauze s-au numărat personalități proeminente ale vieții politice, cultural-științifice, artistice și publicistice din țara noastră.

Aderarea clasei muncitoare, a țărănimii, a intelectualității la linia politică a P.C.R. de barare a căii fascismului, de apărare a independenței țării au fost probate de acordurile de front popular încheiate în anii 1934—1935 la Băcia și Tebea, de victoria forțelor democratice în alegerile parlamentare parțiale din 1936 din județele Mehedinți și Hunedoara și în alegerile din 1937 pentru consiliile județene din diferite părți ale țării. La aceste înțelegeri de front popular inițiate de P.C.R. au aderat : Frontul plugarilor, Blocul democratic, Madosz-ul, Frontul studențesc democratic, Partidul Socialist-Unitar, Partidul Social-Democrat, precum și unele organizații din Partidul Național-Țărănesc, Partidul Radical-Țărănesc și altele. Succesele dobîndite de P.C.R. în lupta antifascistă din acei ani demonstrează pe deplin justețea aprecierii Plenarei Comitetului Central al partidului comunist din iulie 1936 că : „Fascismul nu e popular în România și nu are rădăcini în masele populare". În același timp, practica socială a dovedit că unitatea forțelor democratice și patriotice era pe deplin posibilă și că aceasta era calea care putea salva țara de pericolul fascist.

Odată cu declanșarea expansiunii hitleriste pe continent, pericolului fascist intern i s-a adăugat primejdia hitleristă pe plan extern, care viza independența și integritatea teritorială a patriei. „Astăzi — scria revista teoretică a partidului comunist, „Lupta de clasă" din mai 1938 — cînd planurile de cucerire ale Germaniei hitleriste sînt clare și cunoscute nu trebuie să fie nici un patriot care să nu vadă acest mare pericol ce amenință poporul român". Dar numai în a vedea și înțelege acest pericol „nu este suficient. Acest pericol trebuie adus la cunoștința maselor largi populare și aceste mase trebuie organizate și conduse la lupta pentru înfrîngerea acestui pericol".

În martie 1939, cînd trupele hitleriste, care invadaseră Cehoslovacia, ajunseseră la granițele țării noastre, partidul comunist a adresat întregului popor român un apel, în care se arăta : „Trupele de asalt ale lui Hitler au invadat Cehoslovacia și se găsesc la granița țării noastre. Întreg poporul să se pună în stare de alarmă... Să fie pregătit la luptă întreg poporul român pentru apărarea țării, împotriva cotropitorilor fasciști!". În acele zile fierbinți, cînd guvernul român a decretat mobilizarea parțială, partidul comunist a dat cuvînt de ordine membrilor și simpatizanților săi să se prezinte la unitățile militare și să lupte „pentru întărirea forței politice și morale a armatei contra Germaniei hitleriste și a statelor revizioniste", subliniind că „războiul poporului român pentru apărarea independenței și granițelor țării, contra agresiunii este un război drept".

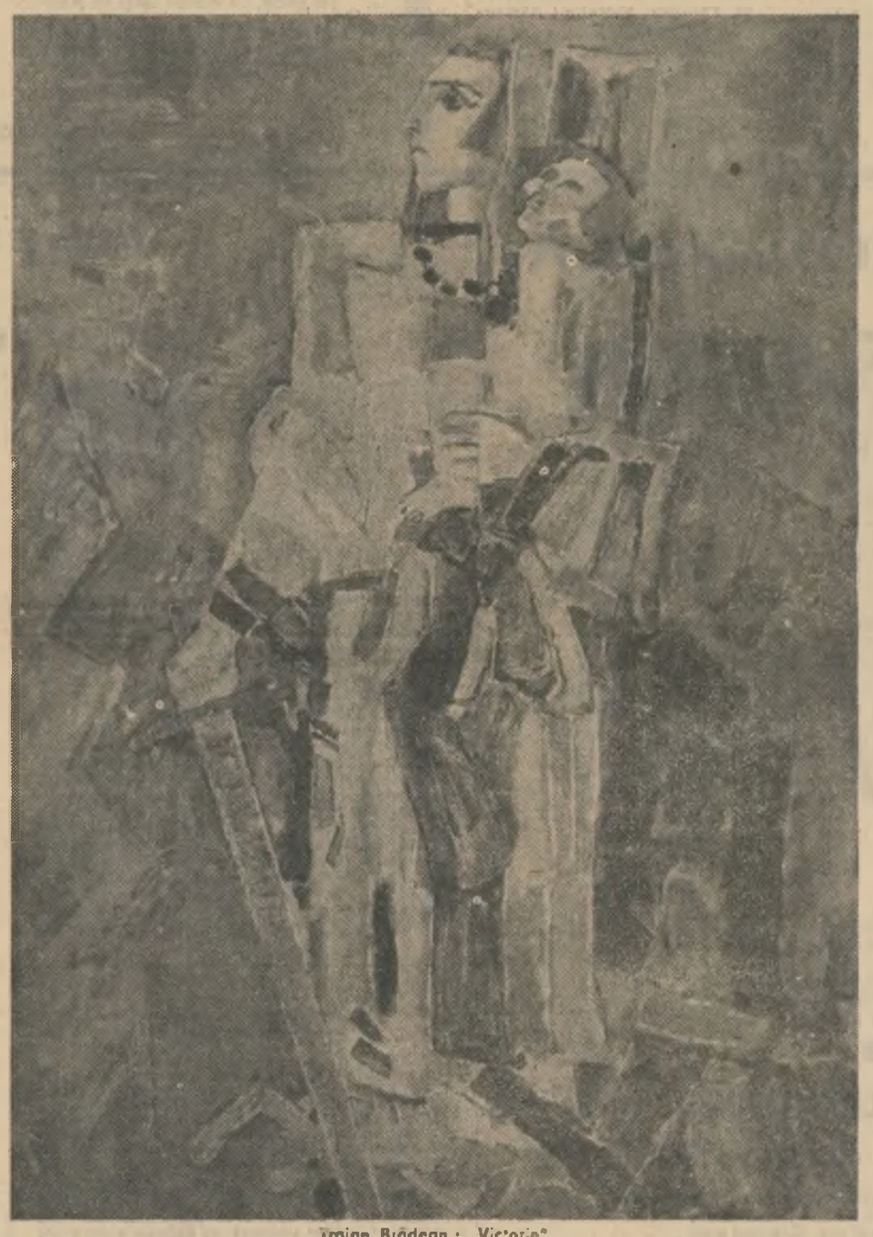

Traian Brădean : „Victorie"

Vibrantele chemări ale comuniștilor pentru salvarea patriei, a independenței și suveranității sale au avut un larg ecou în rîndul maselor muncitoare de la oraș și sate. Stă mărturie în această direcție răsunătoarea manifestație antifascistă de la 1 mai 1939 din București — la care, unul din principalii organizatori a fost tovarășul Nicolae Ceaușescu — și din alte centre ale țării, desfășurate sub lozincile „Vrem România liberă și independentă!", „Jos fascismul", „Jos agresorul hitlerist". Viguroasa ridicare la luptă a muncitorimii române la 1 mai 1939 a avut o mare rezonanță nu numai pe plan național, dar și pe scară internațională. Desfășurate la scurt timp după declanșarea agresiunilor hitleriste în Europa, demonstrațiile antifasciste, antirăzboinice și patriotice din România au avut un larg ecou în opinia publică internațională, care a reținut, în comentariile ei, hotărîrea poporului român „de a rezista expansiunii puterilor fasciste".

Eroica luptă dusă în acei ani de partidul nostru, în fruntea clasei muncitoare, a forțelor progresiste, sub steagul democrației și independenței țării, amploarea mișcărilor democratice, cît și atitudinea realistă a unor personalități și grupări politice burgheze au stăvilit pentru un timp ascensiunea spre putere a organizațiilor fasciste și înrobirea țării Germaniei naziste. Aprobînd activitatea desfășurată pînă atunci de partidul comunist pe linia apărării intereselor naționale ale României, Plenara a VI-a a C.C. al P.C.R., din iunie 1939 reafirma hotărîrea de luptă a comuniștilor, „pentru apărarea independenței țării, contra agresiunii fasciste". Partidul Comunist Român, atent la evoluția gravă a evenimentelor ce se succedau cu repeziciune și cu consecințe din cele mai grele, nu a contenit să cheme cele mai diferite forțe sociale și politice, la vigilență și la acțiuni ferme de rezistență. „Să nu capitulăm! Să ne împotrivim!", glăsuia unul din nenumăratele manifeste ale P.C.R. din acel timp. „Comuniștii vor lupta cu arma în mînă în primele rînduri. Uniți-vă cu toții într-un singur front puternic contra lui Hitler și a aliaților lui revizioniști" — se susținea într-un alt document al partidului comunist.

Cu o deosebită vigoare a înfierat P.C.R. pretențiile revizioniste, iredentiste ale horthyștilor, iar apoi odiosul Dictat fascist de la Viena, prin care puterile Axei au smuls din trupul patriei partea de nord-vest a țării. Împotriva acestui rapt, pe întreg cuprinsul României s-a dezlănțuit o explozie de mînie și indignare, care și-a găsit expresia prin mari demonstrații și mișcări populare de protest.

Cînd, în perioada următoare, bezna dictaturii fasciste avea să se întindă și asupra României, marcînd cea mai sumbră pagină din istoria ei modernă, lupta antifascistă desfășurată pînă atunci de poporul român s-a transformat într-o amplă mișcare de rezistență. În fruntea acestei mișcări s-a situat Partidul Comunist Român, căruia i-a revenit meritul de a fi fost inițiatorul, organizatorul și conducătorul revoluției naționale și sociale din august 1944, care a deschis calea construcției socialiste, calea făuririi unei vieți noi, libere și independente pentru poporul nostru.

Gheorghe Unc

Independența patriei

Cu fiecare început de mai sărbătorim de peste un veac acel eveniment crucial în istoria României, legat de proclamarea Independenței. Consecințele spirituale pentru cultura și civilizația românească, mijlocite de jertfele oștilor române în frontul comun de peste Dunăre, urmate de o muncă imensă în științe și arte, în diplomație și producție de bunuri materiale încă nu pot fi evaluate la proporțiile reale, fiind încă în plină desfășurare a istoriei naționale ca formă morală centrală în multe domenii ale conștiinței de sine a poporului român.

Ce a însemnat pentru cultura română acest eveniment politic este de ajuns să numim pe cîtiva dintre clasicii noștri formați în acel spirit începînd cu Eminescu, pînă la un Sadoveanu sau Lucian Blaga, scriitori ai Patriei, patrioți de geniu, umaniști de însemnătate europeană. Dar se cuvine în egală măsură amintită generația care pleca în cuvînt cu aproape două decenii în urmă, în scrisul căreia în alt context istoric al României transpare cu ardoare de atîtea ori de măreție clasică sufletul poporului român plăsmuit aici în jurul Carpaților ca unul dintre neamurile cele mai trainice, cum spunea un istoric străin, a cărui forță morală n-au epuizat-o întru deznădăjduire atîtea vecuri de urgii pe care a știut să le poarte cu răbdare și seninătate.

Ioan Alexandru

Mereu e timpul

E timpul să vorbim despre eroi
în fiecare clipă în tăcere,
ultimul lor cuvînt a fost fulgerul
care din noi nicicînd nu poate piere.

Ei au fost cei aleși de soare, da,
să-i apere obrazul pur de pietre,
să-i aducă strălucirea mai aproape
de inima și fruntea acestei vetre.

De mame și copii au fost aleși
dreptul la patrie să le păstreze,
la pîine și la apa de izvor
și la doinirea unei dulci amieze.

Mereu e timpul să cinstim eroii
și nu vor fi destule flori pe zare
să le sărute brațele eterne
care-au sculptat o țară din izvoare.

Cristian Petre

Armuri invulnerabile

Stai uneori față în față
cu toți cei care urcă
numai și numai din tine însuți
reinviind a nu știi cîta oară,
detașîndu-se și hrănindu-se
cu imaginația ta
și te simți copleșit
de harul lor divin.
Nu simți că este sufletul tău
nimbul acela
care le aureolează fruntea ?

...O, de pe toate paginile istoriei noastre
ne privesc eroii acestui pămînt
și ne simțim îmbrățișați în privirile lor
ca-n niște armuri invulnerabile.

Ion Prunoiu

Luceafărul
Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef :
Nicolae Dan Fruntelată,
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scînteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 71 96
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"